LITTERATURA POPULARA

BASME, ORAȚIĬ, PĂCĂLITURĬ

ȘI GHICITORĬ

ADUNATE DE

I. C. FUNDESCU.

CU O INTRODUCERE DESPRE LITTERATURA POPULARĂ

DE

D. B. P. HAJDEŬ.

EDIȚIUNEA A III, REVĔḌUTĂ ȘI ADĂOGITĂ

BUCURESCI

LIBRARĬ EDITORĬ
SOCEC ȘI COMPANIA
7 Callea Mogoșióeĭ 7

TIPOGRAPHIA NAȚIONALĔ
C. N. RĂDULESCU
24 Strada Academieĭ 24

1875

Orĭ câte esemplare nu vor purta semnătura mea, se vor considera ca contra făcute

COMISIUNEA
PENTRU ESAMINAREA BASMELOR

Avêndŭ adunată o colecţiune de basme populare, şi neavêndŭ miḑlóce sĕ le imprimŭ, amŭ arĕtatŭ acéstă dorinţă, printr'o petiţiune, Domnuluĭ Ministru alŭ Instrucţiuniĭ publice, cerêndŭ sĕ-mĭ vie în ajutorŭ cu imprimarea.

Domnulŭ Ministru a numitŭ o comisiune, — compusă din D-niĭ T. Văcărescu şi B. P. Hăjdĕŭ, — căria a trimisŭ acea colecţiune a o cerceta, dacă merită sĕ se imprime, şi a-ĭ raporta.

Membriĭ aceĭ comisiunĭ, dupe ce aŭ cercetatŭ acele basme, a trimis, fiă-care în parte, următórele raporturĭ :

Raportulŭ D-luĭ Hăjdĕŭ către Ministeriulŭ Instrucţiuneĭ publice, înregistratŭ la Nr. 5,966 Decembre, 1865.

Conform adreseĭ D-vóstră, am cercetatŭ manuscriptulŭ basmelorŭ populare, adunate de D. Fundescu, şi sum de opiniune că publicarea lorŭ e nu numaĭ utilă, ci chiarŭ necesariă, cu atât maĭ vâr-

tosŭ că literatura română e maĭ săracă de cât orĭ care alta în asemenea colecţiunĭ.

Primiţĭ asicurarea celeĭ maĭ înalte consideraţiunĭ.

B. P. Hăjdeŭ.

Raportulŭ D-luĭ T. Văcărescu, către D. Ministru cultelorŭ şi alŭ Instrucţiuneĭ publice, înregistratŭ la Nr. 926 din 26 Februariŭ 1866.

Prin adresa D-vóstră Nr. 39,591, 'mĭ faceţĭ onóre a mĕ însărcina cu essaminarea basmelor populare, culese de D. I. C. Fundescu, şi a comunica Ministeriuluĭ opiniunea mea asupra acesteĭ opere, pe care autorulŭ arŭ dori s'o imprime cu spesele Statuluĭ.

Fără a intra într'unŭ studiŭ maĭ întinsŭ, mĕ voiŭ mărgini a spune, Domnule Ministre, că acest generŭ literalŭ alŭ basmelorŭ, afară de forma plăcută şi încântătóre, merită o atenţiune maĭ seriósă, fiind-că într'ênsulŭ aflămŭ suvenirile cele maĭ depărtate ale unuĭ poporŭ ce este proba putereĭ séle poetice şi a viăĭ séle imaginaţiunĭ. Ceia ce face plăcerea copiluluĭ astă-ḑĭ, va face maĭ târḑiŭ studiulŭ bărbatuluĭ şi inspiraţiunea poetuluĭ. Scriitorulŭ care'şĭ a datŭ ostenélă a culege, în simplicitatea lorŭ, aceste povestĭ şi basme, póte fi sicurŭ că a culesŭ totŭ d'o dată şi mulţumirea naţională.

Opera D-luĭ Fundescu, este o operă de mare folosŭ, şi, uneĭ asemenea opere, arŭ trebui sĕ se

dea încuragiarea, desvoltarea şi respândirea ce merită. Arŭ fi bine sĕ se respândéscă prin scolĭ şi, editată într'unŭ numĕrŭ de esemplare maĭ îngrijite şi maĭ lucsóse, se se împartă câte-va ca premiurĭ pe la şcolĭ, înlocuindŭ astŭ-felŭ cărţile străine şi obscure ce se daŭ în asemenea ocasiĭ tinerimiĭ, care are trebuinţă, înainte de tóte, sĕ cunóscă frumuseţile limbiĭ şi ale naţionalităţiĭ nóstre.

Priimiţĭ, vĕ rogŭ, Domnule Ministre, împreună cu opinea mea, şi asicurarea înalteĭ consideraţiunĭ ce vĕ conservŭ. *T. Văcărescu.*

In urma acestorŭ raporturĭ, D. Ministru alŭ Cultelorŭ şi Instrucţiuniĭ publice a şi scrisŭ Ministeriuluĭ de Interne, rugându-lŭ a da ordine tipografieĭ Statuluĭ a le imprima. In acéstă privinţă a urmatŭ o lungă corespondinţă, dér basmele aŭ rĕmasŭ neimprimate până la 1867.

Amŭ găsitŭ, decĭ, de cuviinţă a le imprima totŭ eŭ singurŭ; însĕ, pentru înlesnire, nu tóte odată, ci în maĭ multe broşurĭ.

La 1867 amŭ tipăritŭ partea I, care se compunea de douĕ-spre-ḑece basme, de douĕ oraţiunĭ ţĕrănescĭ,— una ţinută şi astă-ḑĭ la nuntele de la ţéră, şi alta ţinută în vechime la alegerea unuĭ domnŭ,— ḑece păcăliturĭ şi 17 ghicitorĭ.

Vênḑêndu-se ediţiunea de la 67, Domnulŭ Socec 'mĭ a cumpăratŭ dreptulŭ spre a imprima a

doua ediţiune, maĭ adăogată încă cu 2 basme, 10 păcăliturĭ şi 31 ghicitorĭ.

Desfăcêndu-se şi a II ediţiune, amŭ concedatŭ Domnuluĭ Socec dreptulŭ de a tipări şi a III ediţiune, care este acésta, multŭ adăogată şi cu nisce notiţe privitóre la unele basme.

I. C. Fundescu.

1875, Martiŭ 25.

LITERATURA POPOLARA

Daţi'mĭ basme şi istorie cavalerescĭ, căcĭ în elle se află materiă pentru totŭ ce e mare şi frumosŭ.

Schiller.

Cuvêntulŭ *literatură*, derivatŭ de la *littera*, nu esprimă de câtŭ d'abia pe jumĕtate o ideă, pentru care limbele latine moderne nu possedă unŭ altŭ terminŭ maĭ generalŭ, maĭ complectŭ, maĭ caracteristicŭ.

Literatura se născu o dată cu fiinţa umană, multŭ maĭ 'nainte de a se fi inventatŭ acelle semne convenţionale, cu adjutorulŭ cărora cugetarea are avantagiulŭ de a se petrifica, în locŭ de a sbura prin aerŭ, schimbătóre şi mlădiósă ca însăşĭ vocea.

Primulŭ cuvêntŭ, eşitŭ din gura primuluĭ omŭ, a fostŭ deja «o literatură.

Astŭ-felŭ, strebuniĭ noştriĭ, romaniĭ ceĭ anticĭ, aveaŭ dreptate de a numi literatura şi omenirea cu o singură şi aceĭaşĭ vorbă: *humanitas*.

Invenţiunea scrieriĭ, permiţêndŭ memorieĭ accumularea cunoscinţelorŭ şi o procedere maĭ sicură seŭ maĭ sistematică în desvoltarea concepţiunilorŭ, dede nascere uneĭ literature artificiale propriŭ-ḑise,

fără însĕ a fi pututŭ câtușĭ de puținŭ a împedeca esistența și persistența litteratureĭ celleĭ primitive nescrise, conservate și continuate în stratele de josŭ alle popórelorŭ

Dacă nu origina, cellŭ puținŭ miḑŭ-lócele acestorŭ duoĕ genurĭ de litterature fiindŭ cu totulŭ differite, una pretențiósă din causa variatelorŭ și numeróselorŭ séle ressurse, cea-l'altă simplă ca însășĭ natura, nu este de mirare că distincțiunea între ambele e atâtŭ de profundă, încâtŭ productele litteratureĭ popolare, chiarŭ fiindŭ scrise maĭ la urmă, totŭ încă păstréză sigiliulŭ naivitățiĭ originale; érŭ productele litteratureĭ celleĭ culte, trecêndŭ maĭ la urmă în poporŭ, totŭ încă nu se potŭ desbăra de semnele derivațiuniĭ celleĭ savante.

Iliada a rĕmasŭ în fondŭ totŭ unŭ eposŭ popolarŭ, de și aŭ transcris'o Pisistratiziĭ; Cassandra luĭ Lycofron, se fi trecutŭ și în gura rapsoḑilorŭ, totŭ încă remânea o poemă erudită.

Duoĕ calitățĭ essențiale aŭ distinsŭ și vorŭ distinge totŭ-d'auna litteratura populară din orĭ-ce țérră: de 'ntêiŭ ea se inspiră din isvórele immediate alle natureĭ brute, pe cândŭ litteratura cea cultă cunósce natura deja epurată și adesea ciuntită prin prisma prevențiunilorŭ sciințifice; allŭ duoilea, ea oglindesce caracterulŭ națiuniĭ, în sînulŭ căriea se desfășóră, pe cândŭ litteratura cea cultă nu póte a nu fi maĭ multŭ séŭ maĭ puținŭ cosmopolită.

Ca şi litteratura cea cultă, litteratura popolară traduce căte o dată din alte limbe şi imprumută de la alte popóre, cu carĭ este pusă în contactŭ prin posiţiunea geografică séŭ prin evenimente politice.

Aşa, de essemplu, balada nóstră „*Mĭeóră*" o maĭ găsimŭ la grecĭ şi la arnăuţĭ; acea despre Baba-Novac ne este commună cu serbiĭ; acea despre Doĭcinŭ o aŭ de o potrivă româniĭ şi bulgariĭ; érŭ sublima doĭnă despre «Sârmana turturică» ne întimpină, ca prin minune, tocmaĭ la treĭ capete estreme alle Europeĭ: în România, în Spania şi şi în Danemarca!

Insĕ, împrumutândŭ şi traducêndŭ, litteratura popolară reface într'unŭ modŭ admirabilŭ materia cea străină, dându 'ĭ unŭ aerŭ cu totulŭ localŭ; pe cândŭ împrumuturile şi traducerile litteratureĭ celleĭ culte, din contra, tindŭ, se silescŭ şi se laudă a surprinde orbesce fondulŭ, spiritulŭ, adesea pânĕ şi forma originaluluĭ.

Astŭ-feliŭ, nu póte fi unŭ miḑ-locŭ maĭ interessantŭ şi maĭ sicurŭ de a cunósce forţele morale şi intellectuale alle uneĭ naţiunĭ, de câtŭ nnmaĭ prin litteratura sea populară; şi nu este nicĭ unŭ altŭ miḑŭ-locŭ maĭ nemeritŭ şi maĭ frumosŭ de a da uneĭ litterature culte unŭ caracterŭ originalŭ şi distinctivŭ, de câtŭ uumaĭ nutrind'o din litteratura populară, pre cum litteratura populară se adapă din fontănele unuĭ instinctŭ virginalŭ.

Vastă şi confusă, ca totŭ ce este primordialŭ, o litteratură populară nu se póte disseca în nisce ramure atâtŭ de speciale şi atâtŭ de determinate, precum sunt divisiunile şi sub-divisiunile uneĭ litterature culte.

Din contra, unulŭ din semnele celle maĭ distinctive şi celle maĭ universale alle unuĭ adevĕratŭ productŭ allŭ litteratureĭ populare, este unŭ ammestecŭ în fondŭ şi în formă, poesia amalgamată cu prosa, istoria cu fabula, idealulŭ cellŭ maĭ transcedentŭ cu realitatea cea maĭ banală, elementele empirice alle tuturorŭ sciinţelorŭ, în fine, o enciclopediă chaotică dupĕ care unŭ observator filosofŭ póte judeca totŭ ce scie şi totŭ ce crede o naţiune.

Cu tóte astea, utilitatea generală a classificaţiunilorŭ face necesariă împărţirea întreguluĭ litteratureĭ în câte-va specie separate, dacă nu de totŭ precise, încaĭ presintândŭ marele avantagiŭ de a se putea gruppa sub o singură rubrică maĭ multŭ séŭ maĭ puţinŭ înrudite.

Astŭ-felŭ, producţiunile uneĭ litterature populare se potŭ distribui în treĭ genurĭ întinse, cupprindêndŭ fie-care unŭ mare numĕrŭ de specie: genulŭ poeticŭ, genulŭ aforisticŭ, genulŭ narrativŭ.

Aplicândŭ acéstă împărţire generală anume către literatura populară a Românilorŭ, lesne putemŭ observa o predominaţiune decisivă a genuluĭ poeticŭ.

Poesia nóstră populară se sub-divide în următórele şépte specie:

Cântecululŭ bĕtrânescŭ, un felŭ de baladă séŭ poemă descriindŭ faptele vitejilorŭ, maĭ cu sémă alle haiducilorŭ, şi presintândŭ tóte elementele, dintre carĭ s'arŭ putea forma o epopeă naţională.

Doina séŭ elegia, espressiunea amoruluĭ şi a suferinţeĭ.

Colinda séŭ imnulŭ religiosŭ, în care de celle maĭ multe orĭ divinităţile păgânismuluĭ apparŭ travestite în aureola teologieĭ creştine.

Hora séŭ ditirambulŭ, cântecŭ de jocŭ şi de veseliă.

Vicleemulŭ, forma primordială a teatruluĭ, în care păpuşele represintă într'unŭ modŭ grossierŭ, fórte apropiatŭ de maniera luĭ Aristofan, drama şi maĭ allessŭ comedia vieţeĭ umane.

Descânteculŭ, maĭ totŭ-d'auna în prosă ca şi Vicleemulŭ, dar făcêndŭ o parte integrantă din genulŭ poeticŭ prin sacramentalitatea formelorŭ salle, în carĭ cuvintele suntŭ înşirate într'unŭ modŭ artificialŭ şi nu admitŭ nicĭ o schimbare, este poesia aşa ḑicêndŭ medicală, cunoscută deja în anticitatea elenă, care făcea pe Esculap fiiŭ allŭ luĭ Apolline.

Óraţia, o poesiă recitativă, avêndŭ unŭ caracterŭ juridicŭ, este o moştenire din străbunulŭ *Carmen* romanŭ, ce însoţia şi întăria *legis actiones* la căsătorie, la tocmelĭ, şi în alte *solemnitatibus*.

Affară de aceste şépte varietăţĭ distinctive, poesia populară a românilorŭ maĭ impresóră adesea-orĭ

terrenulŭ genuluĭ aforisticŭ şi allŭ genuluĭ narrativŭ, furişându-se în proverbe, în ghicitorĭ, în basme.

D. Marianescu, reposatulŭ Antonŭ Pannŭ, dar maĭ cu deosebire illustrulŭ Alexandri, adunară marĭ colecţiunĭ de cântece române populare de totŭ felulŭ; însĕ mùltŭ, fórte multŭ, maĭ remâne de făcutŭ de acum înainte.

Vicleemulŭ şi descânteculŭ, maĭ cu sémă, sunt duoĕ varietăţĭ maĭ-maĭ neatinse.

Genulŭ aforisticŭ, în care poporulŭ se esprimă sub o formă laconică, cupprinde numaĭ treĭ specie:

Proverbe, filosofia practică a vieţeĭ umane.

Idiótisme, séŭ o frasologiă ingeniósă şi pittoréscă, cu adjutorulŭ căriia poporulŭ manifestă prin unŭ cuvêntŭ séŭ douĕ nesce idee, pentru carĭ litteraturele celle culte sunt forţate a întrebuinţa perióde întregĭ.

Ghicitorĭ séŭ enigme, unŭ miḑŭ-locŭ de a ascuţi intelligenţa prin greutăţĭ şi prin analogie, către care se maĭ potŭ adăuga aşa numitele «frământărĭ de limbă».

Antonŭ Pannŭ, adunândŭ unŭ mare numĕrŭ de proverbe române, puse începutulŭ uneĭ colecţiunĭ şi maĭ complecte, pe care aşteptămŭ ca sĕ ne-o dea viitorulŭ fără ca sĕ'ĭ fie însĕ permisŭ a uita celle-l'alte douĕ varietăţĭ, nu maĭ puţinŭ importante: idiotismele şi ghicitorile.

Jn fine, genulŭ narrativŭ cupprinde, de assemenea, treĭ specie:

Tradiţiunea populară istorică, precum sunt, bună óră, acellea adunate de cronicarulŭ Neculcea în fruntea annaleloru sélle, sub titlulŭ de: «O sémă de cuvinte, ce «suntŭ audite din omŭ în omŭ de ómenĭ vechĭ şi „bĕtrânĭ şi în letopiseţe nu sunt scrise.»

Anecdota, unŭ felŭ de narraţiunĭ satirice, fórte scurte, precum sunt, bună óră, acellea despre ţiganĭ séŭ evreĭ.

Basmu, prototipulŭ romanţelorŭ litteratureĭ celleĭ culte şi chiarŭ allŭ dramelorŭ moderne, însĕ întrecându-le şi lăssându-le departe în urmă prin bogăţia complicaţiunilorŭ şi prin puterea fantasieĭ.

Aşa darŭ, putemŭ resuma în următorulŭ modŭ, aşa ḑicêndŭ plasticŭ, classificaţiunea litteratureĭ populare a româniloru:

I. Genulŭ poeticŭ
1. Cânţecŭ bătrânescŭ.
2. Doĭnă.
3. Colindă.
4. Horă.
5. Vicleemŭ.
6. Descântecŭ.
7. Oraţiă.

II. Genulŭ aforisticŭ.
1. Proverbe.
2. Idiotisme.
3. Ghicitorĭ şi frămêntărĭ de limbă.

III. Genulŭ narativŭ.
1. Tradiţiunea.
2. Anecdota.
3. Basmulŭ.

Douĭ fraţĭ Schott publicară, în nemţesce, sunt a-cum vr'o douĕ-ḑecĭ de annĭ, o colecţiune de basme şi anecdote române din Banatŭ.

Intenţiunea a fostŭ laudabilă, notiţele şi commentariile sunt fórte erudite, dar traducerea e astŭ-felŭ, încâtŭ d'abia-d'abia este cu putinţă a surprinde pe icĭ pe collo câte o slabă scântee de spiritulŭ naţionalŭ alŭ românuluĭ.

Nu este datŭ orĭ-şi-cuĭ de a putea transmite producţiunile uneĭ litterature popolare cu acea sublimă fidelitate de caracterŭ şi chiarŭ cu acea nuanţă de espresiune, cu care D. Rocques reuşi a traduce în franţusesce, maĭ annŭ-ţĕrţŭ, vr'o câte-va ballade române!

Ast-felŭ, lucrarea fraţilor Schott este ca şi inutilă.

Neobositulŭ Anton Pannŭ publicase maĭ multe anecdote române; repausatulŭ Filimon, neuĭtatulŭ nostru amicŭ, reproduse într'unŭ modŭ admirabilŭ, în colónele ḑiaruluĭ *Ţeranulŭ*, basmulŭ despre «Roman Năzdrăvan;» dar o colecţiune numerósă, susţinută şi totŭ-d'o dată adevĕratŭ românească, ne lipsesce până acuma.

D. Fundescu, eşit din popor, n'a uĭtat poporulŭ. Sub pana acestuĭ june poetŭ, basmele române conservă cu perfecţiune sigiliulŭ opinceĭ şi respiră cu libertate aerulŭ dela ţérră.

Colecţiunea D-luĭ Fundescu e maĭ numerósă de câtŭ acea a fraţilorŭ Schott, şi este şi românéscă.

Vorbind despre propria nóstră impressiune, măr-

turisimŭ, că cea ce ne-a isbitŭ maĭ cu deosebire în basmele, adunate de iubitulŭ nostru amicŭ, suntŭ nu atâtŭ mulţimea allusiunilorŭ mitologice şi etnografice preţióse din puntulŭ de vedere allŭ istorieĭ naţionale, pre câtŭ fecundulŭ elementŭ psicologicŭ, din care dramaturgiĭ şi romanţieriĭ românĭ arŭ putea sĕ împrumute cu abundenţă observaţiunile celle maĭ profunde şi cele maĭ fine asupra inimeĭ umane.

Marginile uneĭ micĭ introducţiunĭ nu ne permitŭ a presinta aci de cătŭ numaĭ vr'o douĕ séŭ treĭ essemple. Astŭ-felŭ, bune-óră, în basmulŭ „*Fata din Dafin*», cu care se începe colecţiunea, împĕratulŭ nu se satură a întreba pe călugăraşulŭ despre cea ce 'ĭ spuse iubita sea: îlŭ întrébă ḑi şi nópte, îlŭ întrébă pe drumŭ şi în casă, îllŭ întrébă la totŭ pasulŭ şi în totŭ momentulŭ, şi arŭ vrea mereŭ sĕ totŭ audă cea ce audise deja d'o miă de orĭ.

Acéstă sublimă trăsură psicologică se pare a fi luată, aşa ḑicêndŭ, pe de 'ntregulŭ dintr'o elegiă a luĭ Propertius:

Et rursus buerum quaerendo audita fatigar.
Quem, quae scrie timet, quaererere plura jubet. . (1).

pe care o găsimŭ, nu tradusă, ci maĭ multŭ ghicită, de ilustrulŭ nostru Eliade:

Eŭ o cautŭ în tot loculŭ,
Şi sciŭ bine că s'a dusŭ....

---

(1). Şi éră̦şĭ obosesce pe slugă, întrebându'lŭ celle audite şi poruncindu'ĭ se spună cea ce se teme a afla.

Basmulŭ «*Féta de împĕrat şi pescarulŭ*» este curatŭ o drammă antică, lipsită numaĭ de dialogŭ.

Simplitatea intrigeĭ cea maĭ estremă, unită cu o veritate neimitabilă de caractere, constituă fondulŭ acesteĭ micĭ cap-d'opere.

O fétă de împeratŭ se înamoréză de unŭ tênerŭ pescarŭ şi'lŭ ĭea de bărbatŭ; la prânḑulŭ de nuntă, veḑêndu'lŭ că vrea sĕ aĭbă unŭ felŭ de prioritate, miréssa îĭ amintesce cu mândriă distanţa ce estĕ între unŭ pescarŭ şi o fétă de împĕratŭ; pescarulŭ se scólă de la mésă fără a ḑice unŭ cuvêntŭ, etc

Citiţĭ însuşĭ basmulŭ, pentru a înţelege frumuseţea luĭ.

Fără a vorbi de fidelitatea, cu care este surprinsŭ caracterulŭ impresionabilŭ şi tot-d'odată vanitos allŭ femeiĭ, attragemŭ aci atenţiunea numaĭ asupra sceneĭ cândŭ pescarulŭ *se scólă de la mésă, fără a ḑice unŭ singur cuvênt.*

Acéstă elocinţă a tăceriĭ este unulŭ din ressórtele celle maĭ favorite ale drameĭ elline.

Omulŭ, miscatŭ până în fundul ânimeĭ, nu vorbesce.

In Sofocle, de câte orĭ unŭ personagiŭ simte o durere tare şi neasteptată, ellŭ esse «fără a ḑice unŭ singurŭ cuvêntŭ» şi corulŭ observă atuncĭ cu tristeţă, ca în *Edip-regele*: Mĕ temŭ, ca dupĕ acéstă tăcere sĕ nu se întêmple o mare nenorocire.»

Basmulŭ «*Spaima-smeilorŭ,*» în care patru dracĭ

essŭ dintr'o femee şi unŭ alŭ cincelea şi cellŭ dupĕ urmă totŭ încă maĭ remâne, «căcĭ nu e bine ca o muĭere sĕ fie fără nicĭ unŭ dracŭ,» se pare a fi eşitŭ din pana luĭ Shakspeare, carele repeta mereŭ, că femeea este «unŭ demonŭ de colórea trandafiruluĭ . . . . . »

1867. *B. P. Hăjdeŭ.*

BASME

FATA DIN DAFINU

A fost o dată ca nicĭ o dată, când era cerulŭ aprópe de pămêntŭ, în cât ómeniĭ ceĭ maĭ nalţĭ atingeaŭ cu mâna de elŭ; dacă n'ar fi fost nu s'ar povesti. A fost unŭ împĕrat şi o împĕrătésa. Impĕrătésa rămăindŭ grea, înaintea faceriĭ cu şése sĕptĕmânĭ s'a pomenit că 'ĭ plînge copilulŭ în pântece. Ea 'ĭ ḑise că, dacă va tăcea, îĭ va da banĭ mulţĭ, unŭ calŭ cu aripĭ, fata împĕratuluĭ vecinŭ şi armele cele maĭ bune; cu tótă astă făgăduélă, elŭ tot plîngea. Când însĕ 'ĭ spuse că 'ĭ va da pe *Sanda Lucsandra*, de peste nouă mărĭ şi nouă ţĕrĭ, atuncĭ tăcu ca unŭ peste.

Dupĕ ce se născu copilulŭ, se făcu mare şi veni în vêrstă de însurat, ceru de la părinţĭ sĕ 'ĭ dea ceea ce 'ĭ a făgăduitŭ.

Impĕrătésa 'ĭ spune că Sanda Lucsandra nu se află pe lume, ci că ea a născocitŭ acest nume, ca să 'lŭ facă să nu maĭ plîngă.

— Dacă nu 'mĭ ăţĭ da pe aceea care mi-aţĭ făgăduitŭ, ḑise feciorulŭ de împĕratŭ, mĕ ducŭ în lume.

— Sĕ 'ţĭ dăm pe fata împăratuluĭ vecinŭ, ḑise mumă-sa; e frumósă, bună şi cea maĭ înţeléptă fată din lume.

— D'ar fi chiar *Sora Sóreluĭ* n'o iaŭ. Eŭ voiŭ p'aceea care 'mĭ aţĭ făgăduit-o. Dacă nu 'mĭ o daţĭ, mĕ voiŭ duce s'o caut pînă voiŭ găsi-o.

Vĕḑênd însĕ că nu-ĭ o dă nicĭ de cumŭ, elŭ chiemă

îndată pe sluga sa cea maĭ credinciósă, şi 'ĭ ḑise să 'ĭ gătéscă calulŭ sĕŭ celŭ maĭ bunŭ şi merinde pentru maĭ multă vreme. Dupe ce se gătiră tóte, plecă, însoţitŭ de slugă şi de căţĭ-va soldaţĭ.

Se duse, se duse, şi ear se maĭ duse, pănă ajunse pe o câmpiă fórte frumósă, plină de felurimĭ de florĭ, şi u-dată de unŭ micŭ rîuleţŭ limpede. In miḑloculŭ acelei câmpiĭ era un *dafin* verde, fórte mare. Impĕratulŭ îşĭ întinse cortulŭ subt dafin, şi pe când se da odineĭ subt cortulŭ sĕŭ, auḑi eşindŭ din dnfin aceste cuvinte:

«Deschide-te, dafin verde,
«Se iasă fata curată,
«De sóre nevĕḑută,
«De vêntŭ nebătută,
«De plóie neudată,
«De voinicŭ nesĕrutată;
«Căcĭ se duce la fântână
«Unde este apă lină;
«Feţişóra sĕ'şĭ o spele
«Şi s'adune floricele...

Dafinulŭ se deschise îndată, şi din elŭ eşi o fată cu pĕrulŭ *cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ;* ea era aşia de frumósă, în câtŭ la sóre te puteaĭ uita, ear la dênsa ba!

Cum o vĕḑu feciorulŭ de împĕratŭ, rămase uimit de frumuseţia eĭ. Se sculă dér, numaĭ de cât, se duse la ea şi'ĭ ḑise:

— Fată frumósă! Dacă mĭ-aĭ da o flóre din cosiţa ta s'o sĕrutŭ, eŭ-ţĭ-aşŭ face unu leagănŭ de mătase în sala palatuluĭ meŭ, unde să nu te ajungă nicĭ puiŭ de omŭ; dacă 'mĭ aĭ da o flóre dupe guriţa ta s'o sĕrutŭ, 'ţĭ aşŭ muta dafinulŭ în curtea palatuluĭ meŭ; şi dacă m'aĭ lăsa sĕ adun florĭ dupe sînulŭ tĕŭ, te-aşĭ face împĕrătésă.

Fata, cum sunt fetele cam credĕtóre, îlŭ creḑu; şi,

priimind propunerea împĕratuluĭ, îĭ dete ce ceru. Şeḑênd eĭ astŭ-felŭ îmbrăţişaţĭ, adormiră şi'ĭ apucă ḑioa. Imperatulŭ însĕ, deşteptându-se şi grăbindu-se de plecare, porunci să se gătéscă de cale ear feteĭ, care dormea încă, îĭ lasă în braţie unŭ mănuchiŭ de florĭ în locul sĕŭ.

Elŭ se duse şi se maĭ duse, până dete peste unŭ palatŭ mare numaĭ de aurŭ şi de topazŭ.

Aci întrebă pe celŭ dintĕiŭ omŭ care 'lŭ întîlni : unde şéde *Sanda Lucsandra*, fata de împĕratŭ ce'ĭ-a făgăduit mumă-sea cândŭ a plânsŭ în pântece. Acela pe care l'a întrebatŭ feciorulŭ de împĕratŭ, fiindŭ stăpînulŭ aceluĭ palatŭ, şi avêndŭ şi elŭ o fată, şi fiindŭ că auḑise de frumuseţia şi bogăţia acestuĭ băiatŭ, îĭ spuse că Sanda Lucsandra şéde chiar aci în palatŭ, şi este fata sea.

Acésta îlŭ bucură mult pe băiatŭ, şi-ĭ o ceru de nevastă.

I-o dete, se înţelege, numaĭ de cât, şi plecară împreună să se cunune în palatulŭ feciorului de împĕratŭ.

Fata din dafin, deşteptându-se în miḑloculŭ câmpuluĭ printre florĭ, şi vĕḑênd că a rămasŭ singură numaĭ cu florile, ḑise :

„Floricelile mele,
„Cum m'aţĭ adormitŭ voĭ de greŭ,
„Şi m'aţĭ despărţitŭ de iubitulŭ meŭ„ !

Apoĭ sculându-se, se duse la dafin, şi bătu de câte-va orĭ, ḑicêndŭ :

„Deschidete, dafin verde,
„Să intre fată curată, etc,

Insĕ dafinulŭ nu se maĭ deschise, ci'ĭ răspunse astŭ-felŭ :

„Fugĭ fată frumósă,
„Că estĭ păcătósă„.

Atuncĭ ea începu a plânge şi a se jeli ; şi vĕḑênd că

nu e nicĭ o nădejde de a maĭ intra în dafinŭ, luă unŭ bĕţŭ în mână şi plecă pe drumulŭ pe care plecase impĕratulŭ. Mergênd ea pe cale, întâlni unŭ călugărŭ; şi gândinduse că, cu haĭnele séle, atât de bogate, nu putea să mérgă pe drumulŭ celŭ mare, rugă pe călugărŭ se'ĭ dea haĭnele séle de lână, şi ea se'ĭ dea pe ale eĭ de aurŭ. Călugărulŭ priimi bucurosŭ; şi fata, dupe ce se îmbrăcă cu haĭnele călugăruluĭ, plecă pe drum 'nainte. Se maĭ duse încă, şi ajuuse lângă o pădure; acolo şeḑu la umbră să se maĭ odinéscă, când étă că vede o trăsură înşoţită de maĭ mulţĭ ómenĭ că vine spre pădure. Cum ajunse trăsura lângă ea, vĕḑu într'însa unŭ omŭ şi o femeiă, şi cunoscu pe feciorulŭ de împeratŭ care o părăsise, pentru Sanda-Lucsandra.

— Bună ḑioa, călugăraşŭ, ḑise împĕratulŭ.

— Mulţumimŭ D-tale, prea slăvite împĕrate, ḑise călugărulŭ, apropiinduse de uşa trăsureĭ.

— De unde viĭ?

— Viŭ din coacĭ de la vale!

— Şi ce aĭ vĕḑut pe acolo? întrebă împĕratulŭ mişcatŭ.

— Trecêndŭ printr'o câmpie, amŭ vĕḑut o fată care plîngea dinaintea unuĭ dafin. Intrebându-o de ce plînge, ea 'mĭ a spusŭ o istoriă.

— Spune-ne şi nouă acea istoriă, ḑise împĕratulŭ cu interesŭ.

Călugăraşulŭ urmă ast-felŭ:

— Eŭ lăcuiam o dată într'unŭ dafin, ḑicea fata; eşind într'o ḑi din elŭ ca să adun florĭ, am întâlnitŭ unŭ feciorŭ de împĕratŭ; elŭ îmĭ ceru o flóre din cosiţa mea s'o miróse, şi eŭ i-am datŭ.

Aci călugărulŭ se opri puţin ca să se uĭte la împĕratulŭ. Impĕratulŭ însĕ 'ĭ ḑise:

— Spune, călugăraşŭ, spune.

— Mi-a cerut o flóre dupe guriţa mea s'o sĕrute, şi eŭ 'ĭ am datu-o. In sfîrşitŭ mi-a maĭ cerutŭ se adune florĭ dupe sînulŭ meŭ, şi eŭ i-amŭ datŭ şí acésta.

— Spune, călugăraşŭ, spune, ḑise împĕratulŭ, vĕḑêndŭ că călugărulŭ se opresce ear.

— Şeḑênd cu împĕratulŭ subt-cortŭ, în miḑloculŭ câmpieĭ de florĭ, am adormit; când m'am deşteptat însĕ, m'am vĕḑutŭ singură numaĭ cu unŭ mănuchiŭ de florĭ în braţie.

Atuncĭ m'amŭ dusŭ la dafinŭ, şi dafinulŭ n'a voitŭ să maĭ mĕ priiméscă. Étă de ce plîngŭ.

— Unde mergĭ? întrébă împĕratulŭ pe călugărŭ.

— In oraşulŭ în care merge Măria Vóstră.

— Atuncĭ urcă-te în trăsură cu mine.

Călugărulŭ se urcă în trăsură, şi, pănă ajunse acasă, împĕratulŭ îĭ ḑicea mereŭ:

— Ia maĭ spune, călugăraşŭ, ia maĭ spune.

Când ajunseră în oraşiŭ, împĕratulŭ duse pe călugărŭ acasă la dênsulŭ şi 'ĭ dete o cameră lîngă camera sa. Maĭ eraŭ treĭ ḑile pînă să se facă nunta cu Sanda Lucsandra şi împĕratulŭ, în tóte serile, când mergea să se culce în odaea sa, venea la uşa călugăruluĭ şi 'ĭ ḑicea:

— Ia maĭ spune, călugăraşŭ, ia maĭ spune.

Când fuse ḑiua nunţiĭ, călugărulŭ nu se maĭ vĕḑu, nu se maĭ auḑi. Dupĕ ce se cununară, când era vremea să se ducă miriĭ în casă să se culce, împĕratulŭ se duse se maĭ întrebe pe călugărŭ; dar fu mirat când, în locŭ de-a-ĭ spune călugăraşulŭ istoria, elŭ auḑi unŭ gemătu înăbuşitŭ. Alergă numaĭ de căt acolo, şi găsi pe călugărŭ spînḑuratŭ de o frînghiă.

Cum vĕḑu împĕratulŭ acésta, tăe frînghia numaĭ de

căt şi, vĕḑênd părulŭ resfirat şi sînul desvelit alŭ feteĭ care se lupta cu mórtea, cunoscu că este chiar fata pe care o părăsise în câmpiă. Atuncĭ, aflând tot de odată că aceea pe care o luase nu era adevĕrata Sanda-Lucsandra, o trimise îndărăt la părinţĭ, şi luă de nevastă pe fata din dafinŭ. Cununia se făcu peste o sĕptĕmănă, pănă s'a însănătoşitŭ fata.

Nunta a fostŭ fórte 'frumósă, ca nuntă împĕrătéscă. Eram şi eŭ acolo. Ba încă am jucat şi o horă d'ale marĭ.

SPAIMA SMEILORU

I

A fostŭ odată ca nicĭ o dată, dacă n'ar fi nicĭ că s'ar povesti, cănd pescit ceĭ micĭ înghiţiaŭ pe ceĭ marĭ, şi lumea le ḑicea tîlharĭ.

A fostŭ odată unŭ împĕratŭ tare şi mare. Dupe ce bătu pe toţĭ împĕraţiĭ pământuluĭ, şi le luă împărăţiele, se însură şi făcu treĭ fete: una cu sórele 'n frunte, alta cu luna 'n spate, érŭ cea maĭ mică cu lucéfĕrulŭ de diminéţă érăşĭ în frunte; şi tóte eraŭ maĭ frumóse de cât zinele munţilorŭ şi ale pădurilorŭ.

Ele se duseră într'o ḑi la scăldatŭ, şi intrară într'o baie cu totulŭ şi cu totulŭ de marmoră. Dar pe când ele se scăldaŭ, se ridică o furtună pe cerŭ şi le răpi pe câte'şĭ trele.

Ajungênd la urechile împĕratuluĭ acéstă întêmplare, i se tăie inima, şi muri pe locŭ, lăsând să împărăţéscă pe muerea sea.

Intr'o ḑi împĕrătésa se apucă se măture prin casă, dar pe când mătura, îĭ sări un bobŭ de piper în pólă; ea luă bobulŭ şi'lŭ puse pe sobă; dar elŭ sări earŭ de acolo în póla împĕrăteseĭ. Vĕḑêndŭ împĕrătésa că nu póte scăpa de dênsulŭ, îlŭ înghiţi; şi aşa remase grea, şi născu unŭ copilŭ cu părulŭ de aur.

Acestŭ copilŭ crescea în treĭ ḑile căt crescŭ alţĭ co-

piĭ în treĭ-spre-ḑece anĭ, şi se făcu voinicŭ ca braḑiĭ munţilor şi ca stejariĭ câmpilorŭ. Impĕrătésa îlŭ dete la dascălŭ de învĕţă tóte măestriele lumescĭ; şi temĕnduse ca să nu'lŭ pérḑă, îĭ făcu o colivie de aurŭ şi'lŭ închise într'ênsa, dându'ĭ jucăriĭ copilărescĭ ca să-ĭ trécă de urîtŭ.

Intr'o ḑi trecu p'acolo o babă cu douĕ tigve cu apă; feciorulŭ de 'mpĕratŭ o vĕḑu, şi trăgênd cu arculŭ îĭ sparse amândouă tivgele. Baba se uită în susŭ, şi vĕḑêndulŭ îĭ ḑise:

— Luate-arŭ mama vêntuluĭ turbat, care a luat şi pe surorile tale.

Feciorulŭ de împĕratŭ, cumŭ auḑi blestemul babeĭ, se duse la mumă-sa şi'ĭ ḑise.

— Ia spune'mĭ, mamă, am avutŭ eŭ surorĭ, orĭ nu?

— N'aĭ avut, dragulŭ mameĭ, nicĭ o sororă, respunse împĕrătésa.

— Spune'mĭ drept, mamă, că, daca nu, mĕ veĭ perde.

Vĕḑênd însĕ că mumă-sa nu voia să'ĭ spue adevĕrulŭ, se făcu bolnav şi-ĭ ḑise că, daca nu-ĭ va da ţîţa pe subt talpa caseĭ, elŭ va muri. Impĕrătésa îĭ făgădui că-ĭ va împlini acéstă cerere; atuncĭ elŭ se sculă din patŭ şi ridică talpa caseĭ, şi măsa puse ţîţa subt talpă; dar elŭ lăsă talpa cam greŭ peste ţîţă, ḑicênd érăşĭ mă-seĭ:

— Spune'mĭ, mamă, amŭ avutŭ eŭ alţĭ fraţĭ şi surorĭ?

De o camdată mumă-sa nu voi sĕ-ĭ spue; dar elŭ lăsând talpa şi maĭ mult, şi ea ne maĭ putênd se rabde, ḑise:

— Se scii, fĕtul meŭ, că aĭ avutŭ treĭ surorĭ, maĭ frumóse de cât ḑînele munţilor şi ale pădurilorŭ; dar le-aŭ răpitŭ treĭ smeĭ care locuescŭ pe tĕrâmulŭ cel-l-altŭ.

— Spune'mĭ acum, ḑise băiatulŭ, ce fel de omŭ a fostŭ tatălŭ meŭ, care suntu armele ce purta, şi pe ce calŭ încăleca?

— Tatălŭ tĕŭ a fostŭ unŭ mare vitézŭ, şi s'a bătutŭ 9 anĭ cu smeulŭ Pîrjolŭ, celŭ maĭ vitézŭ dintre smeĭ, ca să ia pe sora-sa de nevastă; armele luĭ suntŭ îngropate la rădăcina unuĭ plopŭ în grădină; érŭ calulŭ sĕŭ pasce érbă verde prin livede.

Atuncĭ băiatulŭ, încredinţându-se despre tóte, a datŭ drumulŭ măseĭ de subt talpă; şi, ducêndu-se la unŭ vrăjitorŭ, 'ĭ-a spus tot ce aflase de la mumă-sa.

Vrăjitorulŭ 'ĭ a ḑis să se ducă sĕ ia frîulŭ caluluĭ, şi sĕ'lŭ sune de treĭ orĭ în livede. Elŭ se duse, luă frîulŭ, sună de treĭ orĭ la cele treĭ părţĭ ale livedeĭ, şi îndată veni la dĕnsulŭ o mârţógă de calŭ chiorŭ, ologŭ şi plin de bube. Fĕt Frumosŭ îĭ dete unŭ piciorŭ în pieptŭ, şi calulŭ se duse d'a berbeleaculŭ, cale de 9 ḑile şi 9 nopţĭ.

Sună frîulŭ de alŭ doilea şi de alŭ treilea, dar totŭ acelŭ calŭ veni. Vĕḑênd acésta, scóse paloşulŭ sĕ-lŭ înfigă în pieptulŭ caluluĭ; dar calulŭ îĭ ḑise:

— Fĕt Frumos! Fĕt-Frumos! Nu mĕ omorî, ci dute de taie treĭ sute de viţeĭ de la treĭ sute de vacĭ, şi dă-mĭ mie laptele sĕ'lŭ beaŭ.

Fĕt-Frumos făcu precum îĭ ḑise calulŭ, şi peste treĭ ḑile sună érăşĭ frîulŭ; dar astă dată veni unŭ calŭ ca un smeŭ, şi-ĭ ḑise:

— Ia încalecă acum pe mine, şi atinge-mĕ de treĭ orĭ cu scările. Fĕt-Frumos făcu aşa şi, dupe ce se plimbă puţin cu dĕnsulŭ, îlŭ atinse de treĭ orĭ cu scările; atuncĭ calulŭ deschise douĕ-spre-ḑece aripĭ, şi sbură cu dĕnsulŭ până la vêntulŭ turbatŭ; apoĭ coborându-se totŭ pe loculŭ de unde plecase, ḑise:

— Fĕt-Frumos, dacă vreĭ să te slujescŭ cum se cade, sĕ maĭ taĭ şése sute de viţeĭ de la şése sute de vacĭ, şi sĕ-mĭ daĭ laptele sĕ'lŭ beaŭ.

Fĕt-Frumos împlini şi acéstă poruncă a caluluĭ. Érŭ

peste treĭ ḑile veni îmbrăcatŭ în ferŭ şi încoifat, şi sună frîulŭ. Calulŭ veni şi elŭ numaĭ de cât înşelatŭ şi înfrînatŭ; apoĭ ḑise:

— Étă-mĕ, stăpâne, gata la poruncile tale.

Fĕt-Frumos încălecă pe calŭ şi se duse, şi érŭ se duse:

Ḑi de véră
Până séră,
Cale lungă
Sĕ-ĭ ajungă.

Éră când sórele ajunse pe la chindiĭ, intrară într'o pădure négră şi întunecósă. Dupe ce călĕtoriră câtă-va vreme prin acea pădure, calulŭ se opri în locŭ şi ḑise:

— Stăpâne, uĭtăte bine înainte, şi'mĭ spune ce veḑĭ?

Fĕt-Frumos se uĭtă, dar nu vĕḑu nimicŭ. Calulŭ érŭ îĭ ḑise să se uĭte; atuncĭ elŭ se uită cum se cade, şi vĕḑu o mulţime de şerpĭ cu capetele ridicate până la cerŭ, şi vărsând flacărĭ de focŭ din gure; elŭ spuse calului ce vede şi calulŭ îĭ ḑise:

— Stăpâne, noĭ trebue să trecem prin miḑĭloculŭ acelorŭ bălaurĭ! Bagă dar mâna în urechia mea cea dréptă şi scóte unŭ arc cu săgeţĭ, şi când vom fi aprópe de dĕnşiĭ, să slobodḑĭ o săgeată, şi eĭ ne vor face locŭ să trecemŭ.

Fĕt-Frumos făcu cum îĭ ḑise calulŭ; érŭ când ajunse aprópe de balaurĭ, trase o săgétă, şi şerpiĭ de frică plecară capetile la pămîntŭ şi-ĭ lăsară sĕ trécă.

De aci érŭ plecară înainte, şi deteră peste o câmpiă cu pădurĭ frumóse de chiparosŭ, cu érbă verde ca mătasea, şi cu mulţime de fântânĭ cu apă limpede ca vioreaoa şi rece ca ghiaţa; érŭ la căpĕtêiulŭ aceleĭ câmpiĭ era unŭ palatŭ cu totulŭ de argintŭ.

Cum ajunse la palatŭ, bătu în pórtă, şi eşi înainte o

fată frumósă; elŭ îĭ arĕtă unŭ inelușŭ de aurŭ pe care cum îlŭ vĕḑu fata, cunoscu că Fĕt-Frumos îĭ este frate, și strîngêndulŭ în brațe îĭ ḑise:

— Fugĭ, frate, că de te va găsi smeulŭ aci te va omorî.

— Ia spune'mĭ, ḑise Fĕt-Frumos, ce semne are smeulŭ cândŭ vine?

— Elŭ îșĭ trimite buzduganulŭ înainte, ḑise fata.

Nu trecu multŭ și buzduganulŭ veni, și dupe ce bătu de treĭ orĭ în pórtă, se puse în cuiŭ.

Fĕt-Frumos luă buzduganulŭ, și învîrtindulŭ de treĭ orĭ, îlŭ asvêrli înapoĭ la smeŭ; apoĭ, încălecând pe calŭ, se duse de se ascunse subt podulŭ de argintŭ.

Smeulŭ veni numaĭ de câtŭ; dar cum ajunse la capulŭ poduluĭ, calulŭ începu a sforăi și a se trage înapoĭ; smeulŭ îĭ dete cu scările și'ĭ ḑise:

— Hi! calŭ de smeŭ, de paraleŭ! mergĭ înainte, că n'am frică de niminĭ, de câtŭ de Fĕt-frumos. Dar elŭ este pe tĕrâmulŭ cel-l-altŭ, și nu creḑŭ sĕ-ĭ fi adus *corbulŭ osciorulŭ și vêntulŭ perișorulŭ!*

— Ba póte l'o fi adus, ḑise Fĕt-Frumos, eșind de subt podŭ.

Smeulŭ se repeḑi la elŭ și-ĭ ḑise:

— Cum vreĭ se ne batem? În săbiĭ sĕ ne tăiem, séŭ în luptă se ne luptăm?

— Ba în luptă, că-ĭ maĭ dréptă, ḑise Fĕt-Frumos.

Apoĭ dupe aceia amândouĭ voiniciĭ se luară la luptă. Smeulŭ aduse pe Fĕt-frumos și îlŭ băgă în pămêntŭ până la genuchĭ; Fĕt-Frumos învîrti pe smeŭ, și, băgândulŭ în pămêntŭ până la gâtŭ, îĭ tăie capulŭ, pe când calulŭ sĕŭ omora pe alŭ smeuluĭ.

Fĕt-Frumos scóse unŭ biciŭ și, plesnind de treĭ orĭ, făcu palatulŭ smeuluĭ o nucă, o băgă în sînŭ și plecă.

II

Dupe ce călĕtori cât-va timp, dete peste unŭ palatŭ cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ; bătu în pórtă, şi eşi înainte-ĭ o fată fórte frumósă; îĭ arĕtă şi eĭ inelulŭ celŭ de aur dupe care, cumŭ îlŭ vĕḑu, cunoscu pe Fĕt-Frumos de frate, şi, strîngându'lŭ în braţe, îĭ ḑise:

— Fugĭ, frăţiorulŭ meŭ, căcĭ de va veni smeulŭ te va face miĭ sfărîme.

— Ia spune'mĭ, întrebă Fĕt-Frumos, ce semne face smeulŭ când vìne?

— Elŭ îşĭ trimite busduganulŭ înainte, respunse fata.

Nu trecu multŭ timpŭ, şi busduganulŭ veni; apoĭ, dupe ce bătu de treĭ orĭ în pórtă, se puse în cuiŭ. Fĕt-Frumos îlŭ luă din cuiŭ şi'lŭ asvîrli înapoĭ la smeŭ; ear dupe aceia încălecă calulŭ şi se ascunse subt podulŭ de aurŭ alŭ palatuluĭ.

Smeulŭ veni, c'o falcă'n cerŭ şi cu alta în pămêntŭ; dar când ajunse la capulŭ poduluĭ, calulŭ sĕŭ începu să se tragă napoĭ; însĕ elŭ îĭ dete cu scările şi 'ĭ ḑise:

— Hi! calŭ de smeŭ şi de paraleŭ! mişcă 'nainte că nu 'mĭ e frică de nimenĭ, de cât de Fĕt-Frumos; dar elŭ este pe tĕrâmulŭ cel-l-altŭ, şi nu creḑ sĕ 'ĭ fi adus corbulŭ osciorulŭ şi vêntulŭ perişorulŭ.

— Ba póte i l'o fi adus, ḑise Fĕt-Frumos, eşindŭ de sub podŭ.

Atuncĭ smeulŭ îĭ ḑise:

— Cum vreĭ? în luptă să ne luptăm séŭ în săbiĭ să ne tăiăm?

— Ba în luptă, că-ĭ maĭ dréptă, răspunse Fĕt-Frumos.

Apoĭ se luară la luptă şi se luptară:

Ḑi de vară
Pînă séra.

Érŭ cândŭ ajunse sórele la chindiĭ, Fĕt Frumos trênti

pe smeŭ şi'ĭ tăiă capulŭ; şi pe când elŭ omora pe smeŭ, calulŭ sĕŭ omora pe alŭ smeuluĭ.

Dupe aceia plesni cu biciulŭ de treĭ orĭ, şi totŭ palatulŭ se făcu o nucă, pe care o băgă în sînŭ şi porni înainte.

Se duse, şi érŭ se maĭ duse, până ce dete peste unŭ palatŭ de topazŭ, care strălucea atăt de multŭ în cât la sóre te puteaĭ uita, dar la dênsulŭ ba. Aci şedea soru-sa cea maĭ mică. Dupe ce se cunoscu cu ea, se ascunse éră subt podŭ, şi venindŭ smeulŭ, se luă şi cu dênsulŭ la luptă; şi se luptară tótă ḑioa; dar nu putură sĕ se trîntéscă unulŭ pe altulŭ. Vĕḑênd acésta smeulŭ, se făcu flacără galbenă, érŭ Făt-Frumos se făcu şi el flacără roşie, şi érŭ se luptară, dar nu putură sĕ se biruéscа. Smeulŭ se uită în sus, şi vĕḑêndŭ unŭ corbŭ îĭ ḑise:

— Corbule, corbuleţule! Dute la zahana, şi'ţĭ móie o aripă în seŭ şi una în apă, şi cu seulŭ sĕ mĕ stropescĭ pe mine, érŭ cu apa se stropescĭ pe Fĕt-Frumos, că ţi'lŭ daŭ împreună cu calulŭ seŭ se'lŭ mănâncĭ.

Fĕt-Frumos ridică şi elŭ capulŭ în susŭ, şi ḑise:

— Corbule, corbuleţule! Dute la zahana şi móie'ţĭ o aripă în seŭ şi alta în apă, şi cu seulŭ sĕ mĕ stropeştĭ pe mine, érŭ cu apa se udĭ pe smeŭ, câ'ţĭ daŭ se mănâncĭ treĭ smeĭ împreună cu caiĭ lorŭ.

Corbulŭ plecă, şi întorcendu-se peste puţin, udă pe Fĕt-Frumos cu seŭ, şi pe smeŭ cu apă. Fĕt-Frumos sări d'asupra smeuluĭ şi'ĭ tăie capulŭ; apoĭ plesni din biciŭ, şi, făcênd şi palatulŭ acesta o nucă, o băgă în sînŭ, şi se duse înainte până ce ajunse la o grădină cu póme fórte frumese; el întinse mâna se ia o pară, dar calul se opri în loc şi'ĭ ḑise:

— Stăpîne, se nu mânîncĭ din aceste póme, că veĭ muri; căcĭ este sora cea mare a smeuluĭ prefăcută în grădină; dar dacă aĭ poftă mare, dă maĭ întêĭ cu sabia în treĭ părţĭ ale pomuluĭ, ş'apoĭ mănâncă cât veĭ voi.

Fĕt-frumos tăiă pomulŭ în treĭ părţĭ, şi începu se curgă sânge, apoĭ culese pere şi mâncă.

Nu trecu multŭ şi vĕḑu o fântînă cu apă rece, dar când voi se bea, calulŭ érăşĭ îĭ ḑise se facă ce făcuse la grădină. Fet-Frumos iovi fantâna de tre orĭ cu sabia, şi, dupe ce curse sânge, bĕu apă şi se răcori. Érŭ dupe aceia merse înainte pînă ce dete peste o viă cu strugurĭ, dulcĭ ca zahărulŭ şi mirositorĭ ca chihlibarulŭ. Elŭ voi sĕ rupă unŭ strugure, dar calulŭ îĭ ḑise:

— Stăpâne, nu rupe struguriĭ, căcĭ viea acésta este sora cea mică a smeilorŭ; şi, de veĭ mânca numaĭ o borbónă, veĭ muri; dar dacă aĭ poftă de strugurĭ, taiă o viţă cu sabia, şi apoĭ mănăncă câţi strugurĭ îţĭ place.

Fĕt-Frumos tăiă o viţă; şi, dupe ce curse unu pîrâu de sânge, luă strugurиĭ şi mâncă. Plecă şi se duse, măre, cale lungă şi lătăngă, ca Dumneḑeŭ se ne-ajungă; căcĭ cuvêntulŭ din poveste maĭ 'nainte maĭ lungŭ şi maĭ frumos este; dar când remase sórele de o suliţă, calulŭ ḑise luĭ Fĕt-Frumos:

— Stăpâne, ia uĭtăte îndărăt, şi spune'mĭ veḑĭ ce-va?

Fĕt-Frumos se uĭtă, dar nu veḑu nimicŭ.

— Uĭtăte maĭ bine, îĭ ḑise calulŭ.

Atuncĭ Fĕt frumos se uĭtă maĭ bine, şi vĕḑu o flacără cât gămălia aculuĭ de mică.

— Se sciĭ, stăpâne, că acéstă flacără este mama smeilorŭ şi a smeóĭcelorŭ, şi nu sciŭ cum vom scăpa de dênsa. Ţine-te bine de cómă, că am se ocolescŭ lumea cât te ştergĭ la ochĭ, ca se ajungem la cetatea omuluĭ de florĭ cu barba de mătase, căcĭ numaĭ acolo e scăpare pentru noĭ.

Fĕt-Frumos ascultă povaţa caluluĭ, care deschise tóte aripile şi începu sĕ sbóre maĭ iute de cât vêntulŭ şi maĭ încet de cât gândulŭ; dar flacăra din ce în ce se mă-

rea şi începu se ardă pe Fět-Frumos în spate; calulŭ vědênd că nu'ĭ nădejde de scăpare, se înalţă până la vêntulŭ turbatŭ, şi intră în cetatea omuluĭ de florĭ. Atuncĭ smeóĭca, remâind afară din cetate, dise cu amărăciune:

— Fět-Frumos, Fět-Frumos! fă'mĭ o gaură în zidŭ, sě věd cine eştĭ tu care'mĭ aĭ omorîtŭ treĭ băeţĭ şi treĭ fete.

Fět-Frumos porunci sě facă gaură, dar când smeóĭca băgă capulŭ şi voi sě'lŭ sórbă, elŭ îĭ aruncă în gură unŭ busdugan de ferŭ arsŭ în focŭ, pe care, sorbindu-lŭ, se umflă şi plesni.

Omulŭ de florĭ cu barba de mătase, audind că Fět-Frumos se află în împěrăţia luĭ, trimise ciodarĭ şi idelciĭ de îlŭ chemă la împěrăţie, şi îlŭ puse în fruntea meseĭ; dar ellu vědênd pe fata omuluĭ de florĭ remase încremenitŭ de frumuseţea eĭ, şi o ceru de la tată-seŭ de soţiă. Omulŭ îĭ dise că 'ĭ-o dă, dacă îĭ va aduce apă viă şi apă mórtă de unde se batŭ munţiĭ în capete. Fět-Frumos încalica calulŭ, şi se duse spre sóre apune, şi dete peste unŭ omŭ care bea apă de la nouă scocurĭ de morĭ şi se văĭta că n'are ce bea.

Fět-Frumos stătu în locu şi se miră de densulŭ, érŭ elŭ îĭ dise:

— Nu te mira de mine, ci te miră maĭ bine de Fět-Frumos, care a omorît treĭ smeĭ şi treĭ smeóĭce şi pe muma smeilorŭ.

— Eŭ sunt acela, respunse Fět-Frumos.

— Daca eştĭ tu, ia-mě cu tine că mult bine îţĭ voiŭ prinde.

III.

Fět-Frumos luă pe omulŭ ce nu se sătura de apă, şi

plecă înainte. Pe drum întîlni unŭ altŭ omu care mânca pâinea de la nouĕ cuptóre şi se văĭta că móre de fóme. Fĕt-Frumos se uĭtă la dênsulŭ şi începu sè se mire; dar elu îĭ ȡise:

— Nu te mira de mine, ci te miră de Fĕt-Frumos, care a omorît treĭ smeĭ, treĭ smeóĭce şi pe muma smeilorŭ.

— Eŭ sunt acela, ȡise Fĕt-Frumos.

— Daca eştĭ tu, apoĭ ia-mĕ cu tine, că mult bine îţĭ voiŭ prinde.

Fĕt-Frumos îlŭ luă şi pe acesta şi plecă înainte. Merse cât merse, şi dete peste unŭ omŭ care săria din munte în munte cu nouă petre de móră legate de piciorŭ, şi se plîngea că n'are ce sări.

Dupe ce îlŭ luă şi pe acesta cu dênsulŭ, merse înainte ca cuvêntulŭ din poveste, că înainte multŭ maĭ este, şi ajunse într'o câmpiă de unde se auȡia unŭ sgomot mare. Atuncĭ calulŭ ȡise luĭ Fĕt-Frumos.

— Stăpâne, cată spre sóre apune, şi spune'mĭ veȡĭ ceva?

Fĕt-Frumos se uĭtă, şi vĕȡu duoĭ munţĭ bătânduse în capete.

— Printre aceştĭ douĭ munţĭ avem se trecem ca se luăm apă viă şi apă mórtă, ȡise calulŭ: se mergem încetişorŭ; şi când vom fi aprópe de munţĭ,. sĕ'mĭ daĭ de 3 orĭ cu pinteniĭ, şi se te ţiĭ bine de cómă cu o mână şi cu ceĭ-l-altă sĕ ieĭ apă.

Cum ajunse Fĕt-Frumos dinaintea munţilorŭ, dete pintenĭ caluluĭ, care sbură maĭ iute de câtŭ gândulŭ, trecu pe la fontână, luă apă, şi eşi dintre munţĭ maĭ nainte d'a se lovi în capete.

Fĕt-Frumos adusse apă la omulŭ de florĭ cu barba de mătase, şi ceru se'ĭ dea pe fiă-sa de nevastă. Dar omulŭ de florĭ îĭ ȡise:

— Eŭ 'ţĭ-oĭ da-o, daca 'mĭ veĭ găsi unŭ omŭ care

se mănânce pâinea de la nouă cuptóre, şi altulŭ sĕ bea apa de la nouă scocurĭ de morĭ.

Fĕt-Frumos ḑise împĕratuluĭ:

— Găteşte cele nouă cuptóre, şi arétă'mĭ cele nouĕ scocurĭ de móră, că amŭ ómenĭ sĕ'ţĭ mănânce pâinea şi sĕ'ţĭ bea apa.

Omulŭ de florĭ porunci viziruluĭ se gătéscă pâinea şi se arate scocurile; şi dupe ce le găti, veni împĕratulŭ se privéscă. Atuncĭ Fĕt-Frumos făcu semnŭ ómenilorŭ seĭ, şi câtŭ te ştergĭ la ochĭ, mâncară pâinea şi bĕură apa. Dar omulŭ de florĭ nu voi sĕ'ĭ dea fata nicĭ dupĕ acésta, ci îĭ ḑice:

— Daca voeştĭ se aibĭ pe fiă-mea de sociă, se'mĭ aducĭ garófa care miróse cale de noua anĭ, şi apoĭ îţĭ voiŭ da negreşitŭ pe fie-mea.

Fĕt-Frumos plecă se caute garófa, şi se duse cale lungă ca Dumneḑeŭ sĕ'ĭ ajungă, până ce simţi mirosulŭ garófeĭ. Atuncĭ calulŭ îĭ ḑise:

— Stăpâne, bagă mâna în urechea mea cea dréptă şi scóte din ea o bucată de săpunŭ, o perie şi o gresie, şi mergĭ înainte fără frică.

De ce mergea şi mergea, mirosulŭ maĭ mare se făcea, până ce ajunse la palatulŭ de sticlă, trase la pórtă, bătu în ea şi nimenĭ nu-ĭ respunse. Atuncĭ elŭ intră în lăuntru, vĕḑu garófa şi o luă. Apoĭ încălecă pe calŭ, şi plecă spre omulŭ celŭ de florĭ. Nu făcu multă cale, şi simţi că vine dupĕ elŭ smeulŭ palatuluĭ de sticlă, cu o falcă în cerŭ şi cu una în pământŭ. Dar, tocmaĭ când era sĕ'lŭ ajungă, calulŭ îĭ ḑise:

— Stăpâne, aruncă săpunulŭ.

Elŭ îlŭ aruncă, şi numaĭ de cât se făcu unŭ alunecuşŭ care împiedică pe smeŭ de a-lŭ ajunge. Smeulŭ însĕ făcu ce făcu, şi trecu cum putu alunecuşulŭ. Calulŭ ḑise

se arunce peria. Cum o aruncă se făcu o pădure désă, de nu putea nimenĭ se resbată printr'ênsa; dar smeulŭ făcu ce făcu ş'o trecu. Apoĭ luă pe Fĕt-Frumor érăşĭ în gónă; şi când era sĕ'lŭ prindă, aruncă gresia, care. se făcu unŭ munte mare şi înalt până la cerŭ. Smeulŭ róse piatra cu dinţiĭ şi trecu prin ea. Atuncĭ calulŭ ḑise:

— Stăpâne, nu e bine de noĭ, o sĕ perimŭ; dar maĭ avem o scăpare. Sĕ'ţĭ tragĭ sufletulŭ de nouă orĭ, că amŭ sĕ mĕ ridicŭ şi sĕ trecŭ de norĭ, ş'apoĭ d'acolo o sĕ caḑŭ peste smeŭ şi sĕ'lŭ strivescŭ.

Fĕt-Frumos se luă dupe povaţa caluluĭ, se ridică până lar norĭ, apoı se lăsă peste smeŭ şi'lŭ strivi; érŭ dupĕ aceea se duse şi dete garófa omuluĭ de florĭ, care, ne maĭ avêndŭ ce'ĭ cere, îĭ dete pe fiĕ-sa. Dar când veni vremea sĕ se cunune, veni omulŭ celu cu nouă pietre de picĭóre şi ceru sĕ se culce şi elŭ în cameră cu dênşiĭ. Fĕt-Frumos îlŭ lăsă, căcĭ făcuse juramêntŭ sĕ nu'ĭ calce nicĭ o dată vorba. Peste nópte, tocmaĭ când Fĕt-Frumos dormia maĭ bine, eşi unu balaurŭ din gura feteĭ, şi când se întinse sĕ musce pe Fĕt-Frumos, omulŭ cu petrele de picĭóre scóse paloşulu şi'lu taiă în micĭ fărămăturĭ. Maĭ eşi unulŭ, şi'lŭ tăiă şi p'acela; şi cand eşi şi celŭ de alu treilea, îĭ sdrobi capulu cu o piatra de móră. Apoĭ dupe ce'ĭ puse la o parte pe tus-treĭ balauriĭ ce'ĭ omorî, se culcă şi dormi.

A doua ḑi de diminéţa palatulu împerateseĭ era plinŭ de vlădicĭ şi de popĭ ce veniseră se îngrópe pe Fĕt-frumos, creḑêndu'lŭ mort ca şi pe ceı-l-alţĭ gineri aĭ împĕratuluĭ. Dar când îlŭ vĕḑură viu se mirară şi i se închinară. Omulŭ de florĭ veni şi elŭ ca sĕ se încredinţeḑe de este viŭ séŭ mortŭ Fĕt-Frumos; dar când vĕḑu pe balauriĭ ceĭ morţĭ, se speriă, şi întrebă ce s'a întêmplatŭ?

Omulŭ cu petrele de móră îĭ spuse că eĭ aŭ eşit din fiă-sa, şi când era se musce pe Fĕt-Frumos şi se'lŭ o-móre ca pe ceĭ-l-alţĭ gineri, elŭ ĭ-a ucisŭ; atuncĭ omulŭ de florĭ începu nunta şi o ţinu treĭ ḑile şi treĭ nopţĭ. Érŭ dupĕ aceia Fĕt-Frumos îşĭ luă ḑioa bună şi plecă cu nevasta sa acasă la împĕrăţia luĭ, şi făcu tóte avuţiile smeilorŭ în treĭ părţĭ şi le dete celorŭ treĭ ómenĭ care 'lŭ ajutaseră. Omulŭ cu petrile de móră nu se mulţumi şi cerŭ se împarţă şi nevasta cu dênsulŭ. Fĕt-Frumos se împotrivi; dar elŭ scóse paloşulŭ, şi când era gata se taiă pe împĕrătésa, atuncĭ eşi din gura eĭ încă unŭ balaurŭ, pe care omulŭ cu petrele de móră ĭlŭ făcu fărîme, şi ḑise:

— Fĕt-Frumos, Fét-Frumos! Ia-ţĭ avuţiile, ia-ţĭ şi nevestica şi trăiţĭ sănătoşĭ, că am scosŭ până acum dintr'ênsa patru balaurĭ şi 'ĭ amŭ maĭ lăsatŭ numaĭ unulŭ, că nu e bine se remâie femeia fără nicĭ unŭ dracŭ.

Fĕt Frumos se prinse frate de cruce cu omulŭ cu petrele de móră, şi'lŭ rugă se nu se prea depărteze de pe locurile acestea, ca nu cum va draculŭ ce a rămasŭ în femeiă sĕ'ĭ repuiă ḑilele. Apoĭ a ajunsŭ acasă; şi dupĕ ce a vĕḑut pe mumă-sa, a plesnitŭ de treĭ orĭ cu biciulŭ, şi cele treĭ nucĭ s'au desfăcutŭ în treĭ palate frumóse, şi cu cele treĭ surorĭ ale luĭ într'ênsele, pe carĭ, dupe ce le-aŭ datŭ înapoĭ, le-a măritatŭ; şi s'a făcutŭ mare bucurie şi veselĭă în tótă împĕrăţia. Şi eŭ încălicaiŭ pe o şea şi vĕ spuseiŭ Dumnévóstră aşa.

FĔT FRUMOSŬ

ŞI

FATA LUI ROŞIU IMPERATU

A fostŭ odată unŭ împĕratŭ, care avea unŭ băiat cu numele Fĕt-Frumos, şi róbe multe. Dupe mórtea împĕratuluĭ, băiatulŭ s'a îndrăgostitŭ cu o róbă. Audindŭ mumă-sa de acésta, 'lŭ a certatu; şi elŭ, dintr'acelŭ césŭ s'a supărat şi a plecat la *norulŭ vênĕtŭ*, la porţile de fierŭ, la fata luĭ Roşiu împĕratŭ.

Mergênd pe drum călare, a dat de unŭ podŭ de aramă. Acolo era treĭ smeĭ, care îĭ diseră:

Fĕt-Frumosŭ! Fĕt-Frumosŭ! ce'ţĭ porţĭ osulŭ pe unde ciorile nu'şĭ duce soţulŭ?

Fĕt-Frumosu le respunse:

— De ce sĕ nu'mĭ port eŭ osulŭ pe unde ciorile nu'şĭ duce soţulŭ? Mĕ ducŭ la norulŭ vênĕtŭ, la porţile de fierŭ, la fata luĭ Roşiu împĕratŭ.

Atuncĭ smeiĭ îĭ diseră:

— Descalecă sĕ ne bătemŭ; şi daca ne veĭ birui, te lăsămŭ.

Elŭ descălecă şi îĭ birui. Apoĭ plecând şi mergênd maĭ 'nainte, dete de unŭ podŭ de argintŭ, la care se afla 9 smeĭ. Aceştĭ smeĭ îlŭ întrebară ca şi ceĭ 3; elŭ le respunse ca şi acelora, şi îĭ bătu şi pe aceştia.

Dupe aceia merse maĭ nainte, şi dete de unŭ podŭ de aurŭ, la care era smeĭ câtă fruñză şi iarbă este pe câmpiă. Aceştiă îĭ ḑiseră ca şi ceĭ 'l-alţĭ; elu însĕ le răspunse şi lorŭ ca şi acelora; şi a descălecatŭ şi s'a luptatŭ şi cu dênşiĭ 3 ḑile şi 3 nopţĭ, şî totŭ 'ĭ a biruitŭ.

Apoĭ, mergênd pe câmpŭ, dete de nisce case marĭ, în care era împĕratulŭ smeilorŭ, cu fata luĭ Roşiu împĕratu, pe care o furase de 3 ḑile. Fĕt-Frumos intră în lăuntru şi-ĭ ḑise:

— Impĕrate alu smeilorŭ, dăte jos sĕ ne batem, şi cine o birui, a luĭ sĕ fie fata.

Atuncĭ împĕratulu dându-se josŭ fu omorîtŭ de Fĕt-Frumosŭ.

Şeḑênd Fĕt-Frumos cu fata de vorbă, începură de'şĭ schimbară inelele Acolo era unŭ covorŭ, o căciulă, unŭ baston şi o petreche de papucĭ.

Şi întrebă Fĕt-Frumos pe fată: ce făcea împĕratulŭ smeilorŭ cu aceste lucrurĭ, şi fata îĭ respunse:

— Pe covor punea cât de multă greutate, şi daca îlŭ ridica dupe pămêntŭ de o palma se înălţa sus, şi se ducea orĭ încotro vrea; cu căciula când o punea în capu, se ducea orĭ în ce casă vrea, fără ca sĕ 'lŭ véḑă cine-va; cu bastonulŭ învia mortu de 7 anĭ, daca îlŭ punea încrucişĭ pe mormêntu; cu papucii trecea marea fără ca sĕ se ude.

Dupe cea ce-ĭ spuse fata, Fĕt-Frumos şi fata uĭtându-se pe câmpŭ, vĕḑură o jumătate de omŭ. Atuncĭ fata ḑise:

— Acestŭ omŭ este de la tatălŭ meŭ.

Aflândŭ Fĕt-Frumos acésta, se armă şi se dete josu ca sĕ se lupte cu acea jumătate de omŭ, pe care o şi omorî. Cândŭ Fĕt-Ffumos puse piciorulŭ pe trépta dintêiŭ a scăreĭ, jumĕtatea de omŭ învià şi îlŭ strigă sĕ se lupte érăşĭ.

Atuncĭ Fĕt-Frumosŭ îĭ ḑise:

— De veĭ maĭ învia, îţĭ voiŭ da sabia mea, şi mĕ veı tăia tu pe mine.

Fĕt-Frumos îlŭ tăie din noŭ, şi cândŭ puse picorulu pe trépta a doua a scăriĭ, învià érăşĭ jumĕtatea de omŭ şi îlŭ chemă pe Fĕt-Frumos sĕ se lupte din noŭ. Atuncĭ Fĕt-Frumos scóse sabia şi o dete jumĕtăţiĭ de omu, dupe cum vorbise, şi acesta omorî pe Fét-Frumos în acelŭ césŭ.

Atuncĭ jumătatea de omú intră în casa, luă fata şi tóte lucrurile, şi se duse la Roşiu împĕratŭ.

Impárătésa, mumă-sa, ne maĭ sciindŭ nimicŭ de Fet-Frumos, plecase sĕ'l caute. Mergêndŭ, mergêndŭ cale lungă sĕ'ĭ ajungă, dete peste dênsulŭ mortŭ; şi începênd alŭ boci, veni unŭ puiŭ de şérpe care îlŭ muşcă de piciorŭ; mumă-sa înse luă şi ea unŭ gătejŭ, şi, lovind pe şérpe, îlŭ omorî. Atuncĭ venind muma şérpeluĭ pe acolo, şi vĕḑênd pe fiiulŭ seŭ mortŭ, se duse iute şi veni cu o buruiană în gură, o dete pe la nasulŭ şérpeluĭ şi învià; apoĭ lăsă buriana acolo şi plecă.

Impĕrătésa luă şi ea buruiana aceea, dete pe la nasulŭ luĭ Fĕt-Frumos şi îlŭ învià. Elŭ îşĭ luă atuncĭ ḑioa bună de la mumă-sa, încălică pe calŭ şi plecă érŭ la fata luĭ Roşiu împĕratŭ. Ajungênd acolo, lăsă calulŭ la o casă de ţĕranŭ, şi elŭ se făcu unŭ cerşetorŭ, intră în curtea împĕratuluĭ şi se puse lângă cuhniă.

Fata de împĕratŭ chiămă atuncĭ una din slugĭ şi po-

runci sĕ'ĭ facă o asimă. Pe când slujnica făcea asima, cerşetorulŭ îĭ ḑise:

— Dă'mĭ sĕ facŭ eŭ asima.

Slujnica îĭ dete sĕ o facă şi 'ĭ ḑise s'o facă bună că este pentru fata împĕratuluĭ.

Indată cum auḑi cerşetorulŭ acésta, scóse inelulŭ feteĭ pe care îlŭ schimbase pe când era în casele smeilorŭ, şi'lŭ puse în asimă. Dupe ce s'a coptŭ asima, slujnica o duse sus în casa feteĭ şi o puse pe masă. Luând fata asima în mână, o vĕḑu cam necóptă, şi se dete jos la slujnică. Pe când se ducea la cuhniă, o rupse în două şi dete peste inelŭ; îlŭ luă şi'lŭ băgă în degetulŭ eĭ. Ajungênd la cuhnie, întrebă pe acea slujnică: —cine a făcut acea asimă? Éa îĭ respunse că ea a făcut'o. Dar fata de împĕratŭ o întrebă: —De unde are ea inelulŭ care'lŭ a găsit în asimă? Ea îĭ ḑise, că póte a fostŭ în făină. Atuncĭ fata de împĕratŭ o sili ca sĕ spuie cine a făcut'o, şi numaĭ ast-felŭ spuse că cerşetorulŭ care venise de curîndŭ în curtea palatuluĭ. Fata chemă îndată pe cerşetorŭ; şi, cunoscândulŭ, îlŭ întrebă cumŭ a înviat? Elŭ îĭ spuse istoria, şi 'ĭ ḑise ca se întrebe pe jumătatea de omŭ, unde îĭ stă puterea. Intrebându'lŭ, îĭ spuse că în vatra de la cuhnie. Ducêndu-se fata la Fĕt-Frumos, îĭ spuse, că puterea îĭ stă în vatra de la cuhnie. Fĕt-Frumos îĭ spuse că minte, şi sĕ'lŭ maĭ întrebĕ încă odată. Intrebându'lŭ fata a doua óră, îĭ spuse că în muntele *Hiriuluĭ* este unŭ lacŭ de lapte dulce, şi acolo este unŭ porcŭ, şi în porcŭ este unŭ epure, şi în epure unŭ cocoşŭ, şi în cocoşŭ suntŭ treĭ gândacĭ, şi în gândaciĭ aceia îĭ stă puterea.

Ducêndu-se fata la Fĕt-Frumos, îĭ spuse unde stă puterea jumătăţiĭ de omŭ. Atuncĭ Fĕt-Frumos creḑu, şi rugă pe fată sĕ poruncéscă cuĭ-va sĕ facă unŭ cuptorŭ

de pâine, se gătéscă vr'o 6 putinĭ de brîn̦dă, şi se le pue pe tóte într'o pereche de dăsagĭ.

Gătindu-i-se tóte acestea, îşĭ luă d̦ioa bună de la fată, puse dăsagiĭ pe calŭ, încălică şi plecă la satu unde se afla muntele Hiriuluĭ. Ajungênd acolo, s'a tocmitŭ ciobanŭ la unŭ popă. Când s'a sculatŭ a doua d̦i de diminéţă, îĭ numără popa oile şi i le dete în sémă ; apoĭ îĭ d̦ise sĕ se ducă preste tot loculŭ din satŭ, numaĭ în muntele Hiriuluĭ se nu se ducă, că este rĕŭ de dênsulŭ. Elŭ îşĭ luă oile şi plecă d'a dreptulŭ la muntele Hiriuluĭ. Ajungênd acolo, strigă :

— Vin'o, porcule, sĕ ne batemŭ.

Atuncĭ porculŭ se miră, că cine se'lŭ strige; şi plecândŭ către partea de unde a aud̦itŭ glasulŭ, dete peste Fĕt Frumos, şi începură a scóte buturugĭ din pământ şi asvîrli unulŭ într'altulŭ, şi se bătură până séra fără ca sĕ se omóre nicĭ unulu, numaĭ porculŭ ostenise. Fĕt-Frumos atuncĭ se reped̦i iute şi luă douĕ găleţĭ de lapte din lacu şi se duse acasă. A doua d̦i se sculă maĭ de diminéţă, şi se duse éra la muntele Hiriuluĭ; şi, dupe o luptă înverşunată, omorî porculŭ, îlŭ spintică şi găsi în elŭ epurile, şi găsi în epure cocoşulŭ, spintecă cocoşulŭ, şi găsi în elu gândaciĭ; luă gândaciĭ şi se duse acasă.

A treia d̦i se îmbracă cu hainele luĭ cele bune, lăsă tóte lucrurile la popă, încălică pe calŭ, se duse la pórta împĕratuluĭ, şi îndată ce ajunse acolo omorî ceĭ treĭ gîndacĭ, şi din acelŭ césŭ se bolnăvi jumătatea de omŭ.

Impĕratulŭ, avêndŭ pe dĕnsulŭ celŭ maĭ puternicŭ în curtea şi în oştirea sa, trimise pe unŭ soldat dupe dóctorŭ. Când ajunse soldatulŭ la pórtă, Fĕt-Frumos îlŭ întrebă: — unde se duce? Soldatulŭ îĭ respunse că se duce dupe doctorŭ.

Cum audi Fĕt-frumos, se duse în casele luĭ Roşiu împĕratŭ şi'ĭ dise:

— Dacă vreĭ se trăiască jumătatea de omŭ aşia precum este, se'mĭ daĭ pe fata ta de nevăstă şi lucrurile de la smeĭ. Daca vreĭ, bine; daca nu, îlŭ omorŭ.

Impĕratulŭ îĭ dise că'ĭ dă tóte acestea, numaĭ se'lŭ facă se trăiască. Dupe aceia împĕratulŭ luă covorulŭ, îlŭ întinse pe pĕmêntŭ, şi puse pe dênsulŭ pe fată, pe Fĕt-Frumosŭ şi tóte lucrurile de la smeĭ; apoĭ ridică covorulŭ d'o palmă de la pământŭ şi plecară la palatulŭ luĭ Fĕt-Frumos. Pe când mergeaŭ, eĭ vĕdură că s'aŭ rătăcitŭ, şi se lăsă cu covorŭ într'o pădure, unde eraŭ treĭ potecĭ. Fĕtŭ-Frumosŭ lăsă fata şi lucrurile acolea, şi apucă p'o potecă, unde dete de nisce case în care se afla totŭ felulŭ de paserĭ, care cântaŭ tot felulŭ de cântece; şi intrândŭ în case, incepu sĕ se mire de cântecculŭ acestorŭ paserĭ! Un papagalŭ însĕ îĭ dise:

— De ce te mirĭ pentru'că cântămŭ! Cântăm fiind-că am avut şi noĭ odată un stăpîn alŭ nostru, care amurit de 3 anĭ.

Atuncĭ întrebă Fĕt-Frumosŭ:

— Unde este mormântulŭ luĭ?

Şi, arătându-i'lŭ, se duse acolo şi învià mortulŭ. Indată ce s'a deşteptat mortulŭ, începu sĕ'ĭ mulţuméscă şi se'lŭ întrebe ca ce bine sĕ'ĭ facă pentru că l'a sculat din acest somnŭ greŭ. Elŭ îĭ dise că nu voesce nimicŭ, de cât numaĭ sĕ'lŭ ducă a casă. Intrebând mortulŭ tóte paserile care eraŭ acolo, găsi numaĭ unŭ *ciocârlan,* care scia casa luĭ Fĕt-Frumos, şi care chiarŭ în acelŭ césŭ venise din acea parte Plecară dar împreună, şi ducênduse deteră de fată şi de covorŭ, se puse pe dênsulŭ şi se duseră a casă. Ajungênd Fĕt-Frumos a casă, se cunună cu fata luĭ Roşiu împĕratŭ, şi făcură o nuntă cum nu s'a maĭ dat pe faţa pământuluĭ.

DAFINU IMPERATU

A fost o dată unŭ împĕratŭ şi o împĕrătésă, amândouĭ tinerĭ şi frumoşĭ, dar nu făcéŭ copiĭ.

Intr'o ḑi veni la împeratulŭ unŭ arapŭ buzatŭ, şi 'ĭ ḑisse:

— Se trăescĭ, luminate împĕrate! Am auḑit că împĕrătésa nu face copiĭ, şi am adus buruienĭ pe carĭ cum le va bea, rămâne grea.

Impĕratulŭ luă buruenile de la arapŭ şi porunci sĕ'ĭ dea calŭ împĕrătescŭ şi unŭ rând de haĭne de aurŭ, ce'ţĭ lua vederile de frumuseţe; apoĭ chiămă pe împĕratésa şi 'ĭ dete buruenile sĕ le férbă şi se le bea. Impĕrătésa chiămă pe bucătărésă şi 'ĭ dete buruenile se le férba, fără sĕ'ĭ spue de ce trébă suntŭ. Bucătărésa, neştiind puterea lorŭ, gustă dintr'însele şi apoĭ le duse împĕrăteseĭ sĕ le bea. Nu trecu multă vreme la miḑilocŭ şi rămase grea impĕrătésa şi bucătărésa. Ear când veni vremea, născură amêndouĕ câte unŭ coconaşiŭ, maĭ fru-

mosŭ de cât tot ce este frumos pe lumea acésta, şi le puse nume: unuia *Dafin* şi altuia *Afin*.

Intr'o ḑi împĕratulŭ plecă la bătălie, şĭ lăsând pe fiulŭ seŭ în locu'ĭ, îĭ dete o mulţime de cheĭ în mână şi 'ĭ ḑisse:

— Fiule! în tóte casele ce se deschid cu aceste chieĭ se intri, ear în casa ce se deschide cu cheia de aur se nu'ţĭ calce piciorulŭ, căcĭ nu va fi bine de tine.

Cum plecă împĕratulŭ din oraşŭ, fiulŭ seú intră prin tóte casele, şi veḑu o mulţime de pietre nestimate fórte frumóse; dar nu'ĭ plăcu nicĭ una dintr'ênsele; în cele din urmă ajunse şi la casa ce se deschidea cu cheia de aur, stătu puţinŭ înaintea uşeĭ, se gândi la porunca ce'ĭ dedese tată-seŭ, dar biruindulŭ nerăbdarea, intră în năuntru şi vĕḑu unŭ ochian de sticlă; se uită prin elŭ şi vĕḑu unŭ palatŭ cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ, în cât la sóre te puteaĭ uĭta érŭ la dênsulŭ ba.

«Ş'apoĭ mi'ţĭ vedea
«Că 'n palat şedea,
«Dómna Ciralină,
«Tênără copilă,
«Flóre din grădină.

Dupe ce o privi maĭ mult timpŭ, puse ochianulu érăşĭ la loculŭ luĭ, şi eşi afară cu ochiĭ plini de lacrĕmĭ..

Nu trecu mult timpŭ şi împĕratulŭ se întórse de la bătălie biruitorŭ; dar în locŭ se'ĭ iasă fiulŭ seŭ înain e, se'lŭ priméscă cu bucuriă, eşi numaĭ împĕrătésa şi'ĭ spuse că fiulŭ seŭ este bolnavŭ. Impĕratulŭ pricepu numaĭ de cât de unde ĭ venea bóla, şi chiămă pe toţĭ doctoriĭ şi doctoriţele din lume; dérŭ toţĭ îĭ ḑiseră, că până nu va da fiuluĭ seŭ de soţie pe Dómna Chiralina, elŭ nu se va însănătoşa. Impĕratulŭ trimise solĭ peste solĭ la Dómna Chiralina; dar fu peste putinţă, căcĭ tatălŭ eĭ nu voia se o mărite.

Audind feciorulŭ împĕratuluĭ tóte acestea, hotărî sĕ se ducă elŭ însuşĭ sĕ o céră de la tatăluŭ eĭ. Aşa dar, spuse tóte acestea frateluĭ seŭ de cruce; şi, într'o di, plecară amândouĭ şi se făcură nevĕduţĭ. Merseră, dî de vară pênă séra, şi ajunseră la muma crivăţuluĭ; bătură la uşiă, şi eşi înaintea lorŭ o babă sbârcită, şi'ĭ întrebă ce caută? Eĭ respunseră că cerŭ se'ĭ găsduéscă pêna adoua-di, şi sĕ le spue pe care drumŭ se apuce ca se ajungă la împĕrăţia Dómneĭ Chiralina.

Baba se uĭtă la dênşiĭ cu milă şi le dise:

— V'aşiŭ primi în casă cu mare bucuriă; dar 'mĭ e frică că va veni fiulŭ meŭ, şi vĕ va face pe amêndouĭ sloĭ de ghiaţă; duceţi-vĕ maĭ bine la soră-mea cea maĭ mica, că ea póte sĕ vĕ găsduéscă şi sĕ vĕ spue şi drumulu la dómna Chiralina.

Feciorulŭ de împĕratŭ plecă înainte şi ajunse la muma vêntuluĭ turbatŭ; plecară şi d'acolo şi ajunseră la muma vêntuluĭ de primĕvară; bătură în uşă şi eşi o femeiă înaltă, tĕnară şi frumósă. Acéstă femeia, cum vĕdu pe feciorulŭ de împĕratŭ, îĭ dise:

— Dragă Fĕt-Frumos, sciŭ că aĭ plecatŭ sĕ cauţĭ pe Dómna Chiralina ca s'o eĭ de sociă; darŭ nu veĭ putea se ajungĭ până la împĕrăţia eĭ fără adjutorulŭ fiuluĭ meu. Rămâneţĭ aci; însĕ trebue sĕ vĕ ascundŭ fórte bine; căcĭ, cum o simţi fiulŭ meu ca se află la mine ómeni dupe terămulŭ celŭ-altŭ, vĕ omóră.

Dicêndŭ aceste vorbe, plesni de treĭ orĭ din palme şi îndată sări dupĕ sobă o pasĕre de aurŭ cu ciocululu de diamantŭ şi cu ochiĭ de smarandŭ, şi'ĭ băgă sub aripĭ pe amêndouĭ, apoĭ se sui érăşĭ pe sobă.

Nu trecu multŭ timpŭ şi se audi o dulce vîjiitură de vêntu care aducea unŭ mirosŭ de trandafirĭ şi de rosmarinĭ; uşa se deschise singură, şi intră în casă unŭ fla-

cău frumos cu pĕrulŭ lungŭ de aurŭ, cu aripı de argintŭ şi cu unŭ bĕţŭ în mână împletitŭ cu de totu felulŭ de erburĭ şi florĭ. Cum intră în casă, ḑise măsiĭ:

— Mamă, mie 'mĭ miróse a omŭ dupe terămulŭ celŭ-l-altŭ!

— Ţĭ-o fi mirosindŭ, mamă; darŭ p'aicea nu are ce căuta ómenĭ dupĕ tĕrâmulŭ celŭ-l-altŭ.

Vêntulŭ se linişti şi se puse la masă; ear dupĕ ce mâncă o strachină de lapte dulce de căprióră, şi bĕu apă de micşunele dintr'o ólă de marmură, se puse la povestitŭ.

Măsa vĕḑêndu'lu cu voie bună, îĭ ḑise:

— Fiulŭ meŭ, ia spune'mĭ unde este împĕraţia Dómneĭ Chiralina, şi cum ar face cineva s'o ia de nevastă?

— Greŭ lucru mĕ întrebaşĭ, mamă; dar aide, trécă, mérgă. Impĕrăţia Dómneĭ Chiralineĭ este departe de aicì cale de ḑece anĭ; şi se póte face câtu te ştergĭ la ochĭ, daca cine-va s'o duce în pădurea cea négră de lângă gîrla de păcură care aruncă cu pietre şi focŭ până la ceru, şi daca ơ încăleca pe buşténulu Elelorŭ cu care póte sĕ trécă gârla; însĕ cine aude şi va spune cuĭ-va, acela sĕ se facă de piatră pînă la genuchĭ. Dupe ce va ajunge la împĕrăţia, trebue sĕ facă unu cerbŭ de auru şi se intre într'ênsulŭ ca sĕ ajungà în odaia împĕrăteseí şi s'o fure; cine aude şi va spune cuı-va, sĕ se facà de piatră până la brâŭ. Dupĕ ce o va lua de soţie, muma Crivăţuluĭ de pisma o sĕ trimită unŭ ovreiŭ cu nisce cămăşí frumóse şi maĭ subţirĭ de câtŭ pânza păiajinuluĭ; Dómna Chiralina o sĕ cumpere cămăşĭ, şi daca nu le va uda cu lacrĕmĭ de turturică, cum se va îmbrăca cu dênsele, va muri; cine aude şi va spune cuĭ-va, sĕ se facă cu totolŭ şi cu totulŭ de piatră.

Pe cândŭ vêntulŭ spunea tóte acestea, feciorulu de

împěratŭ adormise; érŭ feciorulŭ bucătăreseĭ remăsese deşteptŭ şi audise totŭ.

A doua ḑi, dupe ce plecă vêntulŭ d'acasă, feciorulŭ de împěratŭ întrebă pe muma vêntuluĭ daca'ĭ a spusŭ fiulŭ seŭ ceva; dar ea temêndu-se sě nu se facă piatră, îĭ respunse că n'a aflatŭ nimicŭ.

Atuncĭ feciorulŭ bucătăreseĭ şi celŭ de împěratŭ luară drumulŭ înainte şi se duseră ḑi de vară până séra; dar când fu pe la scăpătatulŭ sóreluĭ, auḑiră unŭ sgomotŭ şi unŭ urletŭ mare; apoĭ věḑură o gârlă mare de păcură aprinsă, aruncândŭ pietre până la înaltulŭ cerŭ. Feciorulŭ de împěratŭ se sperie; dar feciorulŭ bucătăreseĭ îĭ ḑise:

— Nu te teme de nimicŭ, şi vin'o cu mine în acéstă pădure şi fă ce'ţĭ oiŭ ḑice eŭ.

Ajungêndŭ în miḑloculŭ pădureĭ, ḑăriră buşténulŭ Elelor; încălicară amênduoĭ pe dênsulŭ, şi dându'ĭ pintinĭ de treĭ orĭ se prefăcu într'o căruţă cu duoĭ-spreḑece caĭ de focŭ, şi într'o clipă se înălţară până la vêntulŭ turbatŭ şi se pogorîră la porţile palatuluĭ dómneĭ Chiralina. Apoĭ, dupe ce se deteră josŭ, căruţa se prefăcu ear buşténŭ, şi eĭ remaseră dinaintea unuĭ palatŭ de zamfirŭ şi cu porţile de chiparosŭ, ear la una din ferestre sta Dómna Ciralina, îmbrăcata în haĭne de aurŭ ţesute cu mărgăr.. rŭ.

Cum věḑu Dómna Chiralina pe feciorulŭ de împěratŭ prinse o aşa de mare dragoste de dênsulŭ, încâtŭ căḑu la grea bólă şi ajunse la ceasulŭ morţeĭ.

Ce nu făcu bietulŭ împěratŭ ca sě o scape? Darŭ tóte eraŭ în zadarŭ! In cele dupe urmă veni o babă şi'ĭ ḑise:

— Luminate împěrate! se trăescĭ întru mulţĭ anĭ! daca vreĭ sě se facă sănătósă fiĭca împěrăţieĭ tale, sě

cauţĭ cerbulŭ de aurŭ care cântă ca tóte paserile şi sĕ'lŭ aducĭ în casă numaĭ treĭ ḑile, şi veĭ vedea cum se va face sănătósă.

Impĕratulŭ puse sĕ strige pristavulŭ în tótă împĕrăţia ; ear dupe treĭ ḑile fecĭorulŭ bucătăreseĭ lovi buşteanulŭ de treĭ orĭ şi se făcu unu cerbŭ de aurŭ frumosŭ ; apoĭ băgă într'ênsulŭ pe feciorulŭ de împĕratŭ, şi se puse dinaintea palatuluĭ.

Impĕratulŭ vĕḑêndŭ cerbulŭ, se dete josŭ şi întrebá pe fecĭorulŭ bucătăreseĭ daca 'ĭ este de vînḑare?

— Nu'mĭ este de vînḑare, ci de închiriere, respunse cu semeţiă fecĭorulŭ bucătăreseĭ.

— Eĭ bine ! ce sĕ-'mĭ cerĭ ca sĕ mi'lŭ daĭ numaĭ treĭ ḑile?

— Sĕ'mĭ daĭ o miă de banĭ de aurŭ.

Tocmeala se făcu ; şi împĕratulŭ luă cerbulŭ şi'lu băgă în odaea dómneĭ Ciralina ; apoĭ se duse la treaba luĭ.

Cerbulŭ, cum se vĕḑu numaĭ cu dómna Chiralina, începu sĕ cânte unŭ cântecŭ de dorŭ de plîngea lemnile şi pietrile. Dómna Chiralina adormi, ear feciorulŭ de impĕratŭ eşi din cerbŭ şi o sĕtură pe frunte, apoĭ intră érăşĭ în cerbŭ.

A doua ḑi dómna Chiralina spuse femeilorŭ séle că a visatŭ de două orĭ că a sĕrutat'o unŭ tênărŭ frumosŭ. Atuncĭ una din femeĭ, fiindŭ maĭ pricepută, ḑise dómneĭ Chiralina, că pe dată ce va începe cerbulŭ sĕ cânte, sĕ se prefacă că dórme ; şi cum-va simţi că o sĕrută cine-va, sĕ puie mâna pe dênsulŭ.

Cum veni nóptea, cerbulŭ începu sĕ cânte unŭ cântecŭ de jale. Dómna Chiralina se prefăcu că dórme ; şi cândŭ veni Fĕt-Frumosŭ sĕ o sĕrute, îlŭ strînse în braţe şi 'ĭ ḑise :

— D'acumŭ înainte nu veĭ maĭ scăpa, că multŭ amŭ doritŭ sĕ te dobîndescŭ.

Eĭ se giugiuliră ca nisce porumbeĭ, pînă'ĭ apucă ḑioa; apoĭ Fĕt-Frumosŭ intră în cerbŭ; ear când fu pe la prînzŭ veni împĕratulŭ şi cu fiulŭ bucătăreseĭ ca sĕ'ĭ dea cerbulŭ. Dómna Chiralina începu sĕ plîngă şi nu vrea nicĭ de cum sĕ se despartă de cerbŭ; darŭ fiulŭ bucătăreseĭ ḑise încetinelŭ:

— Cere de la împĕratulŭ voie sĕ petrecĭ cerbulŭ până afară din oraşŭ; acolo ne aştéptă o căruţă cu duoĭ-spre-ḑece caĭ de focŭ, în care o sĕ ne suimŭ cu toţiĭ, şi o sĕ ne ducemŭ la împĕrăţia luĭ Fĕt-Frumosŭ, iubitulŭ tĕŭ

Dómna Chiralina ceru şi dobândi de la împĕratulŭ a-céstă voiă, şi petrecu pe cerbŭ cu mare alaiŭ până a-fară din oraşŭ. Atuncĭ Afin lovi cerbulŭ de treĭ orĭ în burtă şi îndată se făcu o căruţă cu duoĭ-spre-ḑece caĭ de focŭ; apoĭ, luândŭ pe dómna Cciralina c'o mână şi pe Dafin cu alta, sări într'ênsa şi se facu neveḑuţĭ Şi dupe ce umblară ḑi de vară până 'n séră, ca cuvêntulu din poveste ce d'acilea încolo se găteşte, eşiră pe tĕ-rămulŭ celŭ-l-altŭ şi ajunseră în ţéra lorŭ.

Impĕratulŭ, cumŭ primi scire despre sosirea fiuluĭ seŭ, îĭ eşi înainte cu mulţime de oştĭ; apoĭ îlŭ însoţi cu dómna Chiralina şi făcu nuntă împĕrătéscă care ţinu treĭ ḑile şi treĭ nopţĭ.

Intr'o ḑi dómna Chiralina şedea la feréstra palatuluĭ. şi se uita la' drumŭ, cândŭ écă unŭ ovreiŭ cu cămăşĭ de vênḑare. Dómna Chiralina 'lŭ chiămă susŭ şi luă de la elŭ douĕ cămăşĭ maĭ subţirĭ de câtŭ pînza păiajenu-luĭ, şi se îmbrăcă cu una dintr'ênsele. Nu trecu multŭ, şi Dómna Chiralina se bolnăvi atâtŭ de greŭ în câtŭ a-junse pe mâna morţeĭ.

Afin află despre bóla împĕrătese şi intră pe la mieḑulŭ

nópţeiĭ în odaea unde dormea ea; apoĭ o stropi peste totŭ cu lacrĕmĭ de turturică şi eşi afară; dar strejariĭ de la uşă se duseră la Dafin împĕratŭ şi 'lŭ pârîră că l'a vĕḑutŭ sĕrutândŭ pe împĕrătésa.

Impĕratulŭ, cum auḑi, se făcu focŭ de mâniă, şi porunci sĕ tae capulŭ luĭ Afin; dar cândŭ ajunce la loculŭ de perḑare, Afin ḑise împĕratuluĭ:

— Mulţĭ ani sĕ'ţĭ dea Dumneḑeŭ, împĕrate! Pentru tótă frăţia şi dragostea cea către tine, te rogŭ sĕ strîngĭ pe toţĭ boeriĭ ceĭ maĭ marĭ aĭ împĕrăţieĭ, că amŭ sĕ spuiŭ înaintea lorŭ unŭ mare cuvêntŭ şi apoĭ veĭ porunci sĕ'mĭ taie capulŭ.

Impĕratulŭ porunci sĕ se adune divanulŭ împĕrătescŭ în care sĕ fiă de faciă şi dómna Chiralina; şi aducêndŭ pe Afin îĭ ḑise:

— Spune, nelegiuitule, acea ce aĭ de spusŭ!

Atuncĭ Afin începu aşa:

— A fostŭ o dată unŭ feciorŭ de împĕratŭ, care prinse dragoste asupra uneĭ fete de împĕratŭ dupe tĕrâmulŭ cel-altŭ; şi fiindŭ că nu putea sĕ trăiască fără dênsa, a plecatŭ împreună cu fratele seŭ de cruce ca orĭ s'o găséscă, orĭ sĕ'şĭ repue capulŭ prin pustiĭ. Dupe ce umblară lumea în crucişŭ în curmeḑişŭ, ajunseră la muma crivĕţuluĭ şi o rugară sĕ le spue drumulŭ care ducea la fata de împĕratŭ, dupe care plecaseră eĭ. Muma crivĕţuluĭ 'ĭ trimise la muma vêntuluĭ de primăvéră, care îĭ găsdui şi le făgădui se întrebe pe fiulŭ seŭ. Ea s'a ţinutŭ de vorbă; căcĭ, cum a venitŭ fiulŭ seŭ, l'a întrebatŭ, şi elŭ a începutŭ sĕ spue aşa:

«Impĕrăţia dómneĭ Chiralina este de noĭ cale de ḑece anĭ; dar acéstă cale se póte face într'o clipélă de ochĭ, daca s'o găsi cine-va care sĕ se ducă în pădurea cea neagră de lângă gârla de păcură care aruncă pietre şi

focŭ până la cerŭ, unde va găsi buştênulŭ Elelorŭ şi va încăleca pe dênsulŭ ca sĕ trécă gârla. Dupe .ce va ajunge la împĕrăţiă, trebue sĕ facă din buşteanŭ unŭ cerbŭ de aurŭ şi sĕ intre într'ênsulŭ ca sĕ ajungă în odaoia dómneĭ Chiralina şi sĕ o fure. Dupe ce o va lua de soţie, sora vêntuluĭ turbatŭ o sĕ trămiţă unŭ ovreĭ cu nisce cămăşĭ maĭ subţirĭ de cât pînza păiajenuluĭ, şi daca nu va sci sĕ le ude cu lacrămĭ de turturică, cum se va îmbrăca cu dênsele, în treĭ ḑile va muri.

«Dupe ce vêntulŭ spuse tóte aceste mume-seĭ, jură că de va spume cuĭ-va ceea ce a auḑitŭ, sĕ se facă cu totulŭ şi cu totulŭ de piatră.

«A doua ḑi feciorulŭ de împăratŭ întrebă pe muma vêntuluĭ daca a aflatŭ ceva de la fiulŭ seŭ; dar ea, temêndu-se sĕ nu se facă piatră, îĭ ḑise că n'a aflatŭ nimicŭ. Ear fratele de cruce alŭ feciorului de împĕratŭ nu dormise în nóptea aceea şi auḑise totŭ. Ast-felŭ, fără sĕ spue feciorului de împĕratŭ această taĭnă, se duse împreună cu dêndulŭ în pădurea neagră, încălecă pe buşteanŭ şi trecură gârla dincolo.»

Cum sfîrşi Afin aceste vorbe, se făcu de piatră până la gêenuchĭ. Boeriĭ din divanŭ cum vĕḑură acesta minune se speriara. Afin începu earăşĭ şi ḑise:

«Dupe ce ajunse la palatulŭ dómneĭ Chiralina, fratele de cruce lovi buşteanulŭ de treĭ orĭ şi se făcu unŭ cerbŭ de aurŭ şi băgă pe feciorulŭ de împĕratŭ într'ênsulŭ, carele prin acéstă şiretenie se cunoscu cu fata şi o fură.»

Ḑicênd aceste cuvinte. Afin se făcu de piatră până la brâiŭ.

Impĕratulŭ şi împĕrăteasa, vĕḑêndŭ neviuovăţia luĭ Afin, începură a plânge şi a-lŭ ruga sĕ înceteḑe din povestire Dar elŭ nu voi, ci merse înainte ḑicêndŭ:

«Dupe ce împĕratulŭ se cunună cu Chiralina, nu trecu

multŭ şi împĕrăteasa cumpără două cămăşĭ de la unŭ ovreiŭ, se îmbrăcă cu una dintr'ênsele şi îndată cădu la grea boală. Afin, şciindŭ din ce venea boala, intră pe la miedulŭ nopţiĭ la împĕrăteasa, şi, găsindu-o dormindŭ, o stropi cu lacrĕmĭ de turturică, şi o scăpă de mórte.»

Cum sfîrşi Afiin această povestire, se făcu cu totulŭ şi cu totulŭ de piatră; ear Dafin împĕratŭ şi cu dómna Chiralina plînseră treĭ dile şi treĭ nopţĭ; apoĭ luară trupulŭ celŭ împietritŭ alŭ făcĕtoruluĭ lorŭ de bine şi'lu puseră în odaia lor ca sĕ'şĭ aducă aminte de dênsulŭ tot-déuna.

Dupe aceea eĭ trăiră maĭ multŭ timpŭ şi născură unŭ copilŭ.

Intr'o dimineaţă Dafin împĕratŭ intră în casa împĕrăteseĭ şi'ĭ spuse că a visatŭ o femeiă îmbrăcată în haine albe care ĭ-a disŭ că, daca voeşte sĕ învieḑe pe fratele sĕŭ celŭ împetritŭ, sĕ taie copilulŭ lorŭ şi se ungă piatra cu sângele luĭ. Impĕrăteasa spuse că şi ea a visatŭ totŭ unŭ astŭ-felŭ de visŭ. Apoĭ, unindu-se amânduoĭ, tăiară copilulŭ, şi, stropindŭ piatra cu sânge, Afin începu sĕ se mişce, apoĭ învià cumŭ se cade şi dise:

— O! doamne! dar greŭ somnŭ amŭ dormitŭ!

— E! E! frate, rĕspunse împĕratulŭ; aĭ fi dormitu multŭ şi bine daca nu tăiamŭ copilulŭ ca sĕ te stropimŭ cu sângele luĭ.

Atuncĭ Afin se crestă la unŭ degetu cu cuţitulŭ şi lasă sĕ curgă sângele seŭ peste copilŭ, care învià numaĭ într'o clipă; ear împĕratulŭ de bucuriă porunci sĕ se facă veselie mare în toată ţéra.

Şi încălecaiŭ p'o şea.

Şi vĕ spuseiŭ dumnévóstră aşa.

INSIRTE-MARGARITE

A fostŭ odată ca nicĭ odată, când n'ar fi nu s'ar povesti.

A fostŭ treĭ fete care şedéŭ la sóre lângă unŭ perete. Tocmaĭ atuncĭ trecu pe acolo unŭ feciorŭ de împĕratŭ şi fetele, vĕḑêndu-lŭ, cea maĭ maĭ mare ḑise :

— De m'arŭ lua de nevastă feciorulŭ de împĕratŭ, 'ĭ-aşĭ ţine tótă casa cu o pâĭne.

— De m'arŭ lua pe mne feciorulŭ de împĕratŭ de nevastă, ḑise cea miḑlociă, 'ĭ-aşĭ învîrti tótă casa cu unŭ fusŭ.

— De m'ar lua pe mine de nevastă feciorulŭ de împăratŭ, ḑise cea maĭ mică, 'ĭ-aĭ face douĭ coconaşĭ frumoşĭ, cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ.

Feciorulŭ de împĕratŭ ascultândŭ cu bucurie cuvintele feteĭ maĭ micĭ, priimi sĕ o ia pe dânsa de nevastă, şi se cunună cu ea dupe legea domnilorŭ şi a împĕraţilorŭ.

Dupe ce aŭ trăitŭ câtă-va vreme, fata remase grea

şi într'o ḑi, pe cândŭ se afla împěratulŭ la vênătóre, îĭ veni vremea sě nască; şi fiindŭ că ea nu ştia cum se face copiĭ, spuse la una din róbele séle, rugâudu-o se o înveţe cum se nască. Róba pismaşă, îĭ spuse că trebue sě se sue în podŭ şi ea sě ţie josŭ unŭ ciurŭ şi cândŭ va face copilulŭ sě caḑă în ciurŭ. Fata ascultă poveţile róbeĭ séle şi, suindu-se în podŭ, făcu duoĭ copiĭ, unŭ băétŭ ş'o fată cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ. Dupě aceea róba, luândŭ copiĭ, îĭ îngrópă în băligarulŭ cailorŭ; éră în loculŭ lorŭ puse duoĭ căţeĭ de la o căţea ce fătase de curênd; şi cândŭ veni împěratulŭ de la vînătóre, se duse cu căţeiĭ la dênsulŭ, şi îĭ ḑise:

— Étă, împěrate, rodulŭ laudeĭ împěrăteseĭ tale: aceştĭ caţeĭ, pe care îĭ veḑĭ, 'ĭ-a făcutŭ împěrătésa dupe ce aĭ plecatŭ la vênătóre.

Impěratulŭ, creḑêndŭ că róba îĭ spune adevěrulŭ, şi că împěrătésa 'lŭ a luatŭ în bătae de jocŭ, cândŭ 'ĭ a ḑisŭ că 'ĭ va nasce douĭ coconĭ de aurŭ, se supără fórte multŭ, şi luândŭ pe împěrătésă o băgă în băligarulŭ cailorŭ, lăsându'ĭ numaĭ ţîţele afară, la care puse căţeiĭ sě sugă; éră în loculŭ eĭ luă pe róbă de nevastă.

Din ceĭ douĭ copiĭ care eraŭ băgaţĭ în băligarŭ se făcură douĭ braḑı frumoşĭ, cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ. Róba, vĕḑêndŭ acéstă minune, pricepu numaĭ de câtŭ că suntŭ copiĭ pe carĭ îĭ îngropase şi se duse la împăratulŭ şi îĭ ḑise:

Impěrate, braḑiĭ ăştia suntŭ o nenorocire pentru noĭ; pentru că veḑĭ, Impěrate, cum aŭ rĕsăritŭ eĭ singurĭ, fără sě'ĭ sădéscă cine-va, tocmaĭ în băligarŭ! De ce n'aŭ răsăritŭ în grădină séŭ în altŭ locŭ? Trebue se fiă vre unŭ semnŭ rĕŭ acésta pentru noĭ; şi maĭ bine sě 'ĭ tăemŭ, ca se n'avemŭ de ce se ne tememŭ.

Impěratulŭ îĭ respunse că de ce se'ĭ taiă elŭ, că nu-

maĭ pe eĭ ’ĭ are, şi nicĭ unŭ împĕratŭ nu are aşa bradĭ frumoşĭ ca dênsulŭ.

— Ba nu, împĕrate, ḑise róba. Ce’mĭ pasă mie décă sunt frumoşĭ şi sunt pentru rĕulŭ nostru! Décă nu ’ĭ veĭ tăia, pâĭne şi sare cu mine pe unŭ talerŭ nu maĭ mănâncĭ.

Impĕratulŭ stărui prin vorbe înţelepte ca se întórcă pe noua împĕrătésă de la hotărîrea sea; dară, neputând face acésta, fu silitŭ sĕ taiă braḑiĭ, şi, făcêndŭ douĕ scândurĭ de patŭ, puse una la patulŭ împĕratuluĭ şi pe alta la patulŭ împĕrătesei. Scândura din bradulŭ feteĭ, o pusese la împĕrătésa, şi pe cea din bradulŭ băiatuluĭ la împĕratulŭ, şi róba dormia acum pe fată şi împăratulŭ pe băétŭ.

Peste nópte, cândŭ împĕratulŭ dormia, róba auḑi pe fată vorbindŭ cu băétulŭ, şi ḑicêndu’ĭ:

— Cum ’ţĭ e, frăţiorulŭ meŭ? Greŭ séŭ uşorŭ?

— Uşorŭ, respunse băétulŭ, pentru că pe mine dórme tata. Dară ţiă cum ’ţĭ este, surióra mea?

— Greŭ, frăţiorulŭ meŭ, respunse fata, că pe mine dórme strigóica de róbă.

Auḑindŭ acésta róba, şi temându-se ca nu cum-va sĕ audă şi împĕratulŭ, în nóptea viitóre, adoua-ḑi cândŭ se sculă ḑise împĕratuluĭ:

— De géba, împĕrate, aĭ tăiatŭ braḑiĭ, décă nu ’ĭ aĭ aruncatŭ în focŭ, că totŭ una era de ’ĭ lăsaĭ orĭ décă ’ĭ aĭ făcutŭ scândurĭ. Eŭ vĕḑŭ că totŭ o sĕ vie asupra nóstră o nenorocire.

Şi ḑicêndŭ ea maĭ multe vorbe, cu tóte că împĕratulŭ se împotrivea, îlŭ înduplică în sfîrşitŭ ca se arunce scândurile în focŭ şi le aruncă. Tocmaĭ cândŭ aruncase împĕratulŭ scândurile în focŭ, şi pe cândŭ ardéŭ ele, o oaie mênca niste tărîţe, într’o copaiă aprópe de focŭ,

şi o scênteiă, sburîndŭ în tărîţe, óea o mâncă împreună cu ele.

Nu trecu multŭ dupe aceea, şi óea născu duoĭ mieĭ cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ. Impĕrătésa pricepu şi acéstă minune, şi ducêndu-se la împĕratulŭ, dupe ce'lŭ cicăli multă vreme, îlŭ induplecă se taiă şi mieiĭ; şi dupe ce'ĭ taiă, împĕrătésa porunci róbelorŭ séle sĕ se ducă se spele maţele la gîrlă; déră se bage de sémă sĕ nu scape vre unulu pe gîrlă.

Róbele se duseră la gîrlă; şi, pe cându spăla maţele, scăpară douĕ din ele, care se facură éră copiĭ împărăteseĭ celeĭ d'ântêiŭ, adică o fată ş'unŭ băétŭ. Eĭ eraŭ aşa de frumoşĭ în câtŭ sórele vĕḑêndu'ĭ s'a miratŭ de frumuseţea lorŭ şi a datu feteĭ o furculiţă şi băiatuluĭ unŭ cuţitu ca sĕ se jóce. Dupe ce aŭ şeḑutŭ eĭ câtâ-va vreme pe marginea gîrleı, a venitu unŭ unchiaşŭ la gîrlă, şi, vĕḑêndu'ĭ, 'ĭ a luatu la dênsulŭ acasă.

Peste câte-va ḑile, facêndu-se o seḑĕtóre la împĕratulŭ, unde trebuea sĕ se înşire mărgăritare, s'a chematŭ toţĭ copiĭ din acelŭ oraşu. Auḑındŭ unchiaşulŭ, a adusŭ şi elŭ pe aceştí copiĭ. Impĕratulŭ a pusŭ pe toţĭ se spuie câte unŭ basmŭ. Dupe ce au spusŭ toţĭ câte unulŭ, aŭ venitŭ şi rândulŭ copiilorŭ; éră eĭ aŭ începutŭ se spuiă aşa:

«A fostŭ o dată ca niĉĭ odata, înşirte mărgărite, a fostŭ treĭ fete, înşirte mărgărite, care şedéŭ la sóre lîngă unŭ perete, înşirte mărgărite...

Şi aşa aŭ spusŭ eĭ tótă istoria ce v'o spuseiŭ.........
Érŭ împĕratulŭ s'a miratŭ fórte multŭ, şi desbrăcându-ĭ de hainile cu care eraŭ îmbrăcaţĭ, împĕratulŭ 'ĭ a veḑutŭ că suntŭ cu totulu şi cu totulŭ de aurŭ; şi tocmaĭ atuncĭ a cunoscutŭ nevinovăţia împĕrăteseĭ şi viclenia róbeĭ! Şi mergêndŭ la împĕrătésa a scos'o din bă-

maĭ pe eĭ îĭ are, şi nicĭ unŭ împĕratŭ nu are aşa bradĭ frumoşĭ ca dênsulŭ.

— Ba nu, împĕrate, ḑise róba. Ce'mĭ pasă mie décă sunt frumoşĭ şi sunt pentru rĕulŭ nostru! Décă nu 'ĭ veĭ tăia, pâĭne şi sare cu mine pe unŭ talerŭ nu maĭ mănâncĭ.

Impĕratulŭ stărui prin vorbe înţelepte ca se întórcă pe noua împĕrătésă de la hotărîrea sea; dară, neputând face acésta, fu silitŭ sĕ taiă braḑiĭ, şi, făcêndŭ douĕ scândurĭ de patŭ, puse una la patulŭ împĕratuluĭ şi pe alta la patulŭ împĕrăteseĭ. Scândura din bradulŭ feteĭ, o pusese la împĕrătésa, şi pe cea din bradulŭ băiatuluĭ la împĕratulŭ, şi róba dormia acum pe fată şi împăratulŭ pe băétŭ.

Peste nópte, cândŭ împĕratulŭ dormia, róba auḑi pe fată vorbindŭ cu băétulŭ, şi ḑicêndu'ĭ:

— Cum 'ţĭ e, frăţiorulŭ meŭ? Greŭ séŭ uşorŭ?

— Uşorŭ, respunse băétulŭ, pentru că pe mine dórme tata. Dară ţiă cum 'ţĭ este, surióra mea?

— Greŭ, frăţiorulŭ meŭ, respunse fata, că pe mine dórme strigóica de róbă.

Auḑindŭ acésta róba, şi temându-se ca nu cum-va sĕ auḑă şi împĕratulŭ, în nóptea viitóre, adoua-ḑi cândŭ se sculă ḑise împĕratuluĭ:

— Le géba, împĕrate, aĭ tăiatŭ braḑiĭ, décă nu 'ĭ aĭ aruncatŭ în focŭ, că totŭ una era de 'ĭ lăsaĭ orĭ décă 'ĭ aĭ făcutŭ scândurĭ. Eŭ vĕḑŭ că totŭ o sĕ vie asupra nóstră o nenorocire.

Şi ḑicêndŭ ea maĭ multe vorbe, cu tóte că împĕratulŭ se împotrivea, îlŭ induplică în sfîrşitŭ ca se arunce scândurile în focŭ şi le aruncă. Tocmaĭ cândŭ aruncase împĕratulŭ scândurile în focŭ, şi pe cândŭ ardéŭ ele, o oaie mênca niste tărîţe, într'o copaiă aprópe de focŭ,

şi o scênteiă, sburîndŭ în tărîţe, óea o mâncă împreună cu ele.

Nu trecu multŭ dupe aceea, şi óea născu duoĭ mieĭ cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ. Impĕrătésa pricepu şi acéstă minune, şi ducêndu-se la împĕratulŭ, dupe ce'lŭ cicăli multă vreme, îlŭ înduplecă se taiă şi mieiĭ; şi dupe ce'ĭ taiă, împĕrătésa porunci róbelorŭ séle sĕ se ducă se spele maţele la gîrlă; déră se bage de sémă sĕ nu scape vre unulu pe gîrlă.

Róbele se duseră la gîrlă; şi, pe cându spăla maţele, scăpară douĕ din ele, care se facură éră copiĭ împărăteseĭ celeĭ d'ăntêiŭ, adică o fată ş'unŭ băétŭ. Eĭ eraŭ aşa de frumoşĭ în câtŭ sórele veḑêndu'ĭ s'a miratŭ de frumuseţea lorŭ şi a datŭ feteĭ o furculiţă şi băiatuluĭ unŭ cuţitŭ ca sĕ se jóce. Dupe ce au şeḑutŭ eĭ câtâ-va vreme pe marginea gîrlei, a venitu unŭ unchiaşŭ la gîrlă, şi, vĕḑêndu'ĭ, 'ĭ a luatu la dênsulŭ acasă.

Peste câte-va ḑile, făcêndu-se o seḑĕtóre la împĕratulŭ, unde trebuea sĕ se înşire mărgăritare, s'a chematŭ toţĭ copiĭ din acelŭ oraşu. Auḑindŭ unchiaşulŭ, a adusŭ şi elŭ pe aceştı copiĭ. Impĕratulŭ a pusŭ pe toţĭ se spuie câte unŭ basmŭ. Dupe ce au spusŭ toţĭ câte unulŭ, aŭ venitŭ şi rândulŭ copiilorŭ; éră eĭ aŭ începutŭ se spuiă aşa:

«A fostŭ o dată ca nicĭ odata, înşirte mărgărite, a fostŭ treĭ fete, înşirte mărgărite, care şedéŭ la sóre lîngă unŭ perete, înşirte mărgărite...

Şi aşa aŭ spusŭ eĭ tótă istoria ce v'o spuseiŭ.........

Érŭ împĕratulŭ s'a miratŭ fórte multŭ, şi desbrăcându-ĭ de hainile cu care eraŭ îmbrăcaţĭ, împĕratulŭ 'ĭ a veḑutŭ că suntŭ cu totulu şi cu totulŭ de aurŭ; şi tocmaĭ atuncĭ a cunoscutŭ nevinovăţia împĕrăteseĭ şi viclenia róbeĭ! Şi mergêndŭ la împĕrătésa a scos'o din bă-

ligarú; şi luându-şĭ copiĭ se cunună de a doua óră cu dênsa dupe legea Domnilorŭ şi a împĕraţilorŭ. Eară pe róbă, luândŭ duoĭ caĭ, unulŭ de la munte şi altulŭ de la baltă, o legă de códele lorŭ, împreună cu unŭ sacŭ cu nucĭ, şi caiĭ, speriindu-se de sunetulŭ nucilorŭ şi de ea, aŭ fugitŭ fiă care către loculŭ seŭ şi aŭ făcut'o în bucăţele, şi unde pica nuca pica şi bucăţica, şi încălicaiŭ p'o şea şi vĕ spuseiŭ D-v. aşa.

FET-FRUMOSU

CU PERULU DE AURU

A fostŭ o dată ca nicĭ o dată, de n'arŭ fi nu s'arŭ maĭ povesti; că nu suntem de când cu basmele, ci suntem de când cu minciunile: de când se potcovea purecele la unŭ piciorŭ cu nouă-ḑecĭ şi nouă de oca de fer şi călcâiulŭ tot remănea golŭ, şi se urca în slava ceruluĭ şi totŭ i se părea că este uşiorŭ.

De când scriea musca pe părete.

Maĭ mincinosŭ care nu crede.

A fost o dată într'o pustie mare unŭ pusnicŭ. Elŭ petrecea singurŭ singurelŭ. Veciniĭ seĭ eraŭ fearele pădurilorŭ. Şi aşa era de bunŭ la Dumneḑeŭ, în câtŭ tóte dobitócele i se închinaŭ, când se întîlnéŭ cu dênsulŭ. Intr'una din ḑilele se duse pusniculŭ la marginea gârleĭ, care curgea p'aprópe de coliba luĭ, şi étă vĕḑu că vine pe apă unŭ sicriaşŭ smolitŭ bine, şi auḑi unŭ oră-

căitŭ eşindŭ dintr'ênsulŭ. Stătu puţinŭ de cugetă, şi după ce ḑise câte-va vorbe de rugăciune, intră în apă, şi cu o prăjină trase sicriaşulŭ la margine. Când îlŭ deschise, ce se véḑă în elŭ? Unŭ copilaşŭ ca de vr'o două lunĭ; îlŭ scóse din sicriŭ, şi cum îlŭ luă în braţie, copilulŭ tăcu. Copilulŭ avea ce-va atârnat de gătŭ. Şi cândŭ luă baerulŭ de la gătulŭ copiluluĭ, vĕḑu că într'ênsulŭ era o scrisóre; o ceti, şi află că copilulŭ este lepădatŭ de o fată mare de împĕratŭ, care alunecase şi ea în valurile lumeĭ, şi care de frica părinţilorŭ eĭ, lepădândŭ copilulŭ, îlŭ pusese în sicriaşŭ şi 'ĭ dase drumulŭ pe gârlă, lăsându'lŭ în ştirea luĭ Dumneḑeŭ.

Pusniculŭ voia din tótă inima se créscă prunculŭ ce 'ĭ trimisese Dumneḑeŭ, darŭ când se gândi că n'are cu ce sĕ'lŭ hrănéscă, îlŭ podidi unŭ plînsŭ ce nu se maĭ putea sfîrşi. Căḑu în genuche şi se rugă luĭ Dumneḑeŭ. O minune mare! d'o dată răsări, dintr'unu colţŭ alŭ chilieĭ séle, o viţă, şi numaĭ de cât crescu şi se înălţa până la stréşină. Pusniculŭ căută la dânsa şi vĕḑu strugurĭ, uniĭ copţĭ, alţiĭ pîrguiţĭ, alţiĭ aguridă şi alţiĭ în flóre; îndată luă şi dete copiluluĭ şi vĕḑêndŭ că'ĭ mănâncă, sĕ bucură din totŭ sufletulŭ şi mulţumi luĭ Dumneḑeŭ. Cu mustŭ de viţă crescu copilulŭ până ce începu se mănânce şi câte altŭ-ceva.

Eară dacă se maĭ mărĭ copilulŭ, pusniculŭ sĕ apucă şi'lŭ învĕţă sĕ citéscă, sĕ adune rĕdăcinĭ ca sĕ se hrănéscă şi se umble la vênatŭ.

Darŭ într'o ḑi chiămă pusniculŭ pe copilŭ şi'ĭ ḑise:

— Fĕtulŭ meŭ, simţŭ că slăbescŭ din ce în ce; sunt bătrânŭ precum mĕ veḑĭ, şi află că de aḑi în treĭ ḑile mĕ ducŭ pe lumea cea-l-altă. Eŭ nu suntŭ tatălŭ tĕŭ celŭ adevĕratŭ, ci te-amŭ prinsŭ pe gârlă, unde eraĭ datŭ şi pusŭ într'unŭ sicriaşŭ de mumă-ta, ca sĕ nu se dove-

déscă fapta sa cea nelegiuită, cu tóte că era fată de împěratŭ.

Dacă voiŭ adormi somnulŭ celŭ vecĭnicŭ, care o sĕ-lŭ cunoştĭ dupĕ răceala şi amorţirea ce veĭ vedea în totŭ trupulŭ meŭ, sĕ bagĭ de sémă că o sĕ vie unŭ leŭ. Se nu te sperii, dragulŭ tateĭ; leu'ŭ îmĭ va face grópa, şi tu veĭ trage pĕmêntŭ peste mine, De moştenire n'amŭ ce sĕ'ţĭ lasŭ de câtŭ unŭ frîŭ de calŭ. Dupĕ ce veĭ remânea singurŭ, sĕ te suĭ în podŭ, sĕ eĭ frîulŭ, sĕ'lŭ scuturĭ, şi îndată va veni unŭ calŭ la astă cheămare şi te va învĕţa ce sĕ facĭ.

Dupĕ cum ḑisese bĕtrênulŭ aşa se şi întêmplă. A treea ḑi pusniculŭ, luându'şĭ remasŭ bunŭ de la fiulŭ sĕŭ celŭ de sufletŭ, se culcă şi dormi somnulŭ celŭ lungŭ. Apoĭ îndată veni unŭ leŭ gróznicŭ, nevoie mare, şi veni răcnind, şi cum vĕḑu pe bĕtrênŭ mort îĭ săpă grópa cu unghiile séle; earŭ fiulŭ îlŭ îngropă, şi remase acolo treĭ ḑile şi treĭ nopţĭ plîngêndŭ la mormêntŭ. A treea ḑi fómea îĭ aduse aminte că era datorŭ sĕ trăiască; se sculă dupe mormêntŭ cu inima sdrobită de durere, se duse la viţă şi cu mare mâhnire vĕḑu că ea se uscase; atuncĭ 'şĭ aduse aminte de vorbele bĕtrênuluĭ, şi se sui în podŭ unde găsi frîulŭ, îlŭ scutură, şi étă că veni unŭ calŭ cu aripĭ şi stândŭ înainte 'ĭ ḑise:

— Ce poruncescĭ, stĕpêne?

Copilulŭ spuse caluluĭ din cuvêntŭ în cuvêntŭ tótă întêmplarea cu mórtea bĕtrênuluĭ, şi îĭ ḑise:

— Eată-mĕ aicĭ singurŭ; tatălŭ, care mi'a fostŭ datŭ Dumneḑeŭ, nu maĭ este; rĕmâĭ tu aicĭ cu mine; darŭ se mergemŭ într'altă parte unde se ne facemŭ o colibă; căcĭ aicĭ, dinaintea astuĭ mormêntŭ, nu şciŭ de ce 'mĭ vine sĕ totŭ plîngŭ.

Earŭ calulŭ îĭ respunse:

— Nu aşa, stăpâne ; noĭ ne vomŭ duce sĕ locuimŭ unde suntŭ mulţĭ ómenĭ ca dumnéta.

— Cum ? întrebă băiatulŭ, suntŭ mulţĭ ómenĭ ca mine şi ca tata ? Şi o sĕ trăim în miḑloculŭ lorŭ ?

— Negreşit, îĭ respunse calulŭ.

— Atuncĭ, daca 'ĭ aşa, întrebă copilulŭ, de ce nu vinŭ şi eĭ pe la noĭ ?

— Eĭ nu vinŭ, îĭ maĭ ḑise calulŭ, fiind-că n'aŭ ce căută p'aicĭ ; trebue sĕ mergemŭ noĭ la dênşiĭ.

— Se mergemŭ, respunse copilulŭ cu bucurie.

Ear dacă 'ĭ spuse că trebue se fie îmbrăcatŭ, fiind-că ceĭ-l-alţĭ ómenĭ nu îmblă aşa goĭ, elŭ rĕmase cam pe gîndurĭ ; şi calulŭ îĭ ḑise sĕ bage mâna în urechia luĭ stângă ; şi dupĕ ce băgă mâna, scóse nişte haine pe care le îmbrăcă, ciudinduse că nu ştia cum sĕ le întrebuinţeḑe ; calulŭ însĕ îlŭ învĕţă, şi apoĭ copilulŭ încălecă pe dênsulŭ, se îmbrăcă şi porni.

Dupe ce ajunse în oraşulŭ celŭ maĭ de aprópe, şi se vĕḑu între mulţimea de ómenĭ, furnicând în susŭ şi în josŭ, se cam spăĭmântă copilulŭ de atâta sgomot, şi umbla tot cu frică, mirânduse de frumuseţea caselorŭ şi de tot ce vedea, băgândŭ înse de sémă că fiă-care lucru 'şĭ are rânduiala sa. Dar calulŭ îmbărbătêndulŭ, îĭ ḑise:

— Veḑĭ, stăpâne ? aicĭ tóte sunt cu şartulŭ lorŭ ; de aceea dar trebue sĕ ştiĭ ca se'ţĭ facĭ şi tu unŭ căpĕtêiŭ.

Şi dupĕ ce şeḑu acolo câte-va ḑile, maĭ dedênduse cu lumea şi obĭcinuinduse a trăi în huetulŭ ce înnăbuşesce oraşele, plecă, luând cu sine calulŭ seŭ ; şi se duse, şi se duse, până ce ajunce pe tĕrânulŭ unorŭ ḑine. Dupĕ ce ajunse la ḑine, care eraŭ în numĕrŭ de treĭ, căută sĕ se bage argat la dênsele, căcĭ aşa 'lŭ sfătuise calulŭ sĕ facă.

Ḑinele de o cam-dată nu prea voiaŭ se'lŭ ia în slujbă; dar se înduplecară la rugăciunile luĭ şi'lŭ priimiră.

Calulŭ adesea venia pe la Domnulŭ sĕŭ, şi într'o ḑi îĭ ḑise se bage bine de sémă, cum că în una din case, ḑinele aveaŭ o baie în care la câţĭ-va anĭ, într'o ḑi hotărîtă, curge aurŭ, şi cine se scaldă întêiŭ, aceluia i se face pĕrulŭ de aurŭ. Iĭ maĭ spuse sĕ véḑă că într'unulŭ din tronurile caseĭ, ḑinele aveaŭ o legătură cu treĭ rândurĭ de haĭne, pe care le păstraŭ cu îngrijire. Elŭ băgă bine de sémă aceste vorbe, şi de câte orĭ avea câte ce-va greŭ de făcutŭ, elŭ chiăma calulŭ şi'ĭ da ajutorŭ.

Ḑinile 'ĭ daseră voie se umble prin tóte casele, sĕ deretice, sĕ scuture, darŭ în camera cu baia sĕ nu intre. Insĕ când lipsiră ele odată d'acasă, elŭ intră şi luă aminte la tóte câte îĭ ḑisese calulŭ. Ochi şi legătura cu haĭnele puse cu'îngrijire într'unŭ tronŭ. Intr'o ḑi ḑinele aŭ plecat la o serbătóre, la alte ḑine, şi avură grije sĕ porunciască argatuluĭ că, în minutŭ ce va auḑi ce-va sgomotŭ în cămăruţa cu baia, se rupă o şindrilă din streaşina caseĭ, ca sĕ le dea de ştire lorŭ şi sĕ se întórcă de grabă, fiind-că ele ştiaŭ că e aprópe sĕ încépă a curge acéstă apă de aurŭ.

Fiulŭ pusniculuĭ pândea, şi când vĕḑu minunea asta, chiămă numaĭ decâtŭ pe calŭ. Calulŭ îĭ ḑise se se scalde; şi aşa şi făcu. Eşind din baiă, elŭ luă şi legătura cu hainele, şi o porni la sĕntósa, călare pe calulŭ luĭ celŭ cu aripĭ, cu care sbura ca vêntulŭ şi se ducea ca gîndulŭ. Cum călcă peste pragulŭ porţeĭ, începu casele, curtea şi grădina a se cutremura aşa de grósnicŭ, în câtŭ se auḑi până la ḑine, şi ḑinele îndată se întórseră acasă.

Dacă vĕḑură că argatulŭ lipsesce, şi haĭnele nu suntŭ la locŭ, sĕ luară dupĕ dênsulŭ, şi'lŭ urmăriră din locŭ în locŭ până ce, când era sĕ puie mâna pe dênsulŭ, elŭ trecu hotarele lorŭ şi apoĭ stătu. Cumŭ îlŭ vĕḑură scă-

patŭ, ḑinile se ciudiră de necasŭ că nu putură sĕ'lŭ prindă. Atuncĭ ele îĭ ḑiseră:

— Ah! feciorŭ de lele ce eştĭ, cumŭ de ne amăgişĭ? Arétă-ne, măcarŭ, sĕ'ţĭ vedemŭ pĕrulŭ.

Atuncĭ elŭ 'şĭ rĕsfiră pĕrulŭ pe spinare; érŭ ele se uĭtaŭ cu jindŭ la dênsulŭ şi'ĭ ḑiseră:

— Aşa pĕrŭ frumosŭ nicĭ odată n'amŭ maĭ vĕḑutŭ! Fiĭ sĕnătosŭ, însĕ; încaĭ fiĭ bunŭ de ne dă hainele.

Darŭ elŭ nu voi, ci le opri şi le luă în loculŭ simbrieĭ ce'ĭ datoréŭ ḑinele.

De aci se duse într'unŭ oraşŭ, îşĭ puse o băşică de cirivişŭ în capŭ, şi se duse de se rugă de grădinariulŭ împĕratuluĭ ca sĕ'lŭ priiméscă argatŭ la grădina împĕtéscă. Grădinariulŭ nu prea voia sĕ'lŭ asculte; darŭ dupĕ multă rugăciune îlŭ priimi, îlŭ puse sĕ lucreḑe pămêntŭ, sĕ care apă, sĕ ude florile; îlŭ învĕţă ca sĕ cureţe pomiĭ şi brazdele de buruenĭ. Fĕt-Frumos lua în capŭ totŭ ce'lŭ învĕţa grădinarulŭ, stĕpênulŭ seŭ.

Impĕratulŭ avea treĭ fete; şi aşa multă grije îĭ dase trebile împĕrăţieĭ, în cât uĭtase de fete şi că trebue sĕ le mărite. Intr'una din ḑile, fata cea maĭ mare se vorbi cu surorile eĭ ca sĕ ducă fie-care câte unŭ pepene din care'ĭ alesese sĕ fie duşĭ la masa împĕratuluĭ. Dupé ce se puse împĕratulŭ la masă, veniră şi fetele, şi aduseră fie-care câte unŭ pepene pe tipsiă de aurŭ şi îĭ puseră dinaintea împĕratuluĭ.

Impĕratulŭ se miră de acéstă faptă, şi chiămă sfatulŭ împĕrăţieĭ se'ĭ ghicéscă ce pildă sĕ fie asta. Şi daca se adună sfatulŭ, tăie pepeniĭ şi, dupĕ ce vĕḑu că unulŭ se cam trecuse, alŭ duoilea era tocmaĭ bunŭ de mâncare, şi alŭ treilea dase în coptŭ, ḑise:

— Impĕrate, sĕ trăescĭ mulţĭ anĭ, pilda asta însem-

néză vârsta fetelorŭ Măriei tale, şi că a sositŭ timpulŭ de a le da la casa lorŭ.

Atuncĭ împĕratulŭ hotărî sĕ le mĕrite. Dete, decĭ, sfóră în ţéră de acéstă hotărîre; şi chiar de a doua ḑi începură a veni peţitorĭ de la cutare şi de la cutare feciorŭ de împĕratŭ.

Eară dupĕ ce fata cea maĭ mare ş'alese mire pe unŭ fiŭ de împĕratŭ, care 'ĭ păru maĭ frumosŭ, se făcu mare nuntă împĕrătéscă. Şi dupĕ ce sfîrşi veseliele, plecă împĕratulŭ cu tótă curtea ca sĕ petrécă pe fiĭcă-sa până la hotarele împĕrăţieĭ séle celeĭ nouĭ. Numaĭ fiĭca împĕratuluĭ cea maĭ mică remase a casă Fĕt-Frumos, argatulŭ de la grădină, vĕḑêndŭ că şi grădinarulŭ se dusese cu alaiulŭ, chiămă calulŭ, încălecă, se îmbrăcă cu unŭ rînd de haĭne ḑisŭ câmpulŭ cu florile, din cele luate de la ḑine, şi, dupĕ ce'şĭ lăsă pĕrulŭ seŭ de aurŭ pe spate, începu a alerga prin grădinĭ în tóte părţile, fără sĕ fie băgatŭ de sémă că fiĭca împĕratuluĭ îlu vede dĕ pe feréstă, căcĭ odaia eĭ da în grădină. Calulŭ cu Fĕt-Frumos strică tótă gradina, şi când vĕḑu că veselia luĭ facuse pagubă, descălecă, se îmbrăcă cu haĭnele séle de argatŭ şi începu a drege ceea ce se stricase.

Când veni acasă grădinarulŭ şi vĕḑu stricăciunea, se luă de gîndurĭ, şi începu a certa pe argatŭ de neîngrijire, şi era atâtŭ de supĕratŭ în câtŭ p'aci era se'lŭ şi bată.

Darŭ fiĭca împĕratuluĭ, care privea de la feréstră tóte acestea, bătu în gémŭ şi ceru grădinaruluĭ se'ĭ trimiţă niţele florĭ. Grădinarulŭ făcu ce făcu şi adună de prin colţurĭ câte-va floricele, le legă şi le trimise împĕrătesei celeĭ micĭ. Earŭ ea, dacă primi florile, îĭ dete unŭ pumnŭ de galbenĭ şi'ĭ trimise respunsŭ sĕ nu se atingă de bietulŭ argatŭ. Atuncĭ grădinarulŭ, veselŭ de unŭ

darŭ aşa de frumosŭ, îşĭ puse tóte silinţele, şi în treĭ sĕptĕmênĭ făcu grădina la locŭ, ca cum nu s'arŭ fi întĕmplată nimicŭ într'ênsa.

Nu multŭ dupe acésta, fata împĕratuluĭ cea miḑlocie îşĭ alese şi ea unŭ fecĭorŭ de împĕratŭ şi'lŭ luă de bărbatŭ. Veseliele ţinură ca şi la soră-sa cea mare; érŭ la sfîrşitulŭ veseliilorŭ fu petrecută şi ea până la hotarele împĕrăţieĭ séle. Darŭ fata cea mică a împĕratuluĭ nu se duse, ci rămase acasă, prefecêndu-se de astă dată că este bolnavă. Argatulŭ gradineĭ, cumŭ se vĕḑu éră singurŭ, vru se se veseléscă şi elŭ ca toţĭ slujitoriĭ curţiĭ, darŭ, fiind-că elŭ nu se putea veseli de câtŭ cu bidivi-ulu seu, îşĭ chiămă calulŭ, se îmbrăcă cu alte haĭne, cerulŭ cu stelele, îşĭ lăsă pĕrulŭ pe spate, încălică şi călcă tótă grădina. Când băgă de sémă că éră fărâmase totŭ, se îmbrăcă cu haĭnele séle cele próste şi, bocinduse, începu sĕ dréga ceea ce stricase. Ca şi la întâia dată, grădinarulŭ voindŭ se'lŭ cârpéscă, fu opritŭ de fata cea maĭ mică a împĕratuluĭ, care ceruse florĭ, şi care iĭ trimise duoĭ pumni de banĭ. Grădinarulŭ se puse éră pe muncă, şi dădu grădina gata în patru sĕptĕmânĭ.

Impĕratulŭ făcuse o vênătóre mare, şi fiind că scăpase de o mare primejdie, ridică unŭ chioscŭ în pădurea aceea şi chiămă ca sĕ serbeze mântuirea sa pre toţi boeriĭ şi slugitoriĭ curţiĭ la o masă înfricoşată ce pregătise acolo. Toţĭ curteniĭ se duseră la chemarea împĕratuluĭ, numaĭ fiĭca sa remase.

Fĕt-Frumos, vĕḑêndu-se éră singuru, chiamă calulŭ, şi, voindŭ sĕ se veseléscă şi dênsulŭ, îmbrăcă hainele cu şórele în peptŭ, luna în spate şi douĭ luceferĭ în umerĭ; îşĭ lăsă pĕrulŭ de aurŭ pe spate, încălecă calulu şi'lŭ încură prin grădina în câtŭ nu maĭ era chipŭ de a

o drege. Earŭ dacă vĕḑu acésta elŭ, începu a se văicura, se îmbrăcă iute cu hainele luĭ cele de argatŭ şi nu şcia de unde sĕ încépă meremetulŭ. Mânia grădinaruluĭ trecu orĭ-ce hotare, când veni şi vĕḑu acea mare pagubă. Darŭ când voi sĕ'ĭ dea pe foĭ pentru neîngrijirea luĭ, fiĭca împĕratuluĭ bătu éră în gémŭ şi ceru florĭ. Grădinarulŭ da din colţŭ în colţŭ şi nu ştia ce sĕ facă; în cele maĭ de pe urmă cătă, şi maĭ găsi vre-o douĕ floricele care abia scăpaseră de copitele caluluĭ cu aripĭ, şi le trimise. Darŭ fata de împĕratŭ îĭ dete poruncă ca sĕ erte pe bietulŭ argatŭ, pentru care îĭ şi lădu treĭ pumnĭ de galbenĭ.

Se apucĕ darŭ, eroi din noŭ, şi în patru sĕptămânĭ abia putu face ceva care sĕ maĭ semene a grădină; éru argatuluĭ dete făgăduinţa că de se va maĭ întêmpla una ca asta, apoĭ are sĕ fie sdrobitŭ în bătaie şi gonitŭ.

Impĕratulŭ se luase de gîndurĭ vĕḑêndŭ pe fiĭcă-sa totŭ tristă. Ea acumŭ nu maĭ voia sĕ ıasă afară nicĭ din casă. Hotărî dar s'o mărite; şi începu a'ĭ spune de cu- *are, de cutare şi de cutare fiŭ de împĕratŭ. Darŭ ea nu voia sĕ audă de nicĭ unulŭ. Şi dacă vĕḑu aşia împĕratulŭ chiămă sfatulŭ şi boeriĭ şi îĭ întrebă ce sĕ facă?

— Unŭ foişorŭ cu pórtă pe dede-suptŭ, îĭ respunseră, pe unde se trécă toţĭ fiiĭ de împĕratŭ şi de boerĭ, şi, pe care'lŭ va alege fata, se'lŭ lovéscă cu unŭ mĕrŭ de aurŭ ce'lŭ va ţine în mână, şi dupe acela s'o dea împĕratulŭ.

Aşa se şi făcu. Se dete sfóră în ţară că este hotărîrea împĕratuluĭ sĕ se adune micŭ şi mare şi sĕ trécă pe supt pórtă. Toţĭ trecură; darŭ fata nu lovi pe nicĭ unulŭ. Mulţĭ credeaŭ că fata n'are voie sĕ se mărite Insĕ unŭ boerŭ bĕtrânŭ ḑise sĕ trécă şi ómeniĭ curţeĭ. Trecu şi grădinarulŭ şi bucătariulŭ celŭ mare, şi vĕta-

fulŭ şi slugile, şi vizitiĭ şi rĕndaşiĭ, darŭ giaba; fata nu lovi pe nicĭ unulŭ. Șe făcu întrebare care daca n'a maĭ remasŭ cine-va netrecutŭ şi se află că a maĭ remasŭ unŭ argatŭ de la grădinăriă, unŭ argatŭ cheleşŭ.

— Sĕ tréćă şi acesta, ḑise împĕratulŭ.

Atuncĭ chiemă şi pe argatulŭ celŭ cheleşŭ şi'ĭ ḑise sĕ tréćă şi dênsulŭ, darŭ elŭ nu cuteza; érŭ daca fu silitŭ ca sĕ treacă, trecu, şi când trecu fata'lŭ lovi cu mĕrulŭ! Argatulŭ începu a ţipa şi a fugi, şi ḑise că ĭ-a spartŭ capulŭ. Imperatulŭ, cum vĕḑu una ca acésta, ḑise:

— Nu se póte asta! este o greşélă! fata mea nu e de creḑutŭ sĕ fi alesŭ tocmaĭ pe cheleşulŭ ăsta.

Căcĭ nu putea sĕ se învoĭască a da pe fiĭă-sa dupĕ dênsulŭ, de şi era lovitŭ cu mĕrulŭ. Atuncĭ puse de a doua óră se tréćă lumea, şi de a doua óră fiĭcă-sa lovi cu mĕrulŭ în capŭ totŭ pe cheleşŭ, care érŭ fugi ţinêndu-se cu mâĭnele de capŭ. Impĕratulŭ, plin de mêhnire, éră 'şĭ luă vorba înapoĭ şi puse de a treia óră sĕ treacă tóta lumea. Daca vĕḑu împĕratulŭ, că şi d'a treia óră totŭ cheleşulŭ a fostŭ lovitŭ, s'a plecatŭ la sfatulŭ împĕrăţieĭ, şi 'ĭ a datŭ luĭ pe fiĭcă-sa.

Nunta se făcu 'n tăcere, şi apoĭ îĭ oropsi pe amândouĭ; şi nicĭ nu voĭa sĕ ştie şi sĕ corespundă cu dênşiĭ, atâta numaĭ că de silă, de milă, îĭ primi sĕ locuiască în curtea palatuluĭ. Unŭ bordeiŭ într'unŭ colţŭ alŭ curţiĭ li se dete spre locuinţă, érŭ argatulŭ se făcu sacagiulŭ curţiĭ. Tóte slugile împĕratuluĭ rîdeaŭ de dênsulŭ, şi tóte murdăriile le aruncaŭ pe bordeiulŭ luĭ. Inăuntru însĕ, calulŭ cu aripĭ le aduse frumuseţile lumeĭ; nu era în palaturile împĕratuluĭ ceea ce era în bordeiulŭ lorŭ.

Fiĭ de împĕratŭ, care veniseră împeţitŭ la fiĭca cea mică, se'nbufnară de ruşinea ce aŭ păţitŭ, fiindŭ că fiĭca împĕratuluĭ alesese pe cheleşŭ; şi se învoiră între dên-

şiĭ ca sĕ pornéscă óste mare împotriva luĭ. Impĕratulŭ simţi mare durere cândŭ audi hotărârea vecinilorŭ seĭ; însĕ, ce se facă? se pregăti de rĕsboiŭ, şi nicĭ că avea încotro.

Amândouĭ ginerii împĕratuluĭ se sculară cu óste şi veniră în ajutorulŭ sĕŭ. Fĕt-Frumosŭ trimise şi elŭ pe soţia sa ca sĕ róge pe împĕratulŭ a'ĭ da voie sĕ meargă şi elŭ la bătaie. Impĕratulŭ însĕ o goni, dicênduĭ:

— Dute dinaintea mea nesocotit'o, fiind că étă din pricina ta mi se turbură liniştea: nu maĭ voiŭ sĕ vĕ vĕdŭ în ochiĭ meĭ, nemernicilorŭ ce sunteţĭ.

Darŭ dupĕ maĭ multe rugăciunĭ se înduplecă, şi porunci sĕ'lŭ lase se care şi elŭ măcarŭ apă pentru oştire. Se pregătiră şi porniră.

Fĕt-Frumosŭ, cu haĭnele luĭ próşte şi călare pe o mîrţógă şchiopă, plecă înainte. Oştirea 'lŭ ajunse într'o mlaştină unde 'ĭ se nomolise épa şi unde se muncia sĕ o scóţă, trăgênd'o cândŭ de códă, cândŭ de capŭ, cândŭ de picĭóre. Rîseră oştirea şi împĕratulŭ cu ginerii ceĭ maĭ marĭ aĭ sĕĭ, şi trecură înainte. Dupĕ ce însĕ nu se maĭ vĕdură dênşiĭ, Fĕt-frumosŭ scóse épa din noroiŭ, îşĭ chiămă calulŭ sĕŭ, se îmbrăcă cu hainele câmpulŭ cu florile, şi porni la câmpulŭ bătălieĭ; ajungêndŭ, se şi sui într'unŭ munte apropiatŭ ca sĕ védă care parte este maĭ tare. Oştile décă ajunseră se şi loviră; éră Fĕt-Frumosŭ, vĕdêndŭ că óstea vrăjmaşă este mare la numĕrŭ şi maĭ tare, se repedi din vîrfulŭ munteluĭ asupra eĭ, şi ca unŭ vîrtejŭ se întorcea prin mijloculŭ eĭ cu paloşulŭ în mână, şi tăia cum se tăia, în drépta şi în stînga. Aşa spaimă le dete iuţéla, strălucirea haĭnelorŭ séle şi sborulŭ caluluĭ seŭ, în câtŭ óstea vrăjmaşe întrégă o luă la fugă, apucândŭ drumulŭ fiecare încotro vedea cu ochiĭ. Eară împĕratulŭ, dupe ce

vĕḑu minunea, mulţumi luĭ Dumneḑeŭ că 'ĭ-a trimisŭ pe ângerulŭ sĕŭ de 'l-a scăpatŭ din mâna vrăjmaşuluĭ şi se întórse veselŭ a casă. Pe drumŭ întâlni érăşĭ pe Fĕt-Frumósŭ prefăcutŭ în argatŭ, muncindŭ sĕ'şĭ scóţă épa din noroiŭ; şi cum era cu voe bună, ḑise la câţĭ-va :

— Duceţi-vĕ de scóteţĭ şi pe nevoiaşulŭ acela din noroiŭ.

N'apucară sĕ se aşeḑe bine, şi veni veste la împĕratulŭ că vrăjmaşiĭ luĭ cu ostire şi maĭ mare s'aŭ ridicatŭ asupra luĭ. Se găti déră şi elŭ de resboiŭ, şi plecă s'o întîlnéscă. Fĕt-frumosŭ éră se rugă sĕ'lŭ lase şi pe dênsulŭ se mérgă, şi éră fu huĭduitŭ ; déră décă dobîndi voea, porni érá cu épa luĭ. Fu şi de astă dată de rîsŭ şi de bătaie de jocŭ cândŭ l'a vĕḑutŭ ostirea că éră se înomolise şi nu putea sĕ'şĭ scóţă épa din noroiŭ. Ilŭ lăsară înapoĭ, déră elŭ ajunse şi acum maĭ nainte la loculŭ de luptă, prefăcutŭ în Fĕt-Frumosŭ, călare pe calulŭ cu aripĭ, şi îmbrăcatŭ cu hainele luĭ cele cu cerulŭ cu stelele.

Oştile deteră în tĕmpene şi în surle, şi se loviră ; éră Fĕt-Frumosŭ éră vĕḑêndŭ că vrăjmaşiĭ suntŭ maĭ puternicĭ, se repeḑi din munte şi 'ĭ puse pe gónă. Impĕratulŭ se întórse éră veselŭ, mulţumindŭ luĭ Dumneḑeu de ajutorulŭ ce 'ĭ a datŭ, şi éră porunci ostaşilorŭ se scóţă din noroiŭ pe nevoiaşulŭ de sacagiŭ. Earŭ elŭ era împĕcatŭ cu cugetulŭ sĕŭ de isbândele séle.

Impĕratulŭ se mâhni până în fundulŭ inimeĭ séle când auḑi că vrăjmaşiĭ se ridică de a treea óră cu óste şi maĭ mare, şi că a şi ajunsŭ la hotarele împĕrăţieĭ séle câtu frunza şi iarba ; unŭ plînsŭ îlŭ năpădi, se feréscă Dumneḑeŭ, şi plînse, până ce simţi că 'ĭ slăbescŭ vederele. Apoĭ îşĭ strînse şi dênsulŭ tótă óstea sa şi porni la bătăliă cu nădejdea în Dumneḑeŭ.

Fët-Frumosŭ porni şi elŭ totŭ pe mărţoaga luĭ. Eară dupe ce trecu tótă óstea făcênd hazŭ de dênsulŭ cum se muncia ca se'şĭ scóţă épa din noroiŭ, se îmbrăcă cu hainele cele cu sórele în peptŭ, luna în spute şi douĭ lucéferĭ în umerĭ, îşĭ lăsă pĕrulŭ de aurŭ pe spate, încălecă calulŭ, şi într'unŭ minutŭ fu érăşĭ pe munte unde aştepta se védă ce s'o întêmpla.

Se întâlniră oştile şi se loviră de treĭ părţĭ, şi se tăéŭ uniĭ pre alţiĭ fără de nicĭ o milă, atâta eraŭ de înverşiunaţĭ ostaşiĭ. Earŭ cândŭ fu către séră, cândŭ vĕḑu că ostirea vrăjmaşă era sĕ ia în gónă pre a împĕratuluĭ, unde se repeḑi odată Fĕt-Frumosŭ din munte ca unŭ fulgerŭ, şi unde trăsni odată în miḑloculŭ lorŭ câtŭ se îngroziră de nu maĭ ştiaŭ ce fącŭ; se împrăstiaŭ ca puiĭ de potrăniche, şi fugéŭ de'şĭ rupéŭ gâturile. Fĕt-Frumosŭ însĕ'ĭ gonea şi'ĭ tăia ca pe nişte oĭ. Impĕratulŭ îlŭ -vĕḑu sângeratŭ la mână la care se crestase însuşĭ, şi êĭ dete năframa sa ca sĕ se lege, apoĭ se întórseră a casă isbăviţĭ de primejdie.

Cândŭ veniră, găsiră éră pe Fĕt-Frumosŭ în noroiŭ cu épa; şi éră 'lŭ scóseră. Eară daca sosiră a casă, împĕratulŭ căḑu la bólă de ochĭ şi orbi. Toţĭ vraciĭ şi toţĭ filosofiĭ cariĭ citéŭ pe stele fură aduşĭ, şi nimenĭ nu putu sĕ-ĭ dea nicĭ unŭ ajutorŭ. Intr'una din ḑile, daca se sculă din somnŭ împĕratulŭ, spuse că a vĕḑutŭ în visŭ unŭ bĕtrênŭ care 'ĭ-a ḑisŭ că daca se va spăla la ochĭ şi daca va bea lapte de capră roşie sălbatică, va dobăndi vedere. Auḑindŭ ast-felŭ gineriĭ seĭ, porniră cu toţiĭ, ceĭ duoĭ maĭ marĭ singurĭ, fără se ia şi pe celŭ maĭ micŭ, şi fără a voi sĕ'lŭ lase măcarŭ a merge împreună cu dênşiĭ. Eară Fĕt-Frumosŭ chiămă calul şi merse cu dênsul pre smârcurĭ, găsi capre roşiĭ selbatice, le mulse şi, cândŭ se întorcea, se îmbrăcă în haine de ciobanŭ şi eşi înaintea cumnaţi-

lorŭ seĭ cu o cofă plină de lapte de oĭ. Eĭ ĭlŭ întrebară: lapte are acolo? éră elŭ le respunse, da, prefăcêndu-se că nu'ĭ cunósçe şi că ĭlŭ duce la împĕratulŭ, care visase că'ĭ va veni vederea daca va da cu acelŭ lapte la ochĭ. Eĭ se cercară a'ĭ da banĭ şi elŭ sĕ le dea laptele; déră ciobanulŭ le respunse că laptele nu'lŭ dă pe banĭ, şi că, daca voesce se aibă lapte de capră roşià, sĕ se ḑică că suntŭ robiĭ luĭ, şi sĕ rabde ca sĕ le pună pecetea luĭ pe spinarea lorŭ, măcarŭ că elŭ are gândŭ se se ducă şi se nu maĭ dea pe la dênşiĭ.

Ceĭ douĭ gincrĭ se socotiră că eĭ, pentru că suntŭ împĕraţĭ şi ginerĭ de împĕratŭ, n'o se le pese nimicŭ; se lăsară, decĭ, de le puse pecetea luĭ în spinare, şi apoĭ luară laptele şi'lŭ aduseră ḑicêndŭ pe drumŭ:

— De se va încerca nerodulŭ se ne ḑică ceva, ĭlŭ facemŭ nebunŭ, şi totŭ noĭ vom fi maĭ creḑuţĭ de câtŭ dênsulŭ.

Se întórseră, decĭ, la împĕratulŭ, ĭĭ deteră laptele, se unse la ochĭ şi beu; dar nu'ĭ ajută nimicŭ. Dupe aceea veni şi fiăsa cea maĭ mică la împĕratulŭ şi 'ĭ ḑise:

— Tată, ia acestŭ lapte; elŭ este adusŭ de bărbatulŭ meŭ; unge-te cu dânsulŭ, aşa te rogŭ.

Impĕratulŭ ĭĭ respunse:

— Ce lucru bunŭ a făcutŭ nătărăulŭ tĕŭ de bărbatŭ, ca sĕ facă şi acum ceva de ispravă? N'a pututŭ face nimicŭ gineriĭ meĭ ceĭ-l-alţĭ, carĭ m'aŭ ajutatŭ aşa demultŭ în resbóe, şi tocmaĭ elŭ, ticălosulŭ, o se'mĭ pótă ajuta? Şi apoĭ nu v'amŭ ḑisŭ, că n'aveţĭ voe a vĕ maĭ arĕta înaintea feţeĭ mele? Cum aĭ cutesatŭ sĕ calcĭ porunca mea?

— Mĕ supuiŭ la orĭ-ce pedépsă veĭ bine-voi sĕ'mĭ facĭ, tată; numaĭ unge-te, aşa te rogŭ, şi cu acestŭ lapte ce ţi'lŭ aduce umilitulŭ robŭ.

Impĕratulŭ, dacă vĕḑu că atâta de multŭ sĕ rógă fiĭca sea, se înduplecă, şi luă laptele ce'ĭ adusese; şi apoĭ se unse cu dênsulŭ la ochĭ o ḑi, se unse şi adoua ḑi; şi, cu marea sa mirare, simţi că pare-că începuse a ḑări ca prin sită; şi décà se maĭ unse şi a treia ḑi, vĕḑu câtŭ se póte de bine. Dupe ce se însănătoşi, dete o masă la toţĭ boeriĭ şi sfetniciĭ împĕrăţieĭ, şi dupe rugăciunea lorŭ, priimi şi pe Fĕt-Frumosŭ sĕ şéḑă în códa meseĭ. Pe cândŭ se veseléŭ meseniĭ şi se chefuéŭ, se sculă Fĕt-Frumosŭ, şi, rugându-se de ertare, întrebă;

— Mărite împĕrate, robiĭ potŭ şedea cu stăpâniĭ lorŭ la masă?

— Nu, nicĭ-de-cumŭ, respunse împĕratulŭ.

— Apoĭ daca este aşa, şi fiindŭ-că lumea te ştie de omŭ dreptŭ, fă-mĭ şi mĭe dreptate, şi scólă pe ceĭ duoĭ óspeţĭ carĭ şedŭ d'a drépta şi d'a stînga Mărieĭ téle, căcĭ eĭ suntŭ robiĭ meĭ; şi ca sĕ mĕ credĭ, caută'ĭ şi veĭ vedea că sunt însemnaţĭ cu pecetea în spinare.

Cum auḑiră gineriĭ împĕratuluĭ, o băgă pe mânică, şi mărturisiră că aşa este; îndată fură nevoiţĭ a se scula de la masă şi a sta în picióre. Earŭ către sfîrşitulŭ meseĭ, Fĕt-Frumosŭ scóse năframă care i-a fostŭ dat'o împăratulŭ la bătăliă.

— Cumŭ a adjunsŭ năframa mea în mâinele téle? întrebă împĕratulŭ. Eŭ amŭ dat'o ângeruluĭ Domnaluĭ care ne-a adjutatŭ la resboiŭ.

— Ba nu, mărite împĕrate, mie'mĭ-aĭ dat'o!

— Apoĭ déca este aşa, tu eştĭ acela care ne-aĭ ajutatŭ?

— Eŭ, mărite împĕrate.

— Nu te creḑŭ, adăogă iute împĕratulŭ, décă nu te veĭ arĕta aşa cum era atuncĭ acela căruia amŭ datŭ năframa.

Atuncĭ elŭ se sculă de la masă, se duse de se îm-

brăcă cu haînele cele maî frumóse, îşî lăsă pĕrulŭ pe spate şi se înfăcişe împĕratuluî şi la tótă adunarea. Cum îlŭ vĕḑură meseniî îndată se rădicară şi se minunară: Fĕt-Frumosŭ era atâta de mândru şi strălucitorŭ, în câtŭ la sóre te puteaî uîta, déră la elŭ ba.

Impĕratulŭ, dupe ce lăudă pe fiîcă-sea pentru alegerea sea cea bună, se dete josŭ din scaunulŭ împĕrăţieî şi rîdică în elŭ pre ginerele seŭ Fĕt Frumosŭ; éră elŭ cea d'ântêiŭ treabă ce făcu, fu de a slobodi pe cumnaţiî sĕî, şi în tótă împĕrăţia se făcu bucuriă mare şi masă împĕrătéscă. Eram şi eŭ p'acolo şi căram mereŭ la vatră lemne cu frigarea, apă cu ciurulŭ şi glume cu căldarea, pentru care căpătaiŭ:

Unŭ năpărstocŭ de ciorbă,
Şi-o sfêntă de cociorbă
Pentru ceî ce'sŭ lungă vorbă.

FATA DE IMPERATU

ŞI

PESCARULU

A fostŭ o dată ca nicĭ o dată, că de n'ar fi nu s'arŭ povesti, pe cândŭ se bătea urşiĭ în códe.

A fostŭ unŭ pescarŭ, nicĭ prea bogatŭ, nicĭ prea săracŭ; elŭ era tênărŭ cu mustaţa răsucită, sciĭ colea, şi chipeşiŭ. De câte-orĭ trecea cu peşte pe la curtea împĕrătéscă, fata împrĕatuluĭ trimitea sĕ'lŭ chiăme, cumpăra de la elŭ peşte şi'ĭ da banĭ de ḑece orĭ câtŭ făceă peştele luĭ. Pescarulŭ nostru se spurcase la banĭ; elŭ de câte-orĭ avea ce-va peşte bunŭ şi próspătŭ, treecea pe la curtea împĕrătéscă, şi nu era ḑiuliţă lăsată de la Dumneḑeŭ, în care sĕ nu cumpere fata împĕratuluĭ peşte, daca trecea p'acolo pescarulŭ. Intr'una din ḑile fata împĕratuluĭ, cândă iĭ plăti peştele ce cumpĕrase, ilŭ strânse de mână; érŭ pescarulŭ se făcu roşu ca sfecla şi puse ochiĭ în pămêntŭ; darŭ pe urmă ridicându'ĭ iĭ

trase şi elŭ cu mustaţa. Dupe aceea fata împĕratuluĭ se luă la vorbă cu dênsulŭ, şi află că era flĕcăŭ; elŭ dase nişte rĕspunsurĭ la tóte întrebările eĭ de te minunaĭ, şi cum era de nurliŭ, prinse dragoste de dênsulŭ fata împĕratuluĭ, şi îĭ dete o pungă de banĭ, ca sĕ'şĭ cumpere unŭ rândŭ dn haine bune, şi apoĭ sĕ vie la dênsa sĕ'lŭ véḑă îmbrăcatŭ.

Dupe ce'şĭ luă haine ca de boerŭ şi se îmbrăcă cu ele, pescarulŭ veni sĕ le aréte feteĭ împĕratuluĭ. Ea câtŭ p'aci era sĕ nu'lŭ cunóscă; fiindŭ-că umbletulŭ şi boĭulŭ luĭ semănaŭ de boierŭ mare. Atuncĭ ea nu maĭ putu sĕ ţie foculŭ ce avea la inimă, şi 'ĭ spuse că vrea sĕ'lŭ ĭa de bărbatŭ! Pescarulŭ se cam codea; căcĭ cunoştea şi elŭ că nu e de nasulŭ luĭ aşa bucăţică; dérŭ, daca vĕḑu că'lŭ îmbiă într'una, priimi şi elŭ; însĕ cu .ruşine şi uitêndu-se la căciuliţa luĭ pe care o totŭ întorcea mereŭ în mână.

Impĕratuluĭ nu'ĭ prea venea la socotólă căsĕtoria acésta; dér fiind că'şĭ iubia fata, nu maĭ una fiindŭ la părinţĭ, se înduplecă la rugăciunile eĭ. Fata maĭ dădu o pungă de banĭ pescaruluĭ, şi'ĭ ḑise se'şĭ ĭa alte haine şi maĭ frumóse. Pescarulŭ se întórse cu nisce haine muiate numaĭ în firŭ; ear fata îlŭ duse de'lŭ arĕtă împĕratuĭ, care îĭ şi logodi.

Nu trecu multe ḑile, şi se făcu o nuntă d'ale împĕrăteştĭ. Cândŭ se puseră la masă, le aduseră şi lorŭ unŭ oŭ cu zémă, dupe lege, din care numaĭ amânduoĭ trebuia cĕ mănânce. Fata împĕratuluĭ, cândŭ voi sĕ întingă elŭ, îlŭ opri ḑicêndu'ĭ:

— Eŭ trebue sĕ întingŭ întêiŭ, fiindŭ că suntŭ fată de împĕratŭ, şi tu unŭ pescarŭ.

Pescarulŭ nu respunse nimicŭ, se sculă de la masă şi se făcu nevĕḑutŭ. Meseniĭ, care nu ştiaŭ ce se pe-

trecuse, se uĭta uniĭ la alţiĭ şi se întrebaŭ cu mirare, ce se fie asta, pentru că eĭ nu auḑise nimicŭ despre ginerile împĕratuĭ că arŭ fi fostŭ pescarŭ.

Se căia fata şi'şĭ muşca buzele pentru nesocotinţa eĭ. Mâncă ce mâncă, dérŭ părea că aruncă la spate, căcĭ nu'ĭ mergea la inimă nicĭ o îmbucătură. Se duse dérŭ dupe masă în odaia eĭ. Toată nóptea nu închise ochiĭ, căcĭ nicĭ somnulŭ n'o prindea, aşa de tristă era; şi cum avea gîndulŭ totŭ la dênsulŭ, se temea fórte sĕ nu dobândéscă lipicĭ. Foculŭ eĭ era de ce sĕ plece fără sĕ-ĭ ḑică măcarŭ o vorbă.

A duoa ḑi ea merse la împĕratulŭ şi 'ĭ spuse că se duce dupe bărbatulŭ seŭ se'lŭ găséscă, atâtŭ o încinsese dorulŭ luĭ. Impĕratulŭ voi s'o oprescă, dérŭ ea nu'lŭ ascultă şi plecă.

Umblă prin totŭ oraşulŭ, căută în susŭ şi în josŭ, şi nu'lŭ află nicăirĭ. Plecă dérŭ din oraşŭ în oraşŭ şi'lŭ află băgatŭ slugă la unŭ hanŭ. Cum îlŭ vĕḑu se duse dreptŭ la elŭ şi începu sĕ'ĭ vorbéscă; dérŭ elŭ se făcu că n'o cunóşte, întórse capulŭ încolo, nu'ĭ respunse nimicŭ şi se duse la treaba luĭ. Ea se luă dupe elŭ şi'lŭ ruga sĕ'ĭ vorbéscă unŭ cuvinţelŭ, dérŭ în zadarŭ. Earŭ daca o vĕḑu stăpênulŭ luĭ că din pricina eĭ se face zăticnire la trebile ce face sluga luĭ, îĭ ḑise:

— Cum de nu'mĭ laşĭ sluga în pace sĕ'şĭ sfîrşéscă trebile? Nu veḑĭ că e mutŭ? Fă bine şi te cară d'aicĭ daca eştĭ femeiă de treabă.

— Nu este mutŭ strigă ea; acesta este bărbatulŭ meŭ, care pentru o greşélă m'a lăsatŭ şi a fugitŭ.

Toţĭ ómeniĭ din hanŭ remaseră uĭimiţĭ, când auḑiră vorbele eĭ, care nu glumea; earŭ stăpînulŭ hanuluĭ nu-ĭ venea a crede una ca asta; căcĭ, ḑicea elŭ, nu se póte sĕ ştie omŭ ca sĕ vorbéscă şi sĕ se ţie o sĕptĕmână

întrégă fără sĕ dea măcarŭ unŭ cuvinţelŭ; şi în adevĕrŭ toţĭ îlŭ cunoşteaŭ de mutŭ; se înţelegea cu dênsulŭ prin semne şi'lŭ iubeaŭ pentru vrednicia luĭ. Atuncĭ fata împĕratuluĭ făcu prinsóre cu toţĭ că în sorocŭ de treĭ ḑile, sĕ'lŭ facă a vorbi, numaĭ sĕ aibă voie a fi cu dênsulŭ; earŭ daca nu, ea sĕ fiă spunḑurată. Se făcu înscrisurĭ, le arĕtă la stăpânire şi o rugă sĕ ţie în sémă învoeala lorŭ. Tocméla fu făcută şi soroculŭ de treĭ ḑile începu de a doua-ḑi.

Pescarulŭ nu scia de la începutŭ de aste istoriĭ; darŭ apoĭ află; earŭ fata împĕratuluĭ se ţinu mereŭ de capulŭ luĭ.

— Dragulŭ meŭ, îĭ ḑicea ea, tu sciĭ că eŭ suntŭ cea greşită; eŭ te-amŭ alesŭ pentru că te-aŭ iubitŭ; mĕ legĭ sĕ nu maĭ facŭ asemenea greşelĭ; îndurăte de'mĭ vorbesce numaĭ unŭ cuvêntŭ şi mĕ scapă de ruşinea asta care mĕ omóră. Sciŭ că aĭ dreptŭ sĕ fiĭ supăratŭ; dérŭ pentru dragostea nóstră értă-mă.

Elŭ întorcêndu'şĭ capulŭ de către dânsa, da din umerĭ, şi cu chipŭ de batjocură se făcea că n'o cunóşte şi că nu ştie despre ce este vorba. Trecu o ḑi, trecu două şi nu ḑise nicĭ măcarŭ bobŭ. A treia ḑi fiica de împĕratŭ se înfricoşiă grozavŭ, şi orĭ unde mergea mutulŭ, ea îĭ totŭ eşea înainte şi'lŭ ruga sĕ'ĭ vorbéscă.

Pescarulŭ, din partea luĭ, cândŭ simţea că'lŭ pridideşte rugăciunile, fugea ca unŭ selbatecŭ de dinaintea eĭ, ca sĕ nu'lŭ podidească lacremile şi pe elŭ, ca şi cum i-arŭ fi fostŭ inima sloiŭ de ghiaţă; ear ea nu înceta a'ĭ face miĭ de rugăciunĭ de arŭ fi înmuiatŭ şi chiar inimile fiarelor selbaticĭ. In sfîrşitŭ trecură treĭ ḑile, şi pescarulŭ nu ḑise nicĭ măcarŭ cârcŭ.

Tótă lumea se mira de astă întêmplare. Nu era altă vorbă în acelŭ oraşŭ de câtŭ despre argatulŭ celŭ mutŭ

de la hanŭ, și despre fata cea frumósă și gingașă, care, ḑiceaŭ ómeniĭ, s'a amăgitŭ semuindŭ pe mutŭ cu altŭ-cine-va, și singură s'a nenorocitŭ.

A doua ḑi spînḑurătórea era gata. Se adunară deci toțĭ cu totulŭ ca sĕ véḑă sfîrșitulŭ istorieĭ. Ómeniĭ stăpânireĭ fură chiămațĭ la fața loculuĭ și silițĭ, fără voea lorŭ, a pune în lucrare ceea ce coprindea învoiala ce făcuseră. Veni gâdea și o chemă la osândă, căci nu isbutise a împlini legăturile la care singură se îndatorase; eară fata se întórse încă o dată și suspinêndŭ se maĭ încercă a înmuia inima pescaruluĭ; dar în zadarŭ. Daca vĕḑu și vĕḑu că nu e scăpare, îșĭ lăsă pĕrulŭ despletitŭ pe spate și începu a se jeli, feréscă Dumneḑeŭ, mergêndŭ către loculŭ osêndeĭ. Earu ómeniĭ, cu micŭ cu mare, lăcrĕmaŭ de mila eĭ și nu puteaŭ se'ĭ ajute întru nimicŭ.

Earŭ daca ajunse la spînzurătóre, plină de nădejde se uĭtă la mutŭ, care venise și elŭ cu glóta de ómenĭ, și sta ca unŭ nesimțitorŭ, și îĭ ḑise:

— Dragulŭ meŭ bărbatŭ, scapă-mă, dragulŭ meŭ, care numaĭ cu o vorbă mĕ poțĭ mântui!

Earŭ elŭ da din umerĭ și se uĭta anapoda peste câmpiĭ.

Gâdea sta cu lațulŭ în mână; duoĭ slujitorĭ o urcară pe scară, și gâdea îĭ puse lațulŭ de gâtŭ. O clipă de ochiŭ și fata era sĕ fie mórtă. Dar tocmaĭ în minutulŭ cândŭ era sĕ'ĭ dea drumulŭ și s'o lase atârnată, pescarulŭ întinse mâna și strigă:

— Ho! ho! stațĭ!

Tótă lumea încremeni; lăcremĭ de bucuriă curseră din toțĭ ochiĭ celorŭ care eraŭ de față; ear gâdea scóse lațulŭ de la gâtulŭ feteĭ Atuncĭ pescarulŭ, uĭtêndu-se la fată, îĭ ḑise de treĭ orĭ.

— Imĭ maĭ ḑicĭ pescarŭ?

Earŭ fata se grăbi a'ĭ respunde:

— Eartă-mĕ, scumpulŭ meŭ bărbatŭ; o dată am ḑisŭ, şi chiarŭ atuncĭ din greşélă; mĕ făgăduescŭ a nu'ţĭ maĭ ḑice.

— Daţĭ-o josŭ, strigă elŭ; căcĭ acésta este femeia mea.

Şi o luă de mână şi plecară la casa lorŭ. Dupe aceea trăiră în fericire, şi trăescŭ şi până în ḑioa de astă-ḑĭ, daca n'orŭ fi muritŭ.

O PRINSOARE

A fostŭ odată ca nicĭ o dată, cândŭ n'arŭ fi nu s'arŭ povesti. A fostŭ şi este şi de aceia se povestesce. Basmulŭ d'aicĭ 'nainte se gătesce. Dumneḑeŭ în casă sosesce. A fostŭ treĭ flăcăĭ ciobanĭ. Ducêndu-se eĭ într'o ḑi la vĕnătóre aŭ rătăcitŭ într'o pădure, şi, înnoptândŭ, aŭ remasŭ acolo lângă unŭ copacŭ. Seḑêndŭ eĭ acolo, li se făcu fóme, şi fiindŭ-că n'avéŭ focŭ ca sĕ frigă vênatulŭ ce-lŭ avéŭ, fratele celŭ maĭ mare se sui pe copacŭ ca dóră va vedea vr'o licărire de focŭ, ca sĕ ia şi eĭ focŭ pentru ca sĕ frigă vênatulŭ şi sĕ mănânce. Dupe ce se sui în copacŭ, zări o flacără mică în depărtare; şi dêndu-se josŭ se duse acolo. Acolo găsi o jumĕtate de omŭ frigêndŭ unŭ omŭ.

— Ce minune mare, mĕ! ḑise elŭ! o jumĕtate de omŭ se frigă unŭ omŭ! lucru neauḑitŭ şi nevĕḑutŭ!

— Dérŭ scii că o sĕ te frigŭ şi pe tine, décă nu'mĭ veĭ spune o minciună bună, îĭ respunse jumĕtatea de omŭ.

— Nu sciŭ nicĭ o minciună, îĭ respunse ciobanulŭ.

Atuncĭ jumĕtatea de omŭ îlŭ legă cotŭ la cotŭ de unŭ copacŭ şi se puse érŭ la focŭ. Fraţiĭ ceĭ-l-alţĭ aşteptară câtŭ-va timpŭ şi, vĕḑĕndŭ că nu vine cel-l-altŭ frate alŭ lorŭ, fratele celŭ miḑlociŭ se sui şi elŭ pe unŭ copacŭ şi vĕḑu aceiaşŭ flacără, şi ducêndu-se acolo păţi tot ca fratele seŭ celŭ mare. Dupe aceia se sui şi fratele celŭ maĭ micŭ şi, vêḑêndŭ flacăra, se duse şi elŭ acolo.

— Ce felŭ? ḑise elŭ, cândŭ vĕḑŭ jumĕtatea de omŭ că frige unŭ omŭ; dérŭ o sĕ poţĭ tu sĕ mănâncĭ unŭ omŭ întregŭ?

— Dérŭ nu sciĭ că te frigŭ şi te mănâncŭ şi pe tine, déca nu'mĭ veĭ spune o minciună bună?

— Pe cine? respunse ciobanulŭ.

— Pe tine, îĭ ḑise jumĕtatea de omŭ.

— Eĭ bine, îĭ ḑise ciobanulŭ, o sĕ'ţĭ spunŭ o minciună, dérŭ déca veĭ ḑice că minţŭ, sĕ scii că te omorŭ.

— Bine, ḑise jumĕtatea de omŭ, sĕ mĕ omorĭ déca voiŭ ḑice că minţĭ.

Atuncĭ ciobanulŭ începu a spune aşa:

La nunta tati ducêndu-mĕ la móră ca sĕ macinŭ porumbŭ sĕ'lŭ facŭ mălaiŭ, amŭ înjugatŭ saciĭ la carŭ, amŭ pusŭ porumbŭ în carŭ şi am plecatŭ. Acolo am măcinatŭ, pe urmă amŭ pusŭ boiĭ în carŭ, amŭ înjugatŭ saciĭ şi amŭ plecatŭ acasă. Cândŭ amŭ ajunsŭ acasă, rĕmase mama grea cu mine. Mĕ făcu sêmbătă şi se cunună duminică. Dupĕ aceea înt'o ḑi tata îmĭ dete o bardă şi mĕ trimise la pădure sĕ taiŭ lemne tocmaĭ din vêrfulŭ unuĭ copacŭ, care agungea la cerŭ şi care n'avea crăcĭ de câtŭ numaĭ în vêrfŭ: îmĭ spuse că déca voiŭ sĕ mĕ urcŭ în vârfulŭ luĭ, cată sĕ înfigŭ barda în pomŭ şi sĕ puiŭ piciorulŭ pe dênsa; dupe aceea s'o iaŭ şi s'o înfigŭ maĭ

susŭ, şi ear sĕ puiŭ piciorulŭ pe dênsa, şi aşa sĕ mĕ urcŭ până în vîrfulŭ luĭ; dérŭ îmĭ spuse sĕ bagŭ de sémă sĕ înfigŭ barda maĭ bine în copacŭ, ca sĕ nu cadŭ că, daca voiŭ cădea, barda va face şépte berde şi unŭ bărdoiŭ şi va sbura cu mine la cerŭ, unde suntŭ nisce puĭ de rîndurică carĭ, décă mĕ vorŭ vedea, mĕ vor mânca.

Aşa ducêndu-mĕ eŭ în pădure, făcuiŭ după cum mĕ învĕţase tata, şi din întèmplare scăpă barda şi căduiŭ josŭ. Barda făcu şépte berde şi unŭ bărdoiŭ şi sbură cu mine la cerŭ, unde, déca mĕ vĕdură puiĭ de rondunică, în locŭ se mĕ mănânce, mĕ luară şi mĕ băgară în năuntru în raiŭ. Acolo, cum intraiŭ, vĕduiŭ o fântână şi mĕ duseiŭ la dênsa sĕ beaŭ apă. După ce bĕuiŭ apă. mĕ duseiŭ maĭ încolo sĕ mĕ plimbŭ; dérŭ băgaiŭ de sémă că mi-amŭ uitatŭ capulŭ la fântână. Cândŭ mĕ întorseiŭ la fântână vĕduiŭ că capulŭ făcuse două picióre şi se da pe ghiaţă. Ilŭ luaiŭ şi, după aceea, nu'şĭ ce'mĭ veni miă, că de-o-dată îmĭ băgaiŭ érŭ capulŭ în fântână. Cândŭ îlŭ scoseiŭ afară, astă-dată mĕ pomeniŭ pe pămêntŭ, şi vĕduiŭ pe tata şi pe tatălŭ tĕŭ că şedeaŭ josŭ pe câte unŭ trunchiŭ de ştejérŭ şi făceaŭ óle; însĕ tata trîntea în capulŭ tatăluĭ tĕŭ tóte ólele care nu le făcea bune.

Atuncĭ jumĕtatea de omŭ, care 'şĭ uitase de legământulŭ ce 'lŭ făcuse, iĭ dise că minte.

— Sciŭ că minţŭ, respunse băiatulŭ; dérŭ ţi-aĭ uitatŭ de legătura ce amŭ făcutŭ amândoĭ: că déca veĭ dice că minţŭ sĕ te omorŭ?

Şi dicêndŭ acésta, trase una în capulŭ jumĕtăţiĭ de omŭ şi'lŭ omorî.

Dupe aceea deslegă pe fraţiĭ luĭ şi, luândŭ focŭ, se duseră érŭ în pădure, fripseră vênatulŭ şi mâncară.

N'AUDE! N'AVEDE

A fostŭ o dată ca nicĭ o dată, cândŭ n'arŭ fi nu s'arŭ povesti. A fostŭ unŭ unchiaşŭ şi o mătuşă. Amânduoĭ avéŭ câte o fată şi unŭ băiatŭ; căcĭ mătuşa maĭ fusese măritată o dată şi unchiaşulŭ înc'odată însuratŭ. Copiĭ babiĭ eraŭ fórte bine îngăijiţĭ şi hrăniţĭ, earŭ aĭ unchiaşuluĭ umblaŭ trenţeroşĭ, nu le da de mâncare, îĭ bătea şi'ĭ ocărea, cu tóte că eĭ eraŭ ceĭ maĭ bunĭ.

Mătuşa nu se mulţămea numaĭ cu atâta; vĕḑêndŭ că copiĭ unchiaşuluĭ întrecŭ prin bunătate şi frumuseţiă pe copiĭ seĭ, prinsese pismă şi într'o ḑi ḑise unchiaşuluĭ:

— Copiĭ teĭ suntŭ nisce leneşĭ, nisce molaticĭ; se-ĭ gonescĭ din casă, căcĭ, altŭ-felŭ, păine şi sare pe unŭ talerŭ cu tine nu maĭ mâncămŭ.

— Dérŭ unde se-ĭ ducŭ? întrebă unchiaşulŭ.

— Unde veĭ sci.

Vĕḑêndŭ unchiaşulŭ că nu póte se scape de mătuşe, se otărî şi plecă a doua ḑi cu copiĭ printr'o pădure mare şi désă. Băiatulŭ luase o mână de mălaiŭ şi fata o

mână de cenuşă. Ducêndu-se eĭ aşia, presăraŭ unulŭ malaiŭ şi altulŭ cenuşiă.

Ajungêndŭ într'o ràspântiă, unchiaşulŭ le ḑise se'lŭ astepte aci, că elŭ are se tae lemne de focŭ, şi le lăsă merinde, ḑicêndŭ că elŭ póte se zĕbovéscă ḑioa jumĕtate.

Elŭ se duse în pădure, legă o tigvă de unŭ copacŭ; apoĭ plecă acasă. Cândŭ bătea vêntulŭ, tigva se lovea de copacŭ şi făcea sgomotulŭ uneĭ secure care loveşte într'unŭ lemnŭ; érŭ copiĭ auḑindŭ acestŭ sgomotŭ, ḑiceaŭ:

— Auḑĭ cum tae tata lemne!

Aşteptândŭ ḑiua jumĕtate şi vĕḑêndŭ că tatălŭ lorŭ nu maĭ vine, se duseră la copacŭ; dérŭ vĕḑêndŭ că nu este acolo, începură se plîngă, căcĭ se gândiră că nu sciŭ drumulŭ sĕ se întórcă îndărătŭ acasă.

Atuncĭ se întórseră la rĕspântiă, cum putură, şi aci, vĕḑêndŭ mĕlaiulŭ risipitŭ, se luară pe urma luĭ şi ajunseră acasă.

Baba şi unchiulŭ cu copiĭ babiĭ, mâncaŭ la focŭ aḑimă; dérŭ o parte din cojĭ fiindŭ arse, baba ḑise:

— Unde suntŭ şi copiĭ teĭ, unchiaşe, se mănânce aste cojiţe?

— Eată-ne şi noĭ, mamă, étă-ne şi noĭ, strigară dupe coşŭ copiĭ, şi apoĭ intrară în bordeiŭ şi mâncară cojile.

Maĭ trecêndŭ câte-va ḑile, mătuşa érŭ începu a se certa cu unchiaşulŭ, ḑicêndu-ĭ că nu maĭ póte trăi cu copiĭ luĭ şi se-ĭ ducă se-ĭ pérḑă în lume.

Unchiaşulŭ plecă érŭ, şi érŭ făcu ca întêiŭ; dérŭ copiĭ se întórseră şi d'astă dată.

A treia óra plecândŭ unchiaşulŭ cu copiĭ, îĭ lăsă şi maĭ departe. Astă dată înse trecêndŭ paserĭ multe pe poteca pe unde trecuse eĭ, mâncară mălaiulŭ, şi dândŭ şi o plóiă, cenuşia se amestecă cu pămêntulŭ şi nu maĭ găsiră drumulŭ.

Umblară tótă ḑioa până séra. Apoĭ se urcară într'unŭ copacŭ stufosŭ şi cu crăcĭ multe, făcute ca unŭ patŭ, de frică de fiare selbatice, şi dormiră acolo până diminéţa.

Cândŭ se făcu ḑioă, se deteră josŭ din copacŭ şi plecară érŭ prin pădure. Astŭ-felŭ umblândŭ, li se făcu fóme. Ce era de făcutŭ? Căcĭ eĭ nu avéŭ nimicŭ de mâncare! Băiatulŭ tăiă unŭ băţŭ şi fata scóse câte-va fire din pĕrulŭ seŭ cu care băiatulŭ făcu unŭ arcŭ. Cu elŭ vênă maĭ multe paserĭ şi, scăpărândŭ, făcu unŭ focŭ mare unde fripse vênatulŭ şi mâncară.

Maĭ multe ḑile le petrecură prin pădure. Intr'o ḑi plecândŭ érŭ la vênătóre, întîlni în drumŭ o vulpe. Cum vĕḑu, trase din tolbă o segétă, o puse în arcŭ şi voi se o omóre.

Dérŭ vupea îĭ ḑise:

— Nu mĕ segeta băiete, că-ţĭ voiŭ da unŭ puiŭ d'aĭ meĭ care multŭ bine îţĭ va face.

Elŭ o lăsă; luă puiulŭ şi plecă înainte. Maĭ mergêndŭ întêlni unŭ lupŭ. Earŭ voi sĕ'lŭ săgetese; dérŭ lupulŭ îĭ ḑise şi elŭ că, daca nu'lŭ va omorî, îĭ dă unŭ puiŭ. Băiatulŭ nu'lŭ omorî şi luă şi de la elŭ unŭ puiŭ.

Apoĭ maĭ mergêndŭ, se întîlni cu unŭ ursŭ. Ursulŭ îĭ ḑise asemenea şi, lăsândulŭ neîmpuşcatŭ, îĭ dete şi elŭ unŭ puiŭ.

Maĭ mergêndŭ înainte multŭ, cu căţeiĭ dupe elŭ, dete de unŭ palatŭ mare şi frumosŭ în câtŭ de strălucire îţĭ lua ochiĭ. Intrândŭ în năuntru, la pórtă, într'o chiliuţă, găsi unŭ maldărŭ de cheĭ. Eraŭ cheile de la tóte uşile palatuluĭ.

Elŭ deschise şi intră în tóte casele; dérŭ cândŭ se duse în una, cea maĭ mare şi maĭ bogată, cu uşia de

oţelŭ, aci găsi unŭ smeŭ legatŭ cu treĭ cercurĭ de fierŭ. Cum îlŭ vĕḑu smeulŭ îĭ ḑise:

— Tinere, tinere! Dă'mĭ o doniţă de apă că multŭ îmĭ este sete!

Dérŭ băiatulŭ nu voi se-ĭ dea şi plecă îndărătŭ la soru-sa, şi, luând'o, veniră în palatŭ.

Elŭ dete soru-si cheilé şi-ĭ ḑise se intre în tóte casele, numaĭ în aceia cu uşia de oţelŭ sĕ nu intre, că va fi reŭ de dênsa; şi apoĭ plecă érŭ cu ceĭ treĭ câĭnĭ aĭ seĭ la vênatŭ.

Fata, după ce se duse frate-seŭ, intră şi vĕḑu tóte casele, dérŭ venindŭ şi înaintea uşeĭ de oţelŭ, îşĭ ḑise:

— De ce óre frate-meŭ m'a opritŭ se intru în acéstă casă? Dacă va fi vre o taĭnă, de ce fratele meŭ o ascunde de mine, care 'ĭ suntŭ soră? Ia se vedemŭ ce este înnăuntru!

Şi astŭ-felŭ ḑicêndŭ, intră. Aci vĕḑu pe smeŭ care îĭ ḑise;

— Fetiţă, fetiţă! Dă'mĭ o doniţă de apă, că multŭ bine 'ţĭ oiŭ face şi eŭ.

Fata s'a dusŭ şi 'ĭ a adusŭ o doniţă de apă şi smeulŭ bând'o, îndată 'ĭ a plesnitŭ unŭ cercŭ.

Şi eară 'ĭ a ḑisŭ:

— Fetiţă, fetiţă! Maĭ adu'mĭ una, că multŭ bine 'ţĭ voiŭ face.

Fata s'a dusŭ şi'ĭ a maĭ adusŭ încă una, pe care bênd'o, a maĭ plesnitŭ unŭ cercŭ.

— Fetiţă, fetiţă! Maĭ adu'mĭ una, ca sĕ esŭ d'aicĭ că mi s'a urâtŭ d'atâţia anĭ de ḑile de cândŭ şeḑŭ aicĭ legatŭ, şi voiŭ face totŭ ce voeştĭ!

Fata îĭ maĭ aduse încă una, şi cândŭ o beu şi pe aceea, o dată se desfăcu şi alŭ treilea cercŭ; şi smeulŭ vĕḑêndu-se slobodŭ ḑise feteĭ:

— Unde este frate-tĕŭ ?

Fata 'ĭ respunse :

— Nenea s'a dusŭ la vênătóre.

— Eŭ voiŭ sĕ omorŭ pe frate-teŭ, ḑise smeulŭ, şi sĕ trăiescĭ cu mine în acestŭ palatŭ frumosŭ, de câtŭ se trăescĭ cu vênatulŭ. Voeştĭ tu acésta? Daca voeştĭ, spune-mĭ, că eŭ nu maĭ potŭ trăi fără tine de dragă ce-mĭ eştĭ!

— Dérŭ cumŭ o sĕ facĭ se'lŭ omorĭ, ḑise fata ; căcĭ elŭ se duce cu căţeiĭ seĭ la vênătóre ?

— Cândŭ s'o duce altă dată, se-ĭ opreştĭ câiniĭ acasă, şi eŭ mĕ voiŭ duce şi'lŭ voiŭ mânca.

Fata îĭ făgădui, şi smeulŭ intră earŭ în casa cu uşia de oţelŭ.

— Viindŭ băiatulŭ de la vênătóre, soru-sa îlŭ giugiuli maĭ multŭ ca tot-d'auna.

Apoĭ găti vênatulŭ, mâncară şi se culcară.

A doua ḑi de diminéţă, cândŭ băiatulŭ voi se plece earŭ la vênátóre, soru-sa, îmbrăţişindulŭ, îĭ ḑise cu unŭ glasŭ de pisică :

— Frate! tu petrecĭ cu vênătóre; earŭ eŭ staŭ singură în casă tótă ḑioa. De ce nu-mĭ laşĭ mie câiniĭ sĕ mĕ jocŭ cu eĭ?

Băiatulŭ se înduioşiă de rugăciunea sea şi'ĭ lăsă căţeiĭ. Dupe ce a plecatŭ elŭ, smeulŭ a eşitŭ şi a ḑisŭ feteĭ se închiḑă câiniĭ chiarŭ în casa cu uşia de oţelŭ, care se deschidea pe afară, şi la uşiă se pue unŭ bolovanŭ mare de piatră.

Apoĭ făcênduse astŭ-felŭ, smeulŭ plecă la băiatŭ. Cândŭ vĕḑu elŭ de departe pe smeŭ venindŭ ca unŭ norŭ, bănui că soru-sa a intratŭ în casă şi-'ĭ a datŭ drumulŭ, şi se urcă într'unŭ copacŭ naltŭ.

Smeulŭ cum sosi, ḑise băiatuluĭ sĕ se dea josŭ ca se'lŭ mănânce.

Darŭ băiatulŭ îĭ aruncă căciula, şi-ĭ ḑise se maĭ róḑă până va cânta unŭ cântecŭ de dorulŭ părinţilorŭ. Smeulŭ luă căciula şi începu se o róḑă; earŭ băiatulŭ începu se strige astŭ felu:

«U! N'aude!
»N'a vede!
«N'a greulŭ pămêntuluĭ,
«Uşurelulŭ câmpuluĭ,
»Că vĕ pere stăpânulŭ.

Vulpea auḑi acestŭ strigătŭ şi ḑise:

— Auḑiţĭ? Ne strigă stăpânulŭ.

— Tacĭ urechĭ de cârpă! ḑiseră ceĭ duoĭ.

Smeulŭ isprăvi căciula şi îĭ ḑise se se dea josŭ; darŭ băiatulŭ îĭ maĭ aruncă o opincă şi îĭ ḑise se róḑă până va maĭ cânta o dată cântecul, şi strigândŭ alŭ doilea, auḑi lupulŭ şi ḑise:

— Adevĕratŭ că ne chiamă stăpânulŭ!

Darŭ ursulŭ îĭ respunse:

— Tacĭ urechĭ de acŭ!

Smeulŭ isprăvindŭ şi opinca, îĭ ḑise earŭ se se dea josŭ; ear băiatuŭ îĭ maĭ aruncă cea-l-altă opincă şi îlŭ maĭ rugă se-lŭ maĭ lase măcarŭ o dată se cânté. Elŭ începu se róḑă şi a doua opincă; earŭ băiatulŭ maĭ strigă o dată.

Asum însĕ auḑi şi ursulŭ şi ḑise:

— Intr'adevĕrŭ, stăpânulŭ nostru este în mare primejdiă. Darŭ cum se eşim de aicĭ, căcĭ suntemŭ închişĭ?

Vulpea ḑise:

— Voiŭ deschide eŭ!

Apoĭ se trînti cu spatele de uşiă; darŭ nu putu s'o deschiḑă. Făcu şi lupulŭ asemenea; însĕ cândŭ se trînti ursulŭ, uşia cu piatră cu totŭ sări cât o acolo.

Cândŭ se vĕḑură afară slobodḑì lupulŭ ḑise:

— Cum se mergemŭ, ca vêntulŭ orĭ ca gândulŭ?

— Ca vêntulŭ, ḑise ursulŭ, că ca gîndulŭ prea ne prăpădimŭ.

Şi plecândŭ, numaĭ de câtŭ fuseră la băiatŭ.

Cum veḑu smeulŭ că vinŭ câiniĭ cu atâta furiă, se făcu unŭ buştianŭ. Earŭ băiatulŭ ḑise câĭnilorŭ seĭ:

— Se-mĭ mâncaţĭ acestŭ buşteanŭ, şi sĕ'mĭ lăsaţĭ numaĭ inima şi ficaţiĭ.

Aşa se şi faru. Apoĭ plecândŭ şi ajungândŭ acasă, în mirarea sorusiĭ, băiatulŭ făcu o frigare, puse inima şi ficaţiĭ în ea, le sără şi le dete eĭ se le frigă, ḑicêndŭ că suntŭ ale vênatuluĭ din ḑiua aceia.

Dupe ce se fripseră binişorŭ, băiatulŭ luă frigarea şi lovindŭ pe soru-sa peste ochĭ, îĭ ḑise:

— Acésta este pentru că aĭ datŭ drumulŭ smeuluĭ şi aĭ voitŭ se mĕ omóre. Maĭ veḑĭ?

— Maĭ veḑu ca prin ciurŭ.

Maĭ sărêndŭ friptura, şi maĭ frigênd'o, a lovitu-o érŭ peste ochĭ şi-ĭ a ḑisŭ:

— Maĭ veḑĭ?

— Maĭ veḑŭ ca prin sită.

Sărêndu-o şi frigêndu-o pentru a treia óră, a maĭ lovit-o şi a întrebat o earŭ:

— Maĭ veḑĭ?

— Nu maĭ veḑŭ.

Atuncĭ 'ĭ a pusŭ nouă butóie fără fundŭ şi-ĭ a ḑisŭ că nu-ĭ va veni vederĭ până nu va umple acele butóie cu lacremĭ.

Earŭ elŭ a plecatŭ în lume.

BASMULU CU MINCIUNILE

Unŭ ţeranŭ se dusese la móră se macine grâŭ şi porumbŭ. Elŭ era însoţitŭ de unŭ băiatŭ alŭ sĕŭ ca de vr'o 14 anĭ. Găsindŭ móra prinsă, elŭ se aşeḑă cu fiulŭ sĕŭ lăngă focŭ asteptândŭ sĕ'ĭ vie şi rîndulŭ luĭ. Asteptândŭ eĭ, se făcu nópte. Morarulŭ făcu o azimă şi o puse în focŭ.

— Până sĕ se cócă azima, ḑise morarulŭ, sĕ spue fiăcare câte o minciună care sĕ fiă creḑută. Acela care va spune-o, va fi celŭ d'ântêiŭ care va mânca din azimă.

Toţĭ ţeraniĭ spuseră câte-o minciună, darŭ nu fură creḑute. Morarulŭ uĭtându-se la băiatulŭ ţeranuluĭ, s'adresă către dênsulŭ şi'ĭ ḑise sĕ spue şi elŭ o minciună.

Tatălŭ băiatuluĭ, fiindu-ĭ frică ca băiatulŭ sĕ nu spue ce-va rĕŭ d'acasă, îĭ ḑise :

— Ia lăsaţĭ pe băiatŭ în pace, că elŭ nu sciă astŭ-felŭ de secăturĭ

— Ba sciŭ, respunse băiatulŭ. Ce! eŭ nu suntŭ omŭ ca D-vóstră?

— Atuncĭ spune şi tu o minciună, ḑise morarulŭ.

Băiatulŭ începu astŭ-felŭ:

«Ştiţĭ ce mi s'a întêmplatŭ mie maĭ alaltă-erĭ rêmâindŭ acasă singurŭ?

«Jucându-mĕ pe bătătură, dândŭ cu praştia, amŭ lovitŭ vaca cea bălţată. Mama venindŭ din satŭ şi vĕḑêndu-mĕ mi-a datŭ vr'o douĕ palme. Eŭ, începêndŭ a plînge, eşiĭ pe pórtă afară şi mĕ duseiŭ pe malulŭ gârliĭ care e pe marginea satuluĭ. Ajungêndŭ la malŭ, vĕḑuiŭ o semânţă de pepene plutindŭ pe apă. Mĕ plecaiŭ şi luându-o o înfipseiŭ cu degetulŭ în pămêntŭ pe malŭ Maĭ plimbându-mĕ eŭ puţinŭ în susŭ şi'n josŭ, pe malulŭ apeĭ, ca se'mĭ trécă necazulŭ, cândŭ eramŭ sĕ plecŭ, sămânţa mea de pepene răsărise şi vrejiulŭ eĭ crescuse aşa de mare în câtŭ trecuse pe malulŭ celŭ l'altŭ alŭ apeĭ. Acolo în vĕrfulŭ vrajuluĭ, vĕḑuiŭ unŭ pepene mare grozavŭ. Mĕ desbrăcaiŭ şi trecuiŭ la dênsulŭ. Cândŭ mĕ apropiaiŭ de elŭ, îmĭ veni poftă sĕ mănâncŭ dintr'ênsulŭ. Mĕ uĭtuiŭ jurŭ împrejurulŭ luĭ şi vĕḑuiŭ că e coptŭ bine. Darŭ vrêndŭ sĕ'lŭ încercŭ şi neavêndŭ cu ce, mĕduseiŭ în têrgŭ şi'mĭ cumpĕraiŭ unŭ briceagŭ. Dupe ce cumpăraiŭ briceagulŭ, veniĭ érŭ la pepene, şi, şeḑêndŭ lângă dênsulŭ, începuiŭ se-ĭ facŭ dopŭ, ca la o proprietate a mea; căcĭ eŭ sădisemŭ sămânţa în pămêntŭ din care crescuse elŭ. Darŭ întêmplare ciudată! Briciagulŭ căḑu în natură. Atuncĭ intru şi eŭ în pepene ca sĕ'lŭ cautŭ.

«Caută briciagulŭ în susŭ, caută în josŭ, nu e nicăerĭ. Căutândŭ mereŭ, mĕ întîlniŭ c'unŭ erghelegiŭ care mĕ întrebă ce cautŭ. Eŭ îĭ respunseiŭ că cautŭ briciagulŭ meŭ.

— Eĭ! Eŭ cautŭ de treĭ ḑile erghelia mea de caĭ, care amŭ perdut'o prin pepene, şi nu amŭ prăpăditŭ aşa rĕŭ meḑulŭ pepeneluĭ!

«Apoĭ luându-mĕ de mână, îmĭ dete şi elŭ douĕ palme *şi mĕ scóse din pepene.*

«Eşindŭ din pepene afară, plecaiŭ peste câmpŭ necăjitŭ, gîndindu-mĕ că şemînţa fusese a mea, prin urmare şi pepenele alŭ meŭ, şi prin urmare cumŭ a pututŭ sĕ mĕ dea afară unŭ streinŭ.

«Privindŭ peste câmpiĭ, vĕḑuiŭ nisce ţeranĭ carĭ araŭ. Uitându-mĕ bine, vĕḑuiŭ albina tati înjugată cu unŭ bivolŭ la plugŭ. Mĕ duseĭ şi luaiŭ albina. Cândŭ mĕ uĭtaiŭ bine la dênsa, o vĕḑuiŭ stricată la céfă de jugŭ. Mergêndŭ maĭ nainte niţelŭ, găsiĭ o nucă mare. O spărseiŭ în douĕ şi, dupe ce scoseiŭ meḑulŭ, oblojiŭ albina la ceafă. Cândŭ mĕ uĭtaiŭ maĭ pe urmă, ce se vĕḑŭ? Pe céfa eĭ crescuse unŭ nuca aşa de mare în cât abia îĭ vedeam vîrfulŭ. Elŭ era plinŭ de nucĭ, şi cine trecea lua dintr'ênsulŭ.

«Eŭ stândŭ şi uĭtându-mĕ la nucŭ, mĕ gândiĭ cà, déca albina e a tati, şi nuculŭ e alŭ meŭ, şi luaiŭ darŭ o sburătură şi asvîrliŭ în nucŭ ca sĕ dărîmŭ câte-va nucĭ. Darŭ sburătura nu se maĭ întórse, ci se făcu d'asupra nuculuĭ o poiană de nu se vedea marginile. Eŭ earŭ stătuĭ şi mĕ gîndiŭ: Albina e a tati, nuca e a mea, prin unmare şi moşia este totŭ a mea. Mĕ urcaiŭ darŭ susŭ, Acolo ce sĕ vĕḑŭ? o mulţime de ómenĭ carĭ seceraŭ. Cumŭ mĕ vĕḑură, îndată mĕ şi rugară sĕ le ajutŭ. Eŭ le ceruĭ dijma, ca dupe pămêntulŭ meŭ. Eĭ mĕ duseră sĕ'mĭ o dea. Pe cândŭ umblamŭ pe câmpiă, vĕḑuiŭ unŭ epure cu o ólă legată de códă fugindŭ aşa de tare, în câtŭ culcă totŭ grâulŭ la pămêntŭ într'o clipă, şi lăsă pe ómenĭ fără nicĭ unŭ bobŭ de grâŭ. Atuncĭ mĕ apucaiŭ şi eŭ şi dijmuiiŭ pe acela are era strînsŭ. Apoĭ

luându'mĭ dijma, mĕ duseiŭ acasă şi, luândŭ pe tata veniŭ cu elŭ aicĭ la móră.

Moralulŭ fuse mulţumitŭ şi'í dete luĭ azima ca s'o frîngă şi sĕ'şĭ ia partea. Apoĭ venindu-le rêndulŭ, măcinară şi sĕ întórseră acasă.

ION BUZDUGANU

A fostŭ o dată ca nicĭ o dată, cândŭ se coceaŭ oule în ghiaţă şi nóptea se făcea de diminéţă. Atuncĭ era o mătuşe şi unŭ unchiaşŭ. Eĭ, către bătrîneţe, făcură unŭ copilŭ pe care 'lŭ botezară Ion; darŭ fiindŭ că eraŭ săracĭ lipiţĭ şi n'aveaŭ cu ce sĕ traéscă, şi cu ce sĕ'şĭ créscă şi copilulŭ, unchiaşulŭ se băgă văcarŭ la satŭ şi păḑea vacile ómenilorŭ.

Ducêndu-se elŭ vr'o două, treĭ lunĭ cu vacile pe câmpu, găsesce într'o pădure o comóră.

Cumŭ vĕḑu elŭ cazanulŭ cu galbenĭ, se duse în satŭ cu vacile pe la stăpâniĭ lorŭ, şi, dândule îndărĕtŭ, le ḑise:

— Na-vĕ vacile îndĕrătŭ, creştinĭ bunĭ, că prea suntŭ rele şi nu pociŭ sĕ le maĭ păḑescŭ. Astă-ḑĭ le-amŭ scosŭ de două-ḑecĭ de orĭ din grânile ómenilorŭ.

Apoĭ dândŭ vacile în primirea fiă-căruia, ş'a priimitŭ léfa şi s'a 'ntorsŭ a casă; érŭ cu baniĭ din léfa sa ş'a

cumperatŭ unŭ măgarŭ şi o pereche de dăsagĭ, şi s'a dusŭ cu eĭ în pădure la comóră. Elŭ umplu dăsagiĭ în dată şi apoĭ porni a casă. Pe drumŭ întîlnindŭ maĭ mulţĭ din ţĕraniĭ cărora le pădise, vacile eĭ îĭ diseră:

— Maĭ bine e, moşule, se carĭ pămêntŭ cu măgarulŭ de câtu se păzescĭ vacile?

— De, tată . . . . respunse unchiaşulŭ . . . maĭ bine; că'mĭ lipescŭ spărturile de la casă cu elŭ! Dacă a-şı fi remasŭ cu vacile, n'arŭ fi avutŭ cine sĕ mi le lipéscă, că baba este maĭ bătrână şi maĭ neputincióză de câtu mine, şi de iarnă amŭ fi degeratŭ de frigŭ.

Duse apoĭ baniĭ acasă, şi pe urmă se maĭ duse şi maĭ cáră încă de vre-o douĕ orĭ cu dăsagiĭ şi, ducêndu-ĭ şi pe aceia, îĭ puse în lacră.

Fiindŭ că fiulŭ seŭ sĕ făcuse mare şi avea cu ce sĕ trăească, tată-seŭ îĭ dise:

— Acumŭ, tată, aĭ banĭ destuĭ, n'aĭ de câtŭ sĕ şedĭ pe saltea şi sĕ porunceştĭ. Carte aĭ învĕţatŭ destulă câtŭ sĕ scriĭ şi sĕ citescĭ, nu'ţĭ trebue maĭ multă că n'o sĕ te facĭ popă.

— Nu vreaŭ, tată, dise băiatulŭ; eŭ vreaŭ sĕ'mĭ daĭ ce-va ca sĕ alergŭ tótă diua, darŭ nóptea sĕ mĕ odihnescŭ.

— Dacă o dată aĭ banĭ, ce trebue sĕ maĭ alergĭ şi sĕ maı munceştĭ?

— Nu, nu, aşa vreaŭ eŭ, sĕ alergŭ tótă dioa şi nóptea sĕ mĕ odihnescŭ.

— Bine, dise tată-sĕŭ, o sĕ'ţĭ iaŭ o prăvălie.

— Aşĭ! o prăvĕlie! sĕ şedŭ tótă dioa pe scaunŭ, o veni muşteriĭ n'o veni!

— Sĕ-ţĭ iaŭ, darŭ, capre că numaĭ alea te facŭ sĕ alergı tótă dioa; darŭ acéstă alergătură te va prăpădi!

— Ia-mĭ atuncĭ capre, că eŭ mĕ mulţumescŭ cu atât°!

In sfîrşitŭ îĭ cumpĕră capre, şi băiatulu se duse cu ele sĕ le pască.

Trecêndŭ elŭ printr'o pădure, la marginea eĭ vĕḑu unŭ pĕrîŭ limpede ca cristatulŭ ; érŭ în elŭ se scăldaŭ treĭ ḑeiţe.

Ion se duse şi luă hainele celeĭ maĭ marĭ şi începu sĕ fugŭ cu ele, lăsândŭ şi capre şi totŭ.

Ḑeiţa vĕḑêndŭ acésta, începu sĕ strige:

— Ióne! Ióne! Ia uĭtăte la mine de veḑĭ ce frumósă suntŭ! ce fugĭ aşa de mine, care te iubescŭ?

Atuncĭ Ion stătu şi aşteptă până veni ḑeiţa la dênsulŭ.

Darŭ ea, apropiinduse de elŭ, îĭ trase o palmă şi îĭ luă haĭnele din mână. Vĕḑêndŭ elŭ acésta, s'a întorsŭ supĕratŭ la tată-sĕŭ şi-ĭ a spusŭ ce i s'a întêmplatŭ.

— Prostule, 'ĭ-a ḑisŭ tată-sĕŭ! la ce te-aĭ uĭtatŭ îndărĕtŭ? Cândŭ îĭ maĭ lua altă dată hainele vre uneĭ ḑeiţe, sĕ nu maĭ asculţĭ ce'ţĭ ḑice ea şi sĕ viĭ la mine în dată.

Elŭ îĭ făgădui că altă dată va face aşia cumŭ i-a ḑisŭ tată-seŭ.

Cândŭ se duse érŭ cu caprele, dete érŭ peste ḑeiţe scăldânduse, şi érŭ luă haĭnele ḑeiţeĭ celeĭ miḑlociĭ şi începu sĕ fugă; dar ḑeiţa îĭ ḑise şi ea:

— Ióne! Ióne! fătŭ frumosŭ! uĭtăte îndărăt la mine că eŭ te iubescŭ în câtŭ te voiŭ lua de bărbatŭ şi ne vom cunuma amândouĭ.

Ion auḑindŭ acestea se înşelă érŭ, şi érŭ se întórse îndărătŭ. Ḑeiţa atuncĭ îĭ trase două palme şi îĭ luă haĭnele îndărătŭ. Elŭ plecă érŭ necăjitŭ acasă şi spuse tată-seŭ ceea ce i se întêmplase.

— Păĭ bine, mĕ prostule, îĭ ḑise tată-seŭ, nu 'ţĭ'amŭ maĭ spusŭ sĕ nu asculţĭ ce'ţĭ va ḑice ḑeiţele şi sĕ nu te maĭ uiţĭ îndărătŭ?

— Bine, tată! d'acumŭ înainte dacă oiŭ maĭ face aşa sĕ-mĭ ḑicĭ ce vreĭ.

— Dute cu caprele érŭ, ḑise tată-seŭ, şi sĕ'mĭ viĭ orĭ cu hainele orĭ cu ḑeiţa.

Ion plecând érŭ cu caprele unde se scălda ḑeiţele, luă haĭnele celeĭ maĭ micĭ, şi începu a fugi cu ele; érŭ ḑeiţa începu sĕ strige:

— Ióne, Ióne, fĕtŭ-frumosŭ, vin'o sĕ te sĕrutŭ că tu eştĭ acela ce iubescŭ maĭ multŭ în lumea asta.

— Ce gîndeştĭ, ḑisse Ion, că o sĕ mĕ înşelĭ şi tu ca cele l'alte? Nu maĭ suntŭ eŭ prostŭ acumu.

Şi o luă d'a fuga până acasă, fără a se maĭ uita îndărătŭ.

Ajungêndu acasă ḑise tată-seŭ:

— Uităte, tată, la haĭne, ce fumóse suntŭ! Le-amŭ luatŭ; acumŭ te lasŭ pe tine sĕ facĭ ce-ĭ vrea, numaĭ sĕ o iaŭ de nevastă.

Atuncĭ tată-seŭ le ascunse într'o lacră, aşteptêndŭ sĕ vie ḑeiţa dupe ele.

Într'o ḑi tatălŭ băiatuluĭ ducênduse în podulŭ grajduluĭ găsi pe ḑeiţă învelită într'unŭ cearşafŭ. Elu iĭ ḑise că, dacă voeşte sĕ-ĭ dea haĭnele, i le dă cu condiţie sĕ ia pe fiulŭ seŭ de bărbatŭ.

Ḑeiţa priimi, căcĭ tótă puterea sea iĭ sta în haĭne, şi fără ele nu putea sĕ sbóre.

Atuncĭ Ion de bucurie chiămă pe toţĭ megiaşiĭ la nuntă şi se făcu o nuntă împărătéscă. Érŭ pe ḑeiţa o îmbrăcă cu nişte haĭne făcute de elŭ numaĭ de aurŭ.

Toţĭ începură sĕ jóce felŭ de felŭ de jocurĭ; dar cândŭ începu ḑeiţa, juca aşa de frumosŭ, în câtŭ nu atingea de pământŭ; érŭ cele l'alte femeĭ se minunaŭ de uşurinţa şi mlădierea eĭ.

— Nu vĕ miraţĭ, ḑise ḑeiţa, de joculŭ care 'lŭ jocŭ

acumŭ; nu este nimicŭ; voiŭ juca şi maĭ frumosŭ, cândŭ îmĭ va da haĭnele mele socrulŭ meŭ.

Atuncĭ tóte femeile începură sĕ se róge de bătrânŭ ca sĕ-ĭ dea hainele, şi abia îlŭ înduplecară; cândŭ se îmbrăcă însĕ ḑeiţa cu haĭnele şi începu sĕ jóce, puţinŭ câte puţinŭ se înălţă până cândŭ ajunse la tavanŭ, şi cândŭ era aprópe sĕ sbóre, ḑise luĭ Ion:

— Ióne, Ióne! Tu m'aĭ făcutŭ se viŭ dupe tine, acum sĕ viĭ şi tu dupe mine în cetatea din aerŭ, dacă mĕ veĭ putea găsi.

Şi sbură în mirarea mulţimeĭ.

Ce sĕ facă, bietulŭ băiatŭ, în urma acesteĭ întêmplărĭ? Işĭ luă arculŭ şi săgeţile, şi, plecândŭ prin pădure, găsi unŭ copacŭ fórte înaltŭ şi mare şi se pune subtŭ umbra luĭ. D'asupra copaculuĭ era puiĭ împĕrăteseĭ păsĕrilorŭ. Eĭ cum îlŭ vĕḑură îĭ ḑiseră:

— Ióne, Ióne! Cu câtŭ eştĭ tu de vitézŭ, dar smeulŭ care vine la noĭ cu douĕ-ḑecĭ şi patru de aripĭ te va omorî cândŭ te-o vedea aicea.

Ion însĕ le ḑise:

— Uşĭ, pasĕrĭ fără de minte, că nu sciţĭ ce vorbiţĭ; lasă sĕ vie douĕ-ḑecĭ de smeĭ că nu'mĭ este frică.

Dupe unŭ césŭ însĕ se auḑi că vine smeulŭ cu douĕ-ḑecĭ şi patru de aripĭ, care numaĭ cândŭ sbura se cutremura pămêntulŭ. Cumŭ veni, voi sĕ ia unŭ puĭ; dar Ion îĭ ḑise:

— Lasă puiulŭ, că sloboḑŭ săgéta în tine şi te facŭ prafŭ.

D'o-cam-dată smeulŭ lăsă puiulŭ, darŭ érŭ îlŭ luă în gură. Atuncĭ Ion trase arculŭ sĕ dea în smeŭ, ḑicêndu-ĭ:

— Lasă puiulŭ că daŭ în tine numaĭ de câtŭ.

Earŭ smeulŭ îĭ respunse:

— Nu lasŭ puiulŭ, că nu 'mĭ e frică de tine.

Atuncĭ trase cu săgéta şi smeulŭ căḑu mortŭ josŭ. Apoĭ îlŭ făcu cu paloşulŭ bucățĭ.

Vĕḑêndŭ puiĭ acésta, îĭ ḑiseră:

— Ióne, Ióne! vin'o sĕ te pitimŭ aicea la noĭ, că daca va veni muma nóstră te va înghiți de bucuriă că aĭ omorîtŭ smeulŭ.

— Ce spunețĭ voĭ că mĕ înghite? Darŭ îĭ tragŭ şi eĭ o săgétă cum va veni.

Earŭ puiĭ îĭ ḑiseră:

— Dar nu scii, Ióne, că pomulŭ sub care te umbreştĭ tu este alŭ eĭ, şi ea este împĕrătésa paserilorŭ?

— Eĭ bine, darŭ unde voițĭ sĕ mĕ pitulațĭ voĭ?

— Urcă-te la noĭ susŭ.

Urcându-se elŭ susŭ, l'a pusŭ unulŭ subt aripă.

Viindŭ împĕrătésa păserilorŭ la puĭ, îĭ întrebă că ce mirόse aşa a carne de omŭ; dar puiĭ îĭ ḑiseră:

— Uitete josŭ şi veĭ vedea de ce mirόse a carne de omŭ.

Cândŭ se uĭtă muma lorŭ în josŭ şi vĕḑu smeulŭ făcutŭ bucățĭ, ḑise:

— Cine mi-a făcutŭ mie acestŭ bine?

— Nu-țĭ spunemŭ, că daca ți-omŭ spune îlŭ înghițĭ. ḑiseră puiĭ.

— Nu-lŭ înghițŭ, dacă 'mĭ a făcut aşa bine mare!

— Iacă-lŭ aci, ḑise unŭ puiŭ; l'amŭ pititŭ subt aripa mea.

Ridicândŭ puiulŭ aripa şi muma lorŭ vĕḑêndŭ pe Ion, îlŭ înghiți; érŭ puiĭ începură sĕ se róge de muma lorŭ, ḑicêndŭ:

— Scóte-lŭ afară, mamă, că elŭ ne-aŭ făcutŭ unŭ mare bine.

Şi aşa paserea l'a scosŭ afară maĭ vitéḑŭ dupĕ cumŭ a fostŭ, şi i-a ḑisŭ:

— Ce bine sĕ'ţĭ facŭ eŭ ţie în schimbulŭ aceluia care 'mĭ aĭ făcute tu? Vreĭ sĕ'ţĭ daŭ comorĭ, sĕ te facŭ împĕratŭ? ce vreĭ?

— Nu voĭ sĕ'mĭ daĭ nimicŭ. Voiŭ numaĭ sĕ'mĭ spuĭ unde este cetatea din aerŭ că-mĭ a fugitŭ nevasta acolo.

— Nu ştiŭ eŭ unde este, darŭ sĕ chiămŭ paserile că ele póte sĕ ştie.

Apoĭ sună cu cornulŭ odată şi veniră tóte păsĕrile de peste totŭ pămêntulŭ. Érŭ împĕrătésa lorŭ le întrebă dacă ştiŭ unde este cetatea din aerŭ unde staŭ treĭ ḑeiţe; tóte rĕspunseră că nu sciŭ. Intre păsĕrĭ însĕ era unŭ piţigoiŭ care, la întrebare, rĕspunse:

— Slăvită împĕrătésă, eŭ sciŭ. Cândŭ aĭ trîmbiţatŭ, eŭ tocmaĭ mâncamŭ nişte fărâmiturĭ de la masa lorŭ.

— Bine, ḑise împĕrătésa. Dute cu Ion acolo.

Plecândŭ, aŭ mersŭ ca la o jumĕtate de ḑi şi de o dată, auḑindŭ unŭ sgomotŭ fórte mare într'o parte de locŭ în nişte case, eĭ s'aŭ dusŭ acolo şi aŭ vĕḑutŭ că era o sumă fórte mare de smeĭ ce se certaŭ pe treĭ lucruĭ. Ion ḑise piţigoiuluĭ.

— Şeḑĭ aci, că eŭ mĕ ducŭ la eĭ.

Şi plecă acolo. Cândŭ intră în casă, vĕḑu unŭ bicĭ fórte mare în care sta puterea smeilorŭ, şi îlŭ luă.

Asiguratŭ de puterea sea, Ion întrebă pe smeĭ de ce facŭ eĭ aşa gălăgie. Érŭ eĭ îĭ respunseră că se certŭ pe o corónă, pe o batistă şi pe o pereche de papucĭ.

— Şi la ce suntŭ bune acestea? întrebă Ion.

Érŭ smeiĭ respunseră:

— Cu coróna cândŭ o puĭ în capŭ nu te maĭ veḑĭ, cu batista cândŭ o-legĭ de mâna dréptă sborĭ, şi cu papuciĭ cândŭ îĭ încalţĭ trecĭ orĭ ce apă ca pe uscatŭ!

— Dacă le voiŭ lua eŭ, ḑise Ion, n'o sĕ maĭ aveţĭ pentru ce vĕ certa.

Şi de odată se înfăşură cu batista la mâna dréptă, îşĭ puse coróna şi papuciĭ, luă pe piţigoĭ, sbură în aerŭ şi se opri tocmaĭ în palatulŭ ḑeiţelorŭ.

Ele se pregătéŭ sĕ şéḑă la masă, cândŭ elŭ intră în casă fără sĕ fie vĕḑutŭ.

Apoĭ tocmaĭ cândŭ şeḑuseră tóte ḑeiţele la masă şi mâncaŭ, elŭ îşĭ ridică puţinŭ coróna şi ḑise nevesteĭ séle:

— Dar pentru mine nu puĭ unŭ tacâmŭ la masă ca sĕ mănâncŭ şi eŭ?

Ḑeiţa vĕḑêndulŭ sări de gâtulŭ seŭ şi îĭ ḑise:

— Darŭ cumŭ aĭ venitŭ până aicĭ?

Elŭ îĭ spuse; érŭ ea îĭ ḑise:

— De vreme ce aĭ putută sĕ viĭ pênă aicĭ, apoĭ voiŭ merge cu tine pe tĕrâmulŭ celŭ-altŭ sĕ trăimŭ împreună.

Şi dupe masă aŭ şi plecatŭ pe pămêntŭ la casa bătrânuluĭ.

Aci ş'aŭ făcutŭ unŭ palatŭ frumosŭ, de strălucea ca sórele, în care aŭ trăitŭ ferieţĭ şi trăescŭ şi acumŭ.

UNUL PATE PENTRU TOŢI

A fostŭ o dată ca nicĭ o dată, pe cândŭ se potcovea puricile cu 99 oca de ferŭ la unŭ piciorŭ şi totŭ îĭ remĕnea călcălcâiulŭ golŭ, se suia în slava ceruluĭ şi se lăsa pe frunḑa teiuluĭ.

A fostŭ o dată o óie care avea treĭ fete (oiţe). Ea se ducea totŭ-d'auna la érbă şi lăsa pe fetele eĭ la bordeiŭ, şi apoĭ, cândŭ se întorcea, apropiindu-se de uşa bordeiuluĭ, ḑicea:

— Deschideţĭ, maică, uşile, că vine maica cu ţiţele pline de lapte, date dupe spate, cu frunza 'n buză şi cu érbă 'n barbă.

Fetele deschidéŭ uşa şi ea intra şi le da sĕ sugă.

Apoĭ diminéţa, cândŭ pleca la érbă, le ḑicea se nu deschiḑă uşa la nimenĭ pĕnă nu le va areta códa pe crăpătura uşeĭ.

O dată unŭ ursŭ, voindŭ ca se le mănânce, veni la dênsele şi le ḑise:

— Deschideţĭ, maică, uşile, că vine mama cu ţiţele pline de lapte, date dupĕ spale, cu frunza 'n buză, cu érba 'n barbă.

Insĕ ele nu deschiseră uşia ci îĭ ḑiseră:

— Arétă códa pe crăpătură, ca sĕ vedemŭ daca eştĭ mama.

Elŭ arĕtândŭ códa, fetele îĭ ḑiseră:

— Fugĭ de aicĭ că nu eştĭ mama, ci eştĭ ursulŭ care aĭ venitŭ sĕ ne mănâncĭ.

Şi astŭ-felŭ ursulŭ nu putu se le mănânce.

Dupe aceea venindŭ lupulŭ, asemenea n'a pututŭ sĕ le mănânce. In fine, veni vulpea şi, apropiindu-se de uşă, ḑise:

— Deschide-ţĭ, maică, uşile, că vine maica cu ţiţele pline de lapte, date dupe spate, cu frunḑa 'n buză, cu érbă 'n barbă.

Earŭ fetele respunseră érăşĭ:

— Arétăţĭ códa pe crăpătura uşiĭ, ca sĕ vedemŭ dacă eştĭ mama.

Vulpea arătândŭ códa, ele creḑură că este mama lorŭ, şi deschiḑêndu-ĭ uşia ea chiemă pe lupŭ şi pe ursŭ, mâncară fetele şi maţele le puseră 'nşirate întré zăbrelele ferestriĭ; earŭ căpĕţĕnele le puse lângă feréstră.

Atuncĭ muma lorŭ viindŭ şi de departe vĕḑêndŭ maţele şi capetele la feréstră, ḑise rîḑêndŭ:

— Uite, fetele mele aŭ torsŭ şi aŭ pusŭ torsulŭ la feréstră, şi rîdŭ fiindŭ-că mĕ vedŭ pe mine.

Dupe aceea apropiindu-se, şi vĕḑêndŭ fetele mâncate, a începutŭ se plîngă şi se'şĭ smulgă pĕrulŭ, şi îndată plecă dupe ursŭ.

Căutândŭ aşa în tóte părţile pe ursŭ, dete peste vulpe şi o întrebă:

— Aĭ vĕḑutu, fetele mele?

Ea respunse că nu le-a vĕḑutŭ. Apoĭ mergêndŭ maĭ 'nainte dete peste lupŭ, pe care, întrebândulŭ de fetele eĭ, elŭ respunse că nu le-a vĕḑutŭ In fine, mergêndŭ

maĭ 'nainte şi dândŭ peste ursŭ, îlŭ întrebă dacă a vĕḑutŭ pe fetele séle; elŭ îĭ respunse că le-a vĕḑutŭ şi le-a mâncatŭ, şi sĕ .tacă din gură că o mânca şi pe ea; dar ea îĭ respunse:

— Ursule, nu te supra şi vin'o joĭ la noĭ ca se mânâncĭ plăcinte moĭ.

Atuncĭ ursulŭ îĭ respunse:

— *Oiŭ veni, oiŭ veni.*

Dupe aceea ducêndu-se pe la lupŭ şi pe la vulpe, le ḑise asemenea ca se vie, şi lupulŭ cu vulpea respunseră că vorŭ veni. Ea ducêndu-se acasă, făcu treĭ gropĭ adâncĭ, dintre care două cu treĭ care de lemne, eară cea de a treia cu nouă care de lemne; şi .dupe ce veniră *vulpea, lupulŭ şi ursulŭ*, óea pofti pe ursŭ sĕ şéḑă pe scaunulŭ celŭ de céră care era d'asupra gropeĭ celeĭ arse cu 9 care pline de lemne; eară pe lupŭ şi pe vulpe îĭ puse pe scaunele de lemnŭ care eraŭ pe cele-l-alte douĕ gropĭ. Dupe aceea topindu-se scaunulŭ celŭ de céră, ursulŭ căḑu în grópă, şi începêndŭ sĕ arḑă începu a striga:

— Oaie! óie! scóte-mĕ din grópă că'ţĭ voiŭ da pe fetele tale.

Insĕ ea îĭ ḑise:

— Nu! cumŭ 'mĭ-aĭ mâncatŭ tu fetele, aşa se te arḑŭ şi eŭ pe tine; cumŭ 'mĭ-aĭ arsŭ tu inima mea aşa 'ţĭ-o arḑŭ şi eŭ pe a ta.

Earŭ lupulŭ şi vulpea fugiră.

SANTA VINERI

A fostŭ o dată unŭ unchiaşŭ şi o mătuşe. Unchiaşulŭ avea o fată de la nevasta din têiŭ şi mătuşia o fată de la unchiaşulŭ din têiŭ ; căcĭ amândoĭ maĭ fuseseră căsătoriţĭ câte o dată. Fata unchiaşiuluĭ era atâtŭ de bună şi de harnică, şi atâtŭ de frumósă, în câtŭ tótă lumea se mira de ea. Érŭ fata babiĭ era atâtŭ de rea şi de leneşe, şi atâtŭ de urâtă în câtŭ tóte lumea o ura.

Mătuşia era totŭ déuna necăjită : de ce fata unchiaşuluĭ se fiă aşa de frumósă şi iubită de tótă lumea. Ea nu putea s'o vékă şi o certa în tote ḑilele, ca dóră se va desnădăjdui şi va lua lumea în capŭ ; dar vĕḑêndŭ că ea rabdă cu linişte tóte ocările şi tótĕ certele séle, se necăji şi maĭ multŭ şi ḑise într'o ḑi unchiaşuluĭ :

— Unchiaşŭ ! fata ta e o desmetică, o nevoiaşă, o neascultătóre. Éŭ nu maĭ potŭ s'o maĭ suferŭ prin casă. Orĭ o ducĭ unde oĭ vedea cu ochiĭ, orĭ, de unde nu, pâine şi sare pe unŭ talerŭ cu tine nu maĭ mănâncŭ.

Se gîndi unchiaşulŭ, se chibḑui; dar, sciindŭ cine e mătuşa, chiămă pe fata sa şi-ĭ ḑise:

— Fata mea! Tu acum te-aĭ făcutŭ mare. Eştĭ înţeléptă şi harnică: poţĭ se-ţĭ câştigĭ singură hrana. Dute, dar, unde te va învĕţa Dumneḑeŭ; căcĭ, altŭ felŭ, eŭ nu maĭ potŭ trăi în casă cu mumă-ta cea vitregă.

Fata la aceste cuvinte începu se plîngă, şi, cu inima sfîşiată, dupe ce-şĭ luă lucrurile séle şi puţine merinde, şi dupe ce îmbrăcişe pe brătrânulŭ seŭ tată, plecă. Se duse, se duse până ajunse înaintea uneĭ fântâne. Érŭ fântâna cum o veḑu îĭ ḑise:

— Fată mare şi frumósă! ce trecĭ aşia iute, fără sĕ mĕ bagĭ în sémă? Vin'o de mĕ çurăţă de noroĭ şi mĕ sleesce că la întórcere îţĭ voiŭ da şi eŭ apă rece se beĭ.

Fata se opri, o curăţi de noroĭ, o slei, o drese pe unde era stricată şi plecă înainte. Merse înainte, merse, până ajunse într'unŭ crîngŭ. Aci unŭ ogarŭ se totŭ uita la unŭ piciorŭ. Cum o veḑu, îĭ ḑise;

— Fată mare şi frumósă! ce trecĭ aşa iute, fără se mĕ bagĭ în sémă! Vin'o de-mĭ scóte unŭ ghimpe ce 'mĭ-a datŭ în piciorŭ, că la întórcere îţĭ voiŭ da epure friptŭ.

Fata se opri, scóse ghimpele din piciorulŭ ogaruluĭ, îĭ astupă rana cu cleĭ din urechiă şi-ĭ o legă cu o cârpă ruptă dintr'o haină d'ale eĭ, apoĭ plecă nainte. Merse maĭ nainte, până ajunse înaintea unuĭ cuptorŭ. Cum o veḑu cuptorulŭ îĭ ḑise:

— Fată mare şi frumósă! ce trecĭ aşa iute, fără se mĕ bagĭ în sémă! Vin'o de mĕ lipesce, mĕ curăţă şi-îmĭ dă focŭ, că la întórcere îţĭ voiŭ da şi eu pâine caldă.

Fata se opri, lipi coptorulŭ, îlŭ curăţi, îĭ dete focŭ

şi plecă înainte. Merse, merse şi maĭ departe, până dete de unŭ pĕrŭ. Érŭ pĕrulŭ cum o veḑu îĭ ḑise:

— Fată mare şi frumósă! ce trecĭ aşa iute, fără măcarŭ a te uita la mine! Vin'o de mĕ curăţă de frunḑe şi de *pisica popiĭ* (unŭ felŭ de omiḑĭ), că la întórcere îţĭ voiŭ da pere cópte.

— Fata se opri, curăţă pĕrulŭ de omiḑĭ şi de frunḑe şi apoĭ plecă înainte. Merse, merse şi maĭ departe, până ajunse înaintea uneĭ viţe. Érŭ viţa cum o veḑu îĭ ḑise:

Fată mare şi frumósă! ce trecĭ aşa iute, fără a te uita la mine! Vin'o de mĕ curăţă, de mĕ pliveşte şi-mĭ rupe tóte frunḑele uscate, că la întórcere îţĭ voiŭ da strugurĭ copţĭ şi vinŭ.

Fata se opri, plivi via, o curăţi de frunḑe şi ramurĭ uscate, apoĭ plecă înainte. Se duse, se duse până aprópe de înseratŭ, şi ajunse într'o pădure întunecósă, la pórta unuĭ palatŭ Aci i se făcu frică se maĭ mérgă nainte şi se gîndi se ceară găsduire la acelŭ palatŭ. Se duse, dar, la pórta palatuluĭ şi bătu de treĭ orĭ. În acestŭ palatŭ şedea sânta Vinerĭ! Cum auḑi că bate cine-va la pórtă, sânta Vinerĭ veni şi întrebă cine bate.

— O călĕtóre, rĕspunse fata!

— Dacă eştĭ femeiă bună, îĭ ḑise sânta Vinerĭ, deschiḑêndŭ pórta, intră; érŭ de eştĭ femeiă rea, nu intra, că amŭ o căţeluşe cu dinţiĭ de ferŭ şi cu măselele de oţelŭ care te va face miĭ de fărâme.

— Suntŭ o fată săracă, gonită din casa părintéscă de mumă-mea cea vitrigă.

— Atuncĭ trebue se fiĭ bună, intră.

Fata intră, şi sânta Vinerĭ o intrebă daca voeşte se se bage la dênsa. Érŭ fata priimi cu mulţumire De cu séră sânta îĭ aretă loculŭ unde trebue se şéḑă şi apoĭ o învĕţă ce trebue se facă adoua ḑi.

— Se facĭ, îĭ ḑise ea, tărîţe, nicĭ fierbinţĭ nicĭ recĭ, şi apoĭ se strigĭ tóte paserile mele astŭ-felŭ:

«Puiĭ mamiĭ ş'aĭ mătuşiĭ!
«Alergaţĭ de unde sunteţĭ,
«Ca se vĕ dea mama demăncare,
«Alergaţĭ în fuga mare.

«O se vie o mulţime de ligionĭ, dar se nu te sperii, că nu-ţĭ face nimicŭ.»

Adoua ḑi de diminéţă sânta Vinerĭ s'a dusŭ la Biserică. Érŭ fata a făcutŭ tărîţele cum ĭ-a ḑisŭ sânta şi apoĭ a începutŭ se strige:

«Puiĭ mamiĭ ş'aĭ mătuşiĭ!
«Alergaţĭ de unde sunteţĭ,
«Ca se vĕ dea mama demăncare,
«Alergaţĭ în fuga mare».

De o dată, din tóte părţile începură se vie şerpĭ, brósce, şopîrle, guşterĭ, nevăstuicĭ, balaurĭ sburĕtorĭ şi nesburătorĭ, şi o mulţime nenumărată de lighionĭ. Fata le dete la tóte demâncare, apoĭ se retraseră tóte prin cuĭburile lorŭ,

Cândŭ sĕ întórse sânta Vinerĭ şi cercetă pe lighionĭ daca aŭ fostŭ mulţumite, tóte într'o glăsuire rĕspunseră că aŭ fostŭ prea mulţumite şi nicĭ nu le-a îngrijitŭ vre o slujnică din câte a avutŭ până în acea ḑi cum le-a îngrijitŭ fata care o avea acumŭ.

Fata a urmatŭ slujba eĭ astŭ-felŭ maĭ multe lunĭ de ḑile, fără se dea prilegiŭ nicĭ lighĭonilorŭ se se plîngă de ea, nicĭ sânteĭ Vinerĭ se se nemulţuméscă.

Într'o ḑi sânta Vinerĭ o chiămă se-ĭ caute în capŭ. Pe cândŭ îĭ căuta, o lăcremă fierbinte căḑu din ochiĭ feteĭ.

— De ce plîngĭ, fată? — o întrebă sânta — Orĭ 'ţĭ e dorŭ d'acasă?

— 'Mĭ e dorŭ, maĭcă, răspunse fata, că nu sciŭ ce o fi făcêndŭ bătrânulŭ meŭ tată.

— Dacă este aşa, ḑise sânta Vinerĭ, dute în chelarulŭ meŭ şi alegeţĭ d'acolo o ladă care o fi maĭ urâtă; iauă şi dute cu ea acasă, dar se n'o deschiḑĭ până acolo.

Fata se duse în chelarŭ, luă o ladă care era maĭ urâtă şi plecă acasă. În drumŭ trecu pe lângă viţa ce o curăţise. Viţa cum o vĕḑu o opri şi ĭĭ dete strugurĭ şi vinŭ. Maĭ merse nainte şi dete de pĕrŭ; érŭ pĕrulŭ o opri şi ĭĭ dete nisce pere aşa de gustóse încâtŭ nu te puteaĭ sătura mâncându-le. Maĭ nainte întêlni cuptorulŭ care-ĭ dete pâine caldă; apoĭ ogarulŭ care-ĭ dete epure friptŭ şi apoĭ fântâna care ĭ dete apă rece.

În sfîrşitŭ ajunse şi acasă. Unchiaşulŭ cum o vĕḑu de departe alergă înaintea eĭ plîngêndŭ de bucuriă şi o îmbrăcişă. Amândouĭ remaseră îmbrăcişaţĭ şi plîngêndŭ. Apoĭ intrară în casă şi fata deschise lada.

Ce mare minune! În ladă eraŭ tóte lucrurile trebuincióse pentru o mirésă, cusute numaĭ cu firŭ de celŭ maĭ bunŭ şi tóte de borangicŭ şi de arnicĭ. Èrŭ cele maĭ frumóse eraŭ o rochiă cu luna în spate şi sórele în pieptŭ, o brăţară cu totulŭ şi cu totulŭ de aurŭ, şi 6 şirurĭ de mărgăritarŭ.

Mătuşia vĕḑêndŭ aceste bogăţiĭ, s'a amărît fórte. Apoĭ a întrebatŭ pe fată cum a făcutŭ de le-a câştigatŭ; érŭ fata i-a spusŭ tótă şiretenia. Atuncĭ mătuşa a chematŭ şi ea pe fiie-sa şi-ĭ a ḑisŭ se se ducă şi ea ca se vie cu ast-felŭ de bogăţiĭ. Fata mătuşeĭ a începutŭ se plîngă; dar mătuşia a bătutŭ-o şi a gonitu-o, ḑicêndu-ĭ se nu se întórcă în casa eĭ fără acele lucrurĭ.

Vĕḑêndŭ fata mătuşeĭ că nu este nicĭ o nădejde de scăpare, a plecatŭ şi ea. S'a dusŭ pe drumŭ nainte până a datŭ de o fêntână. Èrŭ fântâna ĭ-a ḑisŭ :

— Fată mare! fată mare! Ce trecĭ așa iute, fără se mĕ bagĭ în sémă? Vin'o de mé curăță de noroĭ și mĕ sleeşte că la întórcere îțĭ voiŭ da apă rece se beĭ.

— Ba puneţĭ pofta 'n cuĭ, rĕspunse fata, că nu-mĭ umplu eŭ mâinile ce'mĭ le-a spălatŭ mama.

Maĭ merse înainte și întâlni și ea unŭ ogarŭ, unŭ cuptorŭ unŭ pĕrŭ și o viță, care toțĭ o rugară se-ĭ curețe și se scótă ghimpele; dar ea la toţĭ le rĕspunse că nu-șĭ mânjeste mâĭnele pe care i le-a spălatŭ măsa. Maĭ mergêndŭ înainte, ajunse în aceiașĭ pădure în care era palatulŭ sânteĭ Vinerĭ. Fiindŭ că înoptase, și fiindu-ĭ frică, se otărî se céră și ea găzduire la locuitoriĭ acestuĭ palatŭ. Batu, dar, în pórtă de treĭ orĭ. Cum audi sânta Vinerĭ că bate cine-va la pórta, veni și întrebă: cine bate?

— O călătóre, îĭ rĕspunse fata mătușeĭ.

— Dacă eștĭ femeiă bună, îĭ dise sânta Vinerĭ, deschidêndŭ pórta, intră; érŭ de eștĭ femeiă rea, nu intra, că amŭ o cățelușe cu dinţiĭ de fierŭ și cu măselele de oțelŭ care te va face miĭ de fărâme.

— Suntŭ o fată gonită de mumă-mea, și amŭ plecatŭ sĕ-mĭ găsescŭ unŭ locŭ, rĕspunse fata.

— Intră, dar, la mine, dise sânta Vinerĭ.

— Intru; dar cu legătură se-mĭ daĭ o rochiă cu luna în spate și sórele în pieptŭ, o brățară cu totulŭ și cu totulŭ de aurŭ și șése șirurĭ de mărgăritare.

— Dacă îmĭ veĭ face slujba bine și voiŭ fi mulțumită, îțĭ daŭ și aceia ce cerĭ și alte lucrurĭ maĭ multe.

Fata făgădui că va face tot s'o mulţuméscă. Sânta Vinerĭ îĭ spuse de cu séra că a doua di de dimineță se facă tărîțe, nicĭ prea recĭ nicĭ prea ferbinţĭ, și se chiăme tóte lighionele se le dea se mănânce, strigându-le ast-felŭ:

«Puiĭ mamiĭ ș'aĭ mătușeĭ!
„Alergaţĭ de unde sunteţĭ.

„Ca se ve dea mama demâncare,
„Alergaţi în fuga mare.

A doua ḑi de diminéţă sânta Vinerĭ s'a dusŭ la Biserică. Érŭ fata a făcutŭ tărîţele şi apoĭ a începutŭ sĕ strige:

„Puiĭ mamiĭ ş'aĭ mătuşiĭ!
„Alergaţi de unde sunteţĭ,
„Ca sĕ vĕ dea mama demâncare,
„Alergaţĭ în fuga mare.

De o dată din tóte părţile aŭ începutŭ sĕ vie aceleaşĭ lighióne ce veniseră la fata unchiaşuluĭ. Dar cum le dete tărîţele, ele eraŭ aşa de fierbinţĭ că îndată ce mâncară cele carĭ veniră întêiŭ se opăriră şi muriră pe dată; érŭ cele l'alte, vĕḑêndŭ acésta, fugiră prin găurile lorŭ.

Cum veni sânta Vinerĭ de la biserică, tóte lighiónele ce maĭ rĕmăseseră alergară înaintea eĭ şi îĭ spuseră ceia ce s'a întêmplatŭ. Earŭ sânta Vinerĭ, supărându-se fórte multŭ, a chematŭ pe fată, şi, dupe ce ĭ-a spusŭ că nu face pentru dânsa, 'ĭ a ḑisŭ se mérgă în chelarŭ şi se ia o ladă care va fi maĭ frumósă, dar se n'o deschiḑă pênă acasă.

Fata mătuşeĭ s'a dusŭ în chelarŭ, a alesŭ o lada care i-a plăcutŭ maĭ multŭ, a luatu-o şi a plecatŭ cu dênsa acasă. Pe drumŭ vĕḑêndŭ nisce strugurĭ frumoşĭ pe viţa ce o rugase s'o cureţe, a voitŭ sĕ culégă câţĭ-va, darŭ struguriĭ s'aŭ făcutŭ îndată aguridă, în câtŭ n'a maĭ pututŭ se-ĭ mănănce. Maĭ mergêndŭ, a datŭ de pĕrŭ, şi voindŭ se ia pere, pĕrulŭ a înţepatŭ-o şi n'a pututŭ se ia nicĭ una. Apoĭ a voitŭ se ia pâine de la cuptorŭ, dar cuptorulŭ a arsu-o; voindŭ se ia epure de la ogarŭ, ogarulŭ a muşcat-o. Ajungêndu-o, în sfîrşitŭ, setea, a voitŭ se bea puţină apă de la fântâna sciută; dar ea a începutŭ sĕ curgă, în locŭ de apă, noroĭ.

Făcêndu-i-se şi fóme şi sete grozavă, şi credêndŭ că

póte se găséscă în ladă ce-va demîncare şi beutură, a deschisŭ lada. Dar câtŭ ĭ-a fostŭ de mare spaĭme când, în loculŭ celorŭ ce căuta şi celorŭ ce se astepta se găséscă, vede o mulţime de lighionĭ carĭ se repedŭ asupru eĭ şi carĭ o mănâncă, ḑicêndu-ĭ:

— Cum tu aĭ omorîtŭ pe fraţiĭ nostriĭ, aşă te omorîmŭ şi noĭ pe tine.

Pe cândŭ pe fata mătuşiĭ o mâncaŭ şerpiĭ şi nevăstuicele aprópe de satŭ, totŭ în acea ḑi şi în acelŭ césŭ fata unchiaşuluĭ se cununa cu unulŭ din ceĭ maĭ frumoşĭ flăcăĭ din satŭ la biserică. Nunta a fostŭ din cele maĭ frumóse. Numaĭ mătuşea era tristă că nu era şi fata eĭ acolo.

Fata unchiaşiuluĭ trăeşte şi aḑĭ în acelŭ satŭ. Dacă nu me credeţĭ, duceţi-ve acolo de vedeţĭ!

BALAURULU CU 12 CAPETE.

I

A fostŭ o dată ca nicĭ o dată.

A fostŭ unŭ împĕratŭ şi o împărătésă carĭ, singurulŭ lucru ce aveaŭ de la Dumnedeŭ, era unŭ băiatu ca de vr'o 15 anĭ. Din copilăria luĭ băiatulŭ se obicĭnuise a trage cu arculŭ şi a umbla călare. Într'o di trăgêndŭ elŭ cu arculŭ, una din săgeţĭ se duse aşa departe în câtŭ nu se maĭ vĕdu. Atuncĭ băiatulŭ se duse la tată-seŭ, îĭ ceru banĭ şi calulŭ seŭ celŭ maĭ bunŭ ca sĕ se ducă se-şĭ caute săgéta. Tată-seŭ îĭ dete banĭ şi calulŭ celŭ maĭ bunŭ din grajdŭ; érŭ băiatulŭ, încălecândŭ, plecă.

Se duse, se duse, cale lungă se-ĭ ajungă; érŭ cândŭ sórele era la chindiĭ, elŭ ajunse într'unŭ câmpŭ plinŭ numaĭ de florĭ. Aci opri calulŭ şi începu sĕ se uĭte peste câmpie. În midloculŭ câmpieĭ vedu cu mirare săgeata sea înfiptă în pămêntŭ. Alergă îndată acolo, descălică, şi cândŭ scóse săgeata eşi şi o mulţime de pămêntŭ cu ea, făcêndu-se o grópă mare. Elŭ se coborî în acea grópă şi acolo găsi unŭ boŭ, şi pe spinarea bouluĭ găsi

unŭ paloşŭ şi o scrisóre care ḑicea că „cine va lua boulŭ, se-ĭ dea pe fiă care ḑi se mănânce câte treĭ baniţe de grâŭ şi câte o vadră de vinŭ se bea; şi daca va urma aşa, boulŭ acela va învia pe omulŭ care îlŭ va lua, orĭ de câte orĭ va muri. Earŭ despre paloşŭ ḑicea că póte cu elŭ sĕ împiătréscă orĭ-ce lucru.

Băiatulŭ luă boulŭ şi paloşulŭ şi plecă nainte. Merse, merse şi maĭ nainte, până ajunse într'unŭ oraşiŭ. Acolo trase la o babă bătrână şi ceru se-ĭ dea se mănânce, luĭ şi bouluĭ, şi se-ĭ dea şi puţină apă luĭ de bĕutŭ, érŭ bouluĭ o vadră de vinŭ. Baba îĭ dete demâncare, şi luĭ şi bouluĭ precum şi vadra de vinŭ bouluĭ; érŭ câtŭ despre apă, îĭ spuse că în acelŭ oraşŭ este numaĭ unŭ puţŭ, care este păḑitŭ de unŭ bălaurŭ, şi că fie care, daca vrea se ia apă, trebuie se dea bălauruluĭ câte o fată ca se o mănânce. Îĭ maĭ spuse, că chiarŭ a doua ḑi era rândulŭ împeratuluĭ ca sĕ dea pe fiica sea, pentru care bătuse pristavŭ că aceluĭ care va o-morî pe bălauru şi va scăpa fata îĭ va da bogăţiĭ ne-numărate şi pe fiisa de nevastă.

Băiatulŭ auḑindŭ acestea, ḑise babeĭ că adoua ḑi se-ĭ dea luĭ doniţele ca sĕ se ducă sĕ-ĭ aducă apă de la puţŭ, fară sĕ dea nimicŭ balauruluĭ. Baba făgădui că i le va da, érŭ băiatulŭ se culcă liniştitŭ.

A doua ḑi de diminéţă, cum sĕ sculă băiatulŭ îşĭ luă paloşulŭ şi arculŭ, ceru doniţele babeĭ şi plecă la puţŭ, unde găsi şi pe fata împĕratuluĭ aşteptândŭ ca se vie bălaurulŭ s'o mănânce. Dar băiatulŭ nu aşteptă nicĭ de cum, ci se apropiă de fată în dată ce ajunse, spuindu-ĭ că vrea s'o scape din gura bălauruluĭ, cu învoire sĕ lŭ lase se-şĭ puie capulŭ în póla eĭ şi, de va adormi, sĕ 'lŭ scóle numaĭ atuncĭ cîndŭ bălaurulŭ va scóte capulŭ din puţŭ.

Fata primi cu bucuriă ceia ce-ĭ ceru băiatulŭ. Elŭ îşĭ puse capulŭ în pólă-ĭ şi adormi. Earŭ cândŭ eşi bălaurulŭ pin puţŭ, fata, de frică, nu îndrăsni se-lŭ scóle, ci începu se plângă cu lacrĕmĭ, ast-felŭ cà o lacremă pică pe obrazulŭ băiatuluĭ. Acéstă lacrĕmă a fostŭ atâtŭ de fierbinte în câtŭ, arḑêndu-lŭ, de o dată a săritŭ în susŭ şi a vĕḑutŭ pe bălauru în faţa luĭ. Atuncĭ elŭ ş'a scosŭ arculŭ şi s'a pusŭ în dreptulŭ feteĭ.

Bălaurulŭ, vĕḑêndŭ acésta, a ḑisŭ băiatuluĭ:

— Dă-te la o parte se-mĭ iaŭ darulŭ.

Earŭ băiatulŭ nu voi ci îşĭ întinse arculu.

Atuncĭ bălaurulŭ întinse unŭ cape se-lŭ mănânce, érŭ băiatulŭ trase o ságétă şi i 'lŭ reteză. Bălaurulŭ începu a se svîrcoli, apoĭ maĭ întinse şi capulŭ alŭ douilea; dar băiatulu îĭ reteḑă şi pe acela. Atuncĭ începu o luptă grozavă între băiatŭ şi bălaurŭ. Băiatulŭ nu avea altă apărare de câtŭ voinicia sea şi arculŭ cu sagetele; érŭ bălaurulŭ cele douĕ-spre-ḑece capete şi otrava ce arunca mereŭ din gură.

Śe luptară ḑi de vară până séra; cândŭ remăsese însĕ sórele d'o suliţă, băiatulŭ nu maĭ avea nicĭ o săgétă, arculŭ se rupsese şi elŭ abia se maĭ ţinea pe picióre; érŭ bălaurulŭ maĭ avea numaĭ unŭ capŭ. Ceru o şuviţă de pĕrŭ feteĭ, care era maĭ multŭ mórtă de câtŭ viă de frică, şi îşĭ drese arculŭ. Apoĭ începu lupta cu bălaurulŭ, şi astă dată îĭ reteză şi celŭ din urmă capŭ; însĕ cu acésta din urmă biruinţă căḑu şi băiatulŭ josŭ, maĭ multŭ mortŭ, aşa era leşinatŭ de ostenélă.

Pe cândŭ băiatulŭ şi fata eraŭ leşinaţĭ pe marginea puţuluĭ, tocmaĭ atuncĭ veni unŭ ţiganŭ de la curtea împĕrătéscă ca se ia apă; dar vĕḑêndŭ bălaurulŭ mortŭ se duse la fată, o căută se véḑă daca nu e mórtă, şi, veḑêndŭ că e caldă, stropind'o cu apă, fata se deşteptă

şi ţiganulŭ o întrebă cine a omorîtŭ pe bălaurŭ ; érŭ fata arĕtându-ĭ pe băiatŭ, i-a spusŭ că elŭ l'a omorîtŭ. Atuncĭ ţiganulŭ a luatŭ paloşulŭ băiatuluĭ şi l'a tăiatŭ cu elŭ miĭ de bucăţĭ; apoĭ a luatŭ cele 12 capete şi cele 12 limbĭ a le bălauruluĭ, precum şi pe fată, ḑicêndu-ĭ se nu spue nimicŭ împĕratuluĭ că o va omorî, şi aŭ plecatŭ apoĭ la Palatŭ. Fata însĕ, înainte de a pleca, a lăsatŭ se-ĭ caḑă unŭ inelŭ şi o mahramă, fără se véḑă ţiganulŭ.

Impĕratulŭ cum a vĕḑutŭ pe fiă-sea, ne maĭ putândŭ de bucuriă a întrebatŭ cine este mântuitorulŭ eĭ; érŭ ţiganulŭ aŭ respunsŭ cu ifosŭ:

— Eŭ, slăvite împĕrate.

— Adevĕratŭ e? a întrebatŭ împĕratulŭ pe fiă-sa.

— Adeveratŭ, a respunsŭ fata cu glasulŭ jumĕtate, fiindu-ĭ frică de ţiganŭ dacă va spune aşa precum fusese.

Atuncĭ împĕratulŭ, de şi cu destulă mâhnire că mântuitorulŭ fiiciĭ séle era unŭ ţiganŭ, prin urmare unŭ robŭ, dar fiindŭ că făgăduise, se otorî a'ĭ o da de nevastă

II

Pe cândŭ băiatulŭ zăcea mortŭ şi făcutŭ bucăţĭ la marginea puţuluĭ, baba, gazda sea, tocmaĭ intrase se dea demâncare şi de bĕutŭ bouluĭ. Elŭ cumŭ o vĕḑu nu voi nicĭ se mănânce nicĭ se bea, ci îĭ spuse că-ĭ este sete de apă, érŭ nu de vinŭ, şi că trebuie se-lŭ ducă la puţulŭ din oraşŭ că bălaurulŭ nu maĭ trăeşte şi că póte fiă care se bea slobodŭ apă, dar se ia ş'unŭ bulgăre de sare..

Baba luă sarea, îlŭ luă de funiă şi plecă cu elŭ la puţŭ. Cândŭ ajunse acolo, cum véḑu pe băiatŭ făcutŭ bucăţĭ, baba începu sĕ se vaite; érŭ boulŭ îĭ ḑise:

— Nu te maĭ văita, babo; ci maĭ bine adună bucăţică lângă bucăţică, dar fiă care se fiă la loculŭ eĭ.

Baba adună bucăţică lângă bucăţica, până făcu trupulŭ băiatuluĭ, cum fusese; érŭ boulŭ, dupe ce linse sarea, începu se lingă pe băiatŭ, se sufle peste elŭ, aşa că băiatulŭ numaĭ de câtŭ căpătă viaţă, şi cândŭ elŭ deschise ochiĭ ḑise:

— Da multŭ amŭ dormitŭ.

— Dormia-ĭ şi maĭ multŭ, îĭ ḑise baba, dacă nu venea boulŭ se mĕ pue sĕ adunŭ bucată lângă bucată şi elŭ se te lingă şi se sufle peste tine ca se înviăḑĭ.

Elŭ nu înţelese nimicŭ dintr'acésta; dar cândŭ îĭ spuse boulŭ tótă şiretenia, atuncĭ înţelese totŭ, şi chiarŭ de ce fata nu maĭ era lângă dênsulŭ. Nu se desnădejdui însĕ, ci porniră cu toţiĭ acasă la mătuşe, dupĕ ce băiatulŭ luă cu elŭ măhrama şi inelulŭ feteĭ de împĕratŭ.

A doua ḑi, dupe mórtea bălauruluĭ, împĕratulŭ a dat sfóră în ţéră că peste o sĕptĕmĕnă are se se facă nunta prea iubiteĭ séle fiice cu Burcea ţiganulŭ, mântuitorulŭ eĭ şi chiăma pe toţĭ boeriĭ din coprinsulŭ seŭ sĕ fie faţă la nuntă, cum şi pe toţĭ împĕraţiĭ veciniĭ. Chiămă totŭ de o dată pe croitorulŭ palatuluĭ şi-ĭ porunci se facă pentru ginerele seŭ haine numaĭ cu firŭ de aurŭ şi cu pietre nestemate dândŭ şi poruncă hasnataruluĭ se dea luĭ Burcea orĭ câţĭ banĭ va cere.

La ḑiua otărîtă pentru cununiă, ceĭ chemaţĭ eraŭ în palatulŭ împĕrătescŭ. Toţĭ eraŭ triştĭ pentru ca unŭ ţiganŭ urâtŭ şi nerodŭ se ia o fată atâtŭ de frumósă şi atâtŭ de înţeléptă. Din toţĭ însĕ celŭ maĭ tristŭ era împĕratulŭ şi, maĭ cu sémă, fiă-sea, care avea mustrare de cugetŭ că nu póte spune că nu este ţiganulŭ mântuitorulŭ seŭ, ci altulŭ, totŭ feciorŭ de împĕratŭ ca dênsa.

Ţiganulŭ însĕ era veselŭ.

Pe timpulŭ acela era obiceiŭ ca la nunta uneĭ fete de împĕratŭ, fie care locuitorŭ din acelŭ orașiŭ, unde ședea împĕratulŭ, se ducă câte unŭ ploconŭ feteĭ. Băiatulŭ ḑise mătușiĭ se facă și ea o turtă și s'o ducă la Palatŭ ploconŭ.

Baba priimi bucurosŭ și începu se cearnă, se frământe și se facă turta. Cândŭ era gata de a o pune în cuptorŭ, băiatulŭ desfăcu la miḑlocŭ coca, băgă inelulŭ la miḑlocŭ și apoĭ drese coca la locŭ.

Dupe ce turta s'a coptŭ, bătrâna a plecatŭ cu ea la Palatulŭ împĕrătescŭ. Cândŭ a voitŭ se intre în curte, slugile, cum suntŭ ele, totŭ déuna obraznice, n'a voitŭ s'o lase, fiindŭ că avea hainele rupte și cârpite. Darŭ tocmaĭ fata impĕratuluĭ se pusese la feréstră și se uita prin curte, ca dóră va vedea pe mântuitorulŭ eĭ. Veḑêndŭ pe slugĭ, că oprește pe o bătrână, le făcu semnŭ se-o lase se mérgă până la ea; érŭ slugile, la poruncele stăpâniĭ lorŭ, o lăsară. Baba îĭ dete azima, urându-ĭ fericirĭ vecĭncĭ; érŭ fata mulțumindu-ĭ, luă azima și chiar de față cu bătrâna o rupse în două.

Dar care fuse mirarea feteĭ cândŭ în miḑloculŭ azimi, găsi inelulŭ eĭ!

— Unde este acela, care a pusu acestŭ inelŭ în azimă? întrebă fata.

— La mine acasă trebuie se fiă; căcĭ eŭ nu am acasă de câtŭ unŭ băiatŭ frumosŭ ca unŭ împĕratu, pe care l'a omorîtŭ robulŭ măriĭ vóstre, dar care apoĭ a fostŭ înviatŭ de unŭ boŭ alŭ seŭ și acestu-a trebue se fi pusŭ inelulŭ în azimă.

— Écă, ia punga asta cu banĭ pentru tine, ḑise fata, și dute fuga de-ĭ spune se vie acum că îlŭ așteptŭ.

Baba alergă numaĭ de câtŭ, îĭ spuse ceia ce s'a petrecutŭ, și îĭ ḑise sĕ se ducă că'lŭ aștéptă fata împĕratuluĭ cu brațile deschise. Băiatulŭ, plinŭ de bucuriă,

dupe ce îşĭ luă paloşulŭ şi mahrama, se duse la palatulŭ împĕrătescŭ. Când intră în sala cea mare a palatuluĭ, vĕḑu o mulţime de ómenĭ care se plimbaŭ în tóte părţile şi în miḑĭloculŭ lorŭ pe ţiganŭ îngâmfatŭ şi mândru ca unŭ vizirŭ. Érŭ trecêndŭ în altă sală, unde era fata, ea cum îlŭ vĕḑu sări de gîtulŭ sĕŭ şi strigândŭ:

— Ăsta este mântuitorulŭ meŭ! Ăsta este mântuitorulŭ meŭ!!

Tótă lumea se strînse în jurulŭ lorŭ. Érŭ băiatulŭ vorbi ast-felŭ:

— Aşa este! Eŭ suntŭ mântuitorulu acesteı fete care era se o mănânce bălaurulŭ de la puţulŭ din oraşiŭ. Am omorîtŭ bălaurulŭ şi amŭ scăpatu-o. Dar de osteneală leşinândŭ, unŭ robŭ alŭ împĕratuluĭ a venitŭ la puţŭ se ia apă şi, vĕḑêndŭ pe bălaurŭ mortŭ şi pe fată vıă, m'a tăiatŭ în bucăţĭ, a luatŭ pe fată cu ameninţarĭ ca sĕ ḑică că elŭ este mântuitorulŭ, luândŭ totŭ de o dată şi semnele cu care se arĕte mórtea bălauruluı. Fără unŭ boŭ alŭ meŭ, şi astă-ḑĭ aşŭ fi mortŭ. Acum fiindŭ că aicĭ este norodŭ multŭ, şi fiindŭ că judecata celorŭ mulţĭ este totŭ déuna maĭ dréptă, judecaţĭ şi osândiţĭ pe vinovatŭ.

— La mórte! la mórte! Strigă mulţimea.

Atuncĭ împĕratulŭ, auḑindŭ tóte acestea, chiămă slugile séle şi le porunci se scóţă douĭ caĭ din grajdŭ, unulŭ de la munte şi altulŭ de la baltă; érŭ de códele lorŭ se lege pe ţiganŭ de câte-unŭ piciorŭ, împreună cu unŭ sacŭ de nucĭ.

Aşa se şi făcu. Şi cândŭ caiĭ o luară d'a fuga, fiă care în partea luĭ, făcură pe ţiganŭ bucăţele, şi, unde cădea nuca, cadea şi bucăţica.

III.

Dupe pedépsa ţiganuluĭ, împĕratulu îmbrăcişă pe băiatŭ şi îĭ ḑise că a luĭ sĕ fiă fata. Dar fiindŭ că nu este pregătitŭ ca se facă o nuntă cum se cade unorŭ fiĭ de împĕraţĭ, se o amâne pentru sĕptĕ-mâna viitóre.

Băiatulŭ primi bucurosŭ, şi aşa se şi otărî. A doua ḑi însĕ, împĕratulŭ se pomeni cu o scrisóre de la fiulŭ împĕratuluĭ vecinu, Roşu împĕratŭ, în care cerea de socią pe fiă-sa; căcĭ, nedându-i-o, se va scula cu óste în potriva luı. Împĕratulŭ, cum priimi acéstă scrisóre, adună pe toţí boeriĭ împĕrăţieĭ, între care şi pe băiatŭ, şi le arĕtă cele coprinse într'ênsa. Ceĭ maĭ mulţĭ din boerĭ găsiră cu cale se dea pe fată, ca se nu pue în primejdiă Împĕrăţia. Éru alţiĭ găsiră cu cale că maĭ bine sĕ se bată şi se móră până la unulŭ, de câtŭ se priméscă ruşinea, ḑicêndu-se că a priimitŭ de frică. Dintre aceştia fu şi împĕratulŭ. Băiatulŭ însĕ, ca unulŭ care era la miḑĭlocu, n'a ḑisŭ nicĭ una, nicĭ alta.

Luându-se acéstă otărîre din urmă, fiindŭ maĭ mulţĭ pentru ea, împĕratulŭ o şi făcu cunoscutŭ protivniculuĭ seŭ, érŭ elŭ, priimindu-o, se şi sculă cu óste împotriva Împĕratuluĭ. Împĕratulŭ aflândŭ, îşĭ găti şi elŭ óstea şi o împărţi în treĭ părţĭ: o parte pusă subt poruncile luĭ, a doua a viziruĭ seŭ, şi a treia a băiatuluĭ, şi porniră înaintea vrăjmaşuluĭ. Băiatulŭ ceru împĕratuluĭ se mérgă elŭ nainte, ca se încépă elŭ întêiŭ bătălia, la care cerere împĕratulŭ se învoi.

Oştirele cum se întâlniră pe unŭ câmpŭ mare, deteră în timpine şi în surle, şi începură a se tăia cum se tae. Érŭ cândŭ băiatulŭ vĕḑu că oştirea protivniculuĭ este de o sută de orĭ maĭ mare de câtŭ a luĭ, şi numaĭ póte se ţie, scóse paloşulŭ seŭ, care 'lŭ găsise pe boŭ, şi,

cum îlŭ aretă oştireĭ, tótă împetri, numaĭ fiulŭ luĭ Roşu împĕratŭ rămase neîmpetritŭ. Cândŭ veniră împĕratulŭ şi cu vizirulŭ şi găsiră tótă armata vrăjmaşe împetrită, multŭ se mirară. Apoĭ făcură unŭ chefŭ mare de sĕ duse pomina, şi dupe chefŭ, s'aŭ întorsŭ la scaunulŭ împĕrăţieĭ.

Fiulŭ luĭ Roşu împĕratŭ vĕḑêndu-se ruşinatŭ atâta, s'a întorsŭ la împĕrăţia sea şi a adunatŭ altă óste, atâta de multă că frunza şi érba le puteaĭ nnmĕra, érŭ óstea luĭ ba. Tatălŭ feteĭ aflândŭ şi de asta, voi se mérgă érŭ cu oştire împotriva luĭ ; dar băiatulŭ îĭ ḑise că nu trebue se maĭ mérgă elŭ, ci se'lŭ lase numaĭ pe dênsulŭ, cu oştirea luĭ, se-lŭ întimpine.

Impĕratulŭ priimi, érŭ băiatulŭ porni şi făcu ca şi întêia dată, lăsêndŭ numaĭ pe fiulŭ luĭ Roşu împĕratŭ neîmpetritŭ. Atuncĭ fiulŭ luĭ Roşu împĕratŭ, veḑêndŭ că nu e nicĭ o nădejde a birui pe protivniculŭ seŭ cu óstea, şi înţelegêndŭ că tótă nenorocirea îĭ vine de la băiatŭ, şi maĭ cu sémă de la paloşulŭ seŭ, se otărî se caute unŭ altŭ miḑlocŭ ca se prăpădéscă pe băiatŭ.

Într'o ḑi se îmbrăcă în haine próste şi se duse tiptilŭ în oraşiulŭ unde locuia tatălŭ feteĭ. Aci cautā unŭ vrăjmaşiŭ de aprópe alŭ împĕratuluĭ şi alŭ băiatuluĭ şi găsi pe muma ţiganuluĭ, pe care'lŭ omorîse împĕratulŭ în ḑiua cândŭ era se fie nunta. Ea şedea chiar în curtea împĕrătéscă. Îĭ făgădui eĭ avere mare ca se fure paloşulŭ băiatuluĭ cândŭ elŭ va dormi şi se-ĭ pue altŭ paloşŭ în locŭ care se semene cu alŭ seŭ. Ţiganca, cândŭ dormea băiatulŭ, făcu cum îĭ ḑisese Roşu împĕratŭ, schimbă paloşulŭ, îlŭ dete împĕratuluĭ, apoĭ plecă cu elŭ la împĕrăţia luĭ.

Acum fiulŭ luĭ Roşu împĕratŭ strînse érŭ óste şi porni érŭ împotriva împĕratuluĭ. Băiatulŭ érŭ luă şi elŭ óste

şi porni se'lŭ întêmpine. Dar astă dată, cândŭ voi se împetréscă oştirea vrăjmaşe, se pomeni că se împetreşte tótă oştirea luĭ, érŭ pe elŭ îlŭ prinse şi îlŭ tăe bucăţĭ. Apoĭ fiulŭ luĭ Roşu împĕratŭ porni asupra împĕratuluĭ, îlŭ bătu şi îĭ luă fata.

Boulŭ însĕ, simţindŭ mórtea stăpânuluĭ seŭ, spuse babiĭ se'lu ducă acolo. Baba îlŭ duse; érŭ boulŭ suflă érŭ asupra luĭ, îlŭ linse şi băiatulŭ învià éră. Dar aflândŭ răpirea logodniciĭ, vorbeşte cu boulŭ se'lŭ facă unŭ calŭ cu stemă în frunte, pe care boulŭ îlŭ şi face; érŭ babiĭ îĭ ḑice se'lŭ ducă în oraşiulŭ luĭ Roşu împĕratŭ şi se nu'lŭ vênḑă de câtŭ luĭ. Baba plecă cu elŭ, şi cum îlŭ vĕḑu Roşu împĕratŭ îlŭ şi cumpĕră, aşa de frumosŭ era.

Roşu împĕratŭ, cum a luatŭ calulŭ nu s'a mişcatŭ de lêngă elŭ douĕ sĕptĕmânĭ de ḑile. Atuncĭ ţiganca, care era tare şi mare în casa împĕrătéscă, înţelegîndŭ că calulŭ trebue se fie feciorulŭ de împĕratŭ, începu se ḑică împĕratuluĭ că cu orĭ ce preţŭ sĕ tae calulŭ.

Roşu împĕratŭ se încercă în deşertŭ se-ĭ aréte că n'are nicĭ unŭ cuvêntŭ ca se'lŭ tae, darŭ tóte fuseră de géba, căcĭ ţiganca stăruia într'una se'lŭ tae că n'o se mérgă bine nicĭ luĭ nicĭ împĕrăţieĭ. Atuncĭ calulŭ simţindŭ că i se apropià mórtea şi veḑêndŭ o fetiţă pe drumŭ, o rugă ca se stea acolo cândŭ l'o tăia şi sĕ ia douĕ picăturí de sânge sĕ le pue o picătură într'o parte a porţiĭ şi alta în ceia-laltă parte. Fata făcu aşa, şi peste puţin din aceste picăturĭ de sânge răsări douĭ merĭ de aurŭ. Ţiganca ḑisse se tae şi meriĭ âştia. Pe cândŭ se tăiaŭ meriĭ, trecea pe drumŭ ear fata aceia de maĭ nainte, şi meriĭ îĭ ḑiseră se ia câte o cóje de la amânduoĭ şi sĕ le arunce în gîrlă. Fata făcu aşa, dupĕ cum 'ĭ-a ḑisŭ meriĭ. În una din ḑile slugile luĭ Roşu îm-

pěratŭ se duseră se ia apă de la gîrlă şi vĕḑură pe d'asupra apeĭ douĭ răţoĭ fórte frumoşĭ, în câtŭ la sóre te puteaĭ uita dar la eĭ ba. Slugile vrură se'ĭ prinḑă; dar răţoiĭ le spuse că numaĭ Roşu împěratŭ póte sĕ-ĭ prinḑă. Atuncĭ slugile luară apă şi se duseră acasă; cândŭ însĕ împĕratulŭ îĭ întrebă de ce aŭ zăbovitŭ atâta, eĭ îĭ spuseră cele vĕḑute la gîrlă. Împeratulŭ, auḑindŭ aceea minune, îşĭ luă cu sine paloşulŭ seŭ împietritorŭ şi se duse la gîrlă. Acolo se desbrăcă şi lăsă paloşulŭ la malŭ şi apoĭ intră în gîrlă. Cândŭ vru se pue mâna pe răţoĭ, vĕḑu că se făcură nevĕḑuţĭ; dar cândŭ se uită la malŭ vĕḑu pe băiatŭ că-şĭ luase paloşulŭ. Atuncĭ băiatulŭ îlŭ împietri în mijloculŭ apeĭ, apoĭ se duse, îşĭ luă logodnica şi pe ţigancă, şi porni la tatălŭ feteĭ. Aci se făcu o nuntă cum nu s'a maĭ făcutŭ. Pe cândŭ elŭ se cununa cu fata, în răspântia oraşuluĭ ţiganca se ardea p'unŭ rugŭ.

Şi'ncălecaiŭ p'o lingură scurtă,
S'o bagŭ în gura cuĭ ascultă:
Lingură de prunŭ orĭ de teĭ,
Plină cu minciunĭ de care vĕ spuseĭ!

CEI TREI FRAŢI DE CRUCE

A fostŭ o dată ca nicĭ o dată, cândŭ n'arŭ fi nu s'arŭ maĭ povesti. A fostŭ o babă şi unŭ unchiaşŭ. Eĭ aveaŭ unŭ băiatŭ anume Vişenŭ. Acestŭ băiatŭ mărindu-se, îşĭ ceru voie de la tatălŭ seŭ şi de la muma sa ca se mérgă sĕ se hărănéscă singurŭ. Părinţi îĭ dete voie şi elŭ plecă. Vişinŭ ajunse într'o pădure mare şi voi se tae unŭ lemnŭ ca sĕ'şĭ dreagă arculŭ; înse îndată ce s'apucă sĕ tae, începu a se strâmba tóte lemnele. Elŭ necăjindu-se ḑise:

— Căcĭ nu găsescŭ eŭ pe acela care îmĭ face astŭ-felŭ de neajnunsŭ.

Atuncĭ Strămbă Lemne, căcĭ era elŭ, întrebă pe Vişinŭ:

— Tu eştĭ Vişine?

— 'Eŭ, respunse.

— Eşĭ afară se ne luptămŭ, ḑise Strâmbe Lemne.

Aşia dar începură a se lupta. Strămbă Lemne aduse pe Vişinŭ şi 'lŭ băgă în pămĕntŭ până la ghenuchĭ, érŭ Vişinŭ, cându îlŭ aduse pe Strâmbă Lemne, îlŭ băgă

până la umerĭ în pămêntŭ şi scóse paloşulŭ ca se 'lŭ omóre. Strâmbă Lemne însĕ îĭ ḑise :

— Nu mĕ tăia, Vişine, că 'ţĭ oiŭ fi frate până la mórte.

— Aşia darŭ se făcură eĭ fraţĭ şi plecară amândoĭ ; şi mergândŭ eĭ, pe cale i se făcu sete luĭ Vişinŭ şi vĕḑu unŭ rêŭ; darŭ aplecându-se se bea apă, începu apa a se turbura, şi aşia éră Vişinŭ ḑise :

— Cine o fi acela care îmĭ turbură mie apa. ?

Erŭ Farâmă Petre, căcĭ era elŭ, ḑise:

— Tu escĭ Vişine ?

— Eŭ, respunse dênsulŭ.

— Staĭ se ne luptămŭ, adăogă elŭ.

Aşia dér începură a se lupta, şi Vişinŭ îlŭ birui şi pe elŭ, şi cândŭ voi se tragă paloşulŭ ca se 'lŭ omóre, elŭ îĭ ḑise :

— Lasĕ-mĕ, Vişine, că 'ţĭ oiŭ fi frate până la mórte.

Şi aşia se prinseră eĭ 3 fraţĭ şi plecară înainte. Ajungêndŭ într'o pădure, eĭ îşĭ găsiră unŭ locŭ şi făcură o mică colibă unde stăteaŭ şi se odihnéŭ de ostenélă; eĭ mergeaŭ în tóte ḑilele la vênatŭ. Insĕ de câte orĭ se întorceaŭ de la vânatŭ, găseaŭ în colibă mĕturatŭ, aşternutŭ, masă pusă, cea ce îĭ făcea sĕ se mire. Intr'o ḑi lăsară pe Strâmbă Lemne ca se păḑească; dérŭ Strâmbă Lemne, puinduse ca sĕ păḑéscă, se culcă şi adormi. De o dată veniră 3 ḑeiţe şi începură se măture şi se puie masa fără ca Strâmbă Lemne se simţă. Ele apoĭ plecară. Dupe acea viindŭ Vişinŭ şi cu Fărâmă Pietre îlŭ întrebară décă a vĕḑutŭ pe cine-va. Strâmbă Lemne respunse că n'a veḑutŭ pe nimenĭ, fiindŭ-că adormise. Atuncĭ a doua ḑi rĕmase Fĕrâmă Pietre şi totŭ asemenea nu putu se véḑă nimicŭ. Rămase dérŭ Vişinŭ. Elŭ se puse dupe uşe şi, cândŭ acele 3 ḑeiţe, dupĕ ce măturară şi puseră masa, voiaŭ se plece, elŭ le opri. Vĕḑêndule aşa de frumóse,

îşĭ alese una din ele, pe cea maĭ frumósă, şi cândŭ veniră ceĭ 2 fraţĭ le dete lorŭ pe cele două şi astŭ-felŭ se făcură 3 fraţĭ cu 3 neveste.

A doua ḑi plecândŭ eĭ la vânătóre, lăsară pe femeĭ acasă şi cândŭ veniră séra îndărătŭ nu găsiră pe femeĭ, fiindŭ-că le furase 3 Smeĭ. Atuncĭ plecară sĕ le caute. Merseră 3 ḑile şi 3 nópţĭ şi ajunseră într'o pădure mare la unŭ bordeiŭ. Acolo se afla unŭ Moşiŭ bătrânŭ pe carĭ îlŭ întrebară, ḑicêndu-ĭ:

— Moşule, nu cum-va aĭ vĕḑutŭ alaltă-erĭ séră 3 ḑeiţe trecêndŭ pe aicĭ.

Eră moşulŭ respunse.

— Ba amŭ auḑitŭ tată aséră unŭ sgomotŭ pe désupra bordeiuluĭ meŭ; treceaŭ 3 smeĭ cu 3 ḑeiţe şi lea băgaiŭ pe tĕrâmulŭ celŭ laltŭ.

Merseră dérŭ eĭ până la grópa pe care trebuia se intre ca se trécă pe tĕrâmulŭ celŭ-l'altu, şi ajungêndŭ îşĭ făcură unŭ burdufŭ şi lăsară în josŭ pe Strâmbă Lemne. Eră acésta ḑise că îndata ce va scutura funia se'lŭ ridice în susŭ. Aşia aceştia îlŭ lăsară până la jumĕtate şi, sguduindŭ funia, îlŭ scóseră afară. Apoĭ băgară pe Fărâmă Petre, şi acesta totŭ asemenea ḑisse şi sguduindŭ funia, îlŭ scóseră şi pe elŭ afară. In sfîrşitŭ dupe aceea se lăsă Vişinŭ şi ḑise că décă va sgudui funia se'lŭ lase maĭ adâncŭ; şi aşia îlŭ lăsară până ajunse pe terâmulŭ celŭ laltŭ. Mergêndŭ elŭ pe acolo zări nisce case fórte marĭ şi vĕḑu pe nevasta sea căutândŭ Smeulu în capŭ: ea vĕḑêndulŭ îĭ pică o lacremă pe obrazulŭ Smeuluĭ care sculânduse ḑise:

— Ce este?

— Eră ea respunse că, uitându-se în sóre 'ĭ a picatŭ o lacrămă din ochĭ. Smeulŭ se scula şi plecă de se duse

la vănatŭ. Atuncĭ Vişinŭ se înfăcişe şi elŭ la nevasta sea, pe care o luase Smeulŭ celŭ mare, şi-ĭ ḑise:

— Iubita mea soţiă, ce meşteşugŭ are smeulŭ?

Éră ea respunse:

— Elŭ se duce la vănătóre peste 9 marĭ şi peste 9 ţĕrĭ, şi cândŭ vrea sĕ vie aruncă de acolo busduganulŭ care se isbesce în pórtă, din pórtă în uşiă şi din uăşiă se pune în cuĭ dupe uşĕ.

— Aflândŭ elŭ tóte acestea, puse unŭ micŭ cleşte în focŭ ca sĕ se roşască şi, când veni smeulŭ îlŭ apucă cu dênsulŭ de limbă şi dânduĭ una în capŭ îlŭ omorî. Apoĭ plecă maĭ nainte şi ajunse la alŭ douilea smeŭ care luase pe nevasta luĭ Strâmbă Lemne, şi plecândŭ smeulŭ la vănatŭ îlŭ omorî şi pe dênsulŭ. Amemenea făcu şi cu celŭ l'altŭ şi luă pe câte trele ḑeiţele şi merseră la loculŭ pe unde se scoborîse. Aci puse pe ḑeiţe în burdufŭ şi, trăgêndŭ de funie şi strigănd la fraţiĭ luĭ ca sĕ le scóţă afară, eĭ le scóseră. Cândŭ voia însĕ ca se'lŭ scóţă şi pe elŭ, pare că arŭ fi sciutŭ că o sĕ'lŭ omóre, elŭ a pusŭ în burdufŭ unŭ pietroiŭ mare, érŭ în capulŭ pietroiuluĭ a pusŭ căciula luĭ şi a strigatŭ ca se'lŭ scóţă. Aceia traseră până la jumătate funia şi iĭ dete drumulŭ. Elŭ vĕḑêndŭ acésta ḑise cu mâhnire:

— Ce bine le-amŭ făcutŭ eŭ lorŭ şi eĭ voescŭ ca sĕ mĕ omóre! A plecatŭ elŭ atuncĭ şi a rĕmasŭ pe tărămulŭ celŭ l'altŭ. Acolo a umblatŭ multă vreme şi a ajunsŭ la unŭ unchiaşŭ orbŭ. Acesta, cândŭ mânca, avea sĕ mănânce unŭ cazanŭ de lapte şi unulŭ de mămăligă. Tocmaĭ elŭ mânca cândŭ ajunse Vişinŭ, şi cândŭ moşiu lăsa lingura elŭ lua şi mănca şi elŭ, şi ast-felŭ o dată picândŭ lingura din mâna luĭ Vişinŭ moşiu auḑi, şi când voi ca se pipăe dete peste Vişinŭ şi ḑise:

— Alŭ meŭ sĕ fiĭ moşicule. Éră dênsulŭ ḑisse:

— Alŭ D-tale moşule.

Moşulŭ spuse că nu vede, fiindŭ că'ĭ-a luatŭ ochiĭ nisce ele şi că are stare 2000 de oĭ şi 300 bivolĭ pe care le păzeşte căiniĭ de óre ce n'are cine sĕ le păzéscă. Éră băeatulŭ ceru se le pădéscă elŭ.

— Bine, dise moşulŭ, dară tată sĕ nu te ducĭ cu dênsele în valea cea mare, că suntŭ lupĭ şi te mănâncă. Elŭ făgădui cà nu se va duce pe acolo, de şi nu 'ĭ este frică. Plecândŭ însĕ cu oile, elŭ se duse dreptŭ acolo şi viindŭ unŭ lupŭ, elŭ îlŭ apucă de códă şi dându-ĭ una. în capŭ îlŭ omorî; apoĭ luă pielea şi o duse la moşŭ. Moşulŭ se miră de voinicia luĭ.

Viindŭ éră̆şĭ vremea ca sĕ se ducă cu oile, moşiulŭ 'ĭ-a disŭ sĕ nu se ducă într'unŭ munte vecinu că suntŭ Ielele carĭ 'ĭ-a luatŭ luĭ ochiĭ. Éră băeatulŭ a disŭ că nu se duce. Dar mergêndŭ cu oile, ajunse tamanŭ acolo şi începu a cânta cu fluerulŭ, érŭ elele voindŭ se jóce, elŭ le prinse, luă ochiĭ şi îĭ duse moşuluĭ. Dupe aceea plecă şi ajungêndŭ la unŭ arbore vĕdu nisce puĭ.

— Vişine, îĭ dise eĭ, tae balaurulŭ de sub arbore că voesce se ne mănânce. Elu îlŭ omori. Cândŭ muma puilorŭ veni şi îlŭ vĕdu mort, începu se întrebe cine 'ĭ-a făcutŭ acestŭ bine. Elŭ atuncĭ îĭ spuse.

— Acuma ce bine vreĭ sĕţĭ facŭ? dise muma puilorŭ

Vişinŭ dise se'lŭ scóţă pe tărâmulŭ celŭ l'altŭ; aşa şi făcu, şi scoţândulŭ, elŭ se duse acasă unde omorî pe ceĭ 2 fraţí, găsi pe nevasta şi petrecură bine amândouĭ.

SORA CRIVEŢULUI

A fost o dată ca nicĭ o dată, căci de n'ar fi, nu s'arŭ maĭ povesti.

Pe timpurile cele frumóse şi blagoslovite, era unŭ împĕratŭ, tare şi puternicŭ, dér se întêmplă ca în timpulŭ împĕrăţieĭ séle, sĕ ardă tóte oraşiele celor-l-alte împĕrăţiĭ vecine din jurulŭ sĕŭ. Atuncĭ elŭ temêndu-se ca sĕ nu ardă şi ale séle, dete poruncă ca, în totŭ coprinsulŭ ţinutuluĭ sĕŭ, se nu se maĭ facă focŭ, nicĭ lumînare sĕ se maĭ aprindă.

Dupĕ acésta, în tr'una din serĭ, plimbându-se împĕratulŭ prin oraşŭ, împreună cu vizirulŭ şi cu bucătarulŭ seŭ, ca sĕ védă daca supuşiĭ seĭ împlinescŭ poruncile séle, ocolindŭ aprópe totŭ oraşulŭ, vĕdu o lumină tocmaĭ la margine. Ajungênd acolo, vĕdură că şedeaŭ la focŭ 3 fete surorĭ carĭ torceaŭ, şi ele între ele vorbiaŭ. Cea maĭ mare dicea celor-l-alte: daca m'arŭ lua pe mine bucătarulŭ împĕratuluĭ de nevastă, eŭ 'ĭ-aşĭ ţinea casa numaĭ cu o pâĭne.

Cea mijlocie dicea:

— Daca m'ar lua pe mine vizirulŭ împĕratuluĭ, 'ĭ-aşĭ ţinea cassa numaĭ c'unŭ caerŭ de lână.

Cea maĭ mică, ḑicea:

— Daca m'ar lua pe mine împĕratulŭ de nevastă, eŭ 'ĭ-aşŭ face duoĭ coconĭ cu stelele pe inimă, luna pe spate şi o fată asemenea, cu deosebire c'arŭ avea sórele pe frunte.

Împĕratulŭ, Vizirulŭ şi Bucătarulŭ, auḑiră tóte acestea, şi apoĭ se întórseră către palatŭ.

A doua ḑi de diminéţă, împĕratulŭ porunci c'a sĕ cheme pe câte'şĭ trele fetele, la palatŭ, spre a le întreba pentru ce a făcutŭ focŭ?

Venindŭ fetele şi întrebândule, ele aŭ rĕspunsŭ că n'aŭ făcut nicĭ unŭ focŭ; atuncĭ împĕratulŭ le ḑise ca sĕ'ĭ spue totŭ ceia-ce aŭ vorbitŭ ele în nóptea trecută; de o cam dată, adică cu binele, nu voiră; déră în urmă, silite, spuseră tot ce vorbiseră, aşia întocmaĭ dupĕ cumŭ auḑise chiar împĕratulŭ cu urechile séle.

Dupĕ tóte acestea, împĕratulŭ porunci ca sĕ se pregătească de nuntă, şi ast-felŭ se şi urmă.

Împĕratulŭ atuncĭ luă de soţie pe fata cea maĭ mică, dete viziruluĭ pe cea mijlocie şi bucătaruluĭ pe cea maĭ mare.

Peste vr'o câtă-va vreme, împĕrătésa rĕmase grea; éră împĕratulŭ plecă pentru câte-va lunĭ la vînătóre.— Venindŭ timpulŭ se nască impĕrătésa, surorile séle 'ĭ ḑise că, împĕrătesile nu facŭ ca tóte cele-l-alte femeĭ ci trebue sĕ se urce în podŭ şi de acolo se 'nască.

Atuncĭ auḑindŭ împĕrătésa aşia, se urcă în podŭ şi îndată şi născu copilulŭ care căḑu într'unŭ ciurŭ ce'lŭ ţinea soră-sa cea mare josŭ. Ea vĕḑêndulŭ aşa de frumosŭ, dupĕ cum ḑisese impĕratuluĭ, de necazŭ ca sĕ nu le urască pe ele, luă copilulŭ şi'l puse într'o albiă şi'ĭ

dete drumulŭ pe unŭ rîŭ vecinŭ, éră în loculŭ luĭ puse unŭ căţelŭ pe care'lŭ arĕtă ımpĕrăteseĭ soreĭ lorŭ.

Albia cu băiatulŭ, ducêndu-se pe rîŭ, se întêmplă ca maĭ în josŭ se scadă rîulŭ, şi copilulŭ rĕmase pe uscatŭ. Tocmaĭ în momentele acelea se intmêplă ca unŭ păstorŭ se vie sĕ'şĭ adape mica sa turmă de oĭ; apă însĕ nu găsi, de óre ce scădusе de tot, dar află copilul în albióra sa, pe care îndată 'lŭ şi luă cu sine.

Venindŭ împĕratulŭ de la vînătóre, cumnatele séle 'ĭ arĕtară căţelulŭ ce dicea că 'lŭ făcuse împĕrătésa. Astădată dênsulŭ se îndură, ertând'o.

Precte vre-o câţĭ-va anĭ, nǎscu împĕrătésa unŭ altŭ băiatŭ, asemenea celuĭ d'ântêiŭ, şi care avuse aceeaşĭ sórtă, găsindulŭ acelaşĭ ciobanŭ, şi venindŭ împĕratulŭ de la vînătóre, o iertă éră̆şĭ.

Nu trecu mult timp şi împĕrătésa rĕmase éră grea, dupe care şi făcu o fată maĭ frumósă de câtŭ sórele, căcĭ la sóre te puteaĭ uita dérŭ la dênsa ba; dér căţelele de surorĭ ale împĕrăteseĭ o aruncară şi pe acésta asemenea celorŭ duoĭ născuţĭ maĭ 'nainte, şi pe care o prinse totŭ ciobanulŭ acela.

Reînturnându-se împĕratulŭ de la vînătóre şi arătânduĭ cumnăţelile séle aceea ce pusese ele în loculŭ feteĭ, se necăji fórte multŭ cândŭ vĕdu; credêndŭ că femeia sa făcuse şi de astă-dată tot unŭ căţelŭ, se hotărî'a porunci ca sĕ o arunce într'o hasna unde se aruncaŭ lăturile şi bucatele cele rĕmase.

In timpulŭ acela, copiĭ cresceaŭ în pădure cu turmele de oĭ şi se luptaŭ cu urşiĭ şi cu lupiĭ cariĭ le mânca mieiĭ séŭ oile.

Nu trecu multŭ, şi împĕratulŭ dete poruncă, ca sĕ se adune toţĭ tineriĭ din împĕrăţia sa, pentru luptă, şi celu

ce va fi maĭ voinicŭ va avea dreptŭ resplată o tipsiă cu monede de aurŭ.

Audindŭ şi copiĭ luĭ despre acésta, se duseră şi dênşiĭ, şi se întêmplă ca tocmaĭ eĭ sĕ biruiască pe toţĭ ceĭ l'alţĭ tinerĭ; luară tipsia cu monedele de aurŭ ş'o duseră păstoruluĭ.

Dupe unŭ anŭ, se chemară érăşĭ toţĭ tineriĭ de prin prejurŭ, biruiră totŭ eĭ şi luară 2 tipsiĭ cu monede de aurŭ.

Atuncĭ surorile împĕrăteseĭ, cunoscură pe băeţĭ şi trimise pe móşa lor se facă ea cum va sci, ca sĕ omóre pe aceĭ copiĭ, căcĭ daca nu, e rĕŭ de ele.

Intr'o di, pe cândŭ băeţiĭ eraŭ duşĭ la vînătóre, veni baba la sora lorŭ, şi 'ĭ dise:

— Dragă, fraţiĭ teĭ s'aŭ vorbitŭ ca sĕ te omóre; éră tu cândŭ vor veni eĭ, sĕ dicĭ că 'ţĭ-e rĕŭ, eştĭ bolnavă şi că aĭ visatŭ că: daca 'ţĭ-o aduce cămaşa babeĭ din sfîrcurile măriĭ, atuncĭ te facĭ sănĕtósă; căcĭ eĭ acolo aŭ sĕ se prăpădéscă, şi ast-felŭ o sĕ scapĭ de eĭ.

Venindu fraţiĭ sĕĭ acasă, sora lorŭ le spuse tóte câte o învĕţase baba; éră eĭ audind aşia, îndată şi plecară, luându'şĭ fie-care câte o traistă la spinare, şi o pereche de fórfecĭ.

Se duseră cale lungă şi lătîngă, şi d'abia ajunseră la o mare, acolo deteră de unŭ uriaşŭ, culcatŭ cu capulŭ pe o margine a măreĭ şi cu picorele pe cea-l-altă margine, şi de multŭ ce dormise i se lipise genele şi nu putea ca sĕ'şĭ deschidă ochiĭ; atuncĭ băeţiĭ vĕdêndulŭ, scóseră fórfecele şi 'ĭ tăiară genele.

Uriaşulŭ, dreptŭ mulţumire, 'ĭ ţinu treĭ dile pe mâncare şi pe bĕutură, éră cândŭ fu ca sĕ plece băeţiĭ-'lŭ intrebară unde sunt sfîrcurile măriĭ. Uriaşulŭ le rĕs,

punse, sĕ se ducă maĭ 'nainte că o sĕ dea de fratele sĕŭ celŭ maĭ mare şi acela póte sĕ le spue.

Atuncĭ băeţiĭ 'şĭ luară ḑiua bună şi plecară; ajungêndŭ la fratele uriaşuluĭ, pe care 'lŭ găsiră asemenea adormitŭ, ĭĭ tăiară şi luĭ genele, şi întrebândulŭ şi pe acesta totŭ de sfîrcurile măriĭ. Uriaşulŭ ceru se-ĭ spue ce trébă aŭ acolo? Eĭ 'ĭspu seră tótă istoria, éră Uriaşulŭ le ḑise:

— Duceţi-vĕ şi luaţĭ o luntre, éră unulŭ din voĭ sĕ se dea afundŭ în mare, şi sĕ bage bine de sémă, că acolo se află baba pe care o căutaţĭ, şi s'o apuce de gâtŭ s'o strîngă bine, şi aşia s'o scóţă afară; érŭ cel-l-altŭ s'o desbrace de tóte cămăşile până la a ḑecea şi se-ĭ o scóţă şi pe aceea; apoĭ se vĕ puneţĭ în luntre şi sĕ fugiţĭ înainte, căcĭ în urma vostră, o sĕ încépă baba sĕ ţipe şi o sĕ vie şerpiĭ, balauriĭ ca sĕ vĕ înghiţă; munţiĭ o sĕ caḑă în urma vóstră; pietrele şi bolovaniĭ pe lângă voĭ o sĕ pice; déră sĕ nu vĕ speriaţĭ şi sĕ nu vĕ uitaţĭ înapoĭ, căcĭ atucĭ e vaĭ de voĭ, vĕ şi înecaţĭ.

Băeţiĭ mulţumiră acestuĭ omŭ şi plecară înainte; ajungêndŭ acolo, luară luntrea şi făcură dupe cum ĭĭ învĕţase Uriaşulŭ: se dete unulŭ afundŭ, prinse pe zgripţoróică, o scóse afară şi o apucă de dupe gâtu; ĭĭ scóse până la a ḑece cămaşe pe care o şi luă, se puseră în luntre şi fugiră; atuncĭ începu baba a ţipa din tóte puterile séle, şi îndată începu se caḑă munţiĭ şi pietrele, balauriĭ şi şerpiĭ veneaŭ asupra băeţilorŭ; déră eĭ nu se uitară înapoĭ, şi ajungêndŭ la Uriaşŭ, acesta puse mâna pe eĭ, şi ḑise babiĭ: ho! ho! zgripţoróica draculuĭ, c'aĭ călcatŭ pe moşia mea, acum băeţiĭ suntŭ aĭ meĭ.

Aci şeḑură treĭ ḑile de se veseliră; dupĕ aceia plecară, şi ajungêndŭ la sora lorŭ, dete cămaşia, se îmbrăcă cu ea, şi îndată se făcu că e sănĕtósă!!

In anulŭ alŭ III-lea împĕratulŭ éră dete poruncă de

se strînse toţĭ tineriĭ din ţinutulŭ împĕrăţieĭ séle ca sĕ se lupte; veniră şi băeţiĭ; asemenea se întêmplă ca sĕ biruiască totŭ eĭ, şi priimiră astă-dată 3 tipsiĭ cu galbenĭ.

Surorile împĕrăteseĭ, vĕḑêndŭ, éră chemă pe móşe, şi'ĭ spuse ca sĕ facă orĭ ce-o face sĕ se scape de eĭ, se'ĭ omóre, căcĭ de unde nu vor fi perdute.

Baba plecă éră la fată, o înşelă totŭ ca ântêiŭ, şi o învĕţă, cândŭ vor veni fraţiĭ eĭ, sĕ ḑică că daca nu'ĭ vor aduce pe Sora Crivĕţuluĭ, dênsa móre.

Fata urmă dupĕ sfatulŭ babeĭ, se făcu bolnavă éră, şi cândŭ veniră fraţiĭ eĭ le ḑise că, daca'ĭ va aduce pe Sora Ctivĕţuluĭ, aşia se va putea însdreveni, alt-felŭ nu.

Atuncĭ fraţiĭ eĭ plecară, se duseră şi érŭ se duseră până ce deteră tot de acelŭ Uriaşŭ pe care 'lŭ şi întrebară déca ştie unde se află Sora Crivĕţuluĭ. Elŭ le spuse că nu ştie, déră sĕ se ducă sĕ întrebe pe frate-sĕŭ celŭ maĭ mare că elŭ póte sĕ ştie.

Ajungêndŭ la Uriaşulŭ celŭ maĭ mare, îĭ spuseră pentru ce aŭ venitŭ, érŭ uriaşulŭ îĭ povĕţui ca sĕ nu se maĭ ducă, că acolo aŭ muritŭ maĭ mulţĭ tinerĭ maĭ vitejĭ de câtŭ eĭ şi tot nu aŭ putulŭ sĕ o ia. Éră băeţiĭ 'ĭ respunseră că séŭ că vorŭ muri, séŭ că vorŭ lua pe Sora Crivĕţuluĭ.

Atuncĭ Uriaşulŭ le ḑise:

— Duceţi-vĕ dreptŭ pe poteca acésta, şi o sĕ daţĭ de o câmpiă frumósă; cum veţĭ ajunge acolo, sĕ strigaţĭ de 3 orĭ: Fată frumósă, fată frumósă, déca vĕ va respunde, e a vóstră, éră déca nu, o sĕ vĕ împetriţĭ.

Băeţiĭ 'ĭ mulţumiră şi plecară; ajungêndŭ în câmpiă strigară o dată, dupe cum le spusese şi nerespunḑêndu-le, se împietriră până la genuchĭ; strigară a doua şi a treia óră, şi nerespunḑêndu-le, se împietriră şi eĭ, şi caiĭ lorŭ.

Sora lorŭ, aşteptândŭ mereŭ şi vĕḑêndŭ că nu maĭ vine fraţiĭ, eĭ, i se făcu dorŭ şi plecă ca se'ĭ găséscă. Ajungêndŭ şi dênsa la ântêiulŭ uriaşŭ, îlŭ întrebă déca a vĕḑutŭ pe fraţiĭ eĭ, şi acesta 'ĭ spuse că 'ĭ-a vĕḑutŭ, şi sĕ se ducă înainte până ce va da de frate-sĕŭ, că elu o sĕ o îndrepteze; ajungêndŭ şi la uriaşulŭ celŭ mare, îlŭ întrebă şi pe acesta; éră dênsulŭ o învĕţă ce sĕ ḑică, şi o îndreptă ca şi pe fraţiĭ eĭ.

Ea merse ce merse până ce dete de câmpia cea frumósă şi începu a striga: «Fată frumósă, fată frumósă, eşĭ afară», şi nerespunḑênduĭ şi eĭ, se împietri până în genuchĭ; strigă şi a doua óră şi, nerespunḑênduĭ, se împetri până în brîŭ. Atuncĭ desperându-se, strigă şi de a treia óră: «Fată frumósă, fată frumósă, eşĭ afară pentru frumuseţea şi tinereţea mea», şi 'şĭ desfăcu hainele la peptŭ. Ea vĕḑênd'o atâta de frumósă, nu maĭ putu răbda, şi respunse: am auḑitŭ, şi eşi afără, ḑicêndŭ: ce porunceştĭ stăpînă?

— Sĕ mĕ despietreştĭ.

Apoĭ îĭ ḑise: carĭ suntŭ fraţiĭ meĭ? Ea 'ĭ arĕtă douĕ pietre, şi 'ĭ ḑise: aceştia suntŭ.

— Despietreşteĭ şi pe eĭ. Eră dênsa 'ĭ respunse: stăpênă, udăĭ cu apă din fontăna aceia, că vor învia; şi aşia făcu de învià pe fraţiĭ sĕĭ.

După aceia maĭ întrebă, ce suntŭ acele mulţimĭ de pietre? Dênsa 'ĭ respunse că suntŭ tinerĭ mult-maĭ vitejĭ de câtŭ eĭ. Inviaḑăĭ şi pe eĭ, ḑiseră dênşiĭ; éră Sora Crivĕţuluĭ le ḑise: duceţi-vĕ şi vĕ urcaţi pe fontênă, daţĭ drumulŭ apeĭ, că o së încépă sĕ învieḑe tineriĭ, ca frunḑa şi ca iarba, şi astŭ-felŭ se şi întâmplă.

Dupĕ tóte acestea, porunci ca se'ĭ ducă acasă şi la momentŭ fură duşĭ acasă; apoĭ făcu douĕ palaturĭ, carĭ la sóre te puteaĭ uita, dér la ele ba.

A doua-ḑi sculându-se cumnatele împĕratuluĭ, şi vĕḑêndŭ acele palate, trămise îndată pe baba ca să véḑă ce este acolo.

Sora Crivĕţuluĭ şciind, ḑise feteĭ că îndată ce o veni baba, sĕ'ĭ daĭ o palmă, şi ea are sĕ se facă unŭ bastonŭ éră ea sĕ'l ia şi sĕ'l pue dupĕ uşiă; şi tocmaĭ aşa s'a şi urmatŭ.

Impĕratulŭ dete poruncă straşnică ca sĕ se adune toţĭ tineriĭ înpreună cu fetele din acelŭ oraşŭ şi de prin prejur chiar, ca toţĭ pe rândŭ sĕ spuie câte-o istorie.

Se adună şi se stînseră maĭ toţĭ tineriĭ, unde veni şi Sora Crivăţuluĭ cu băeţiĭ şi cu fata; dér dupĕ ce spuseră toţĭ câte o istorie, Sora Crivĕţluuĭ ḑise: Prea înălţate împĕrate, acum a venitŭ şi rândulŭ meŭ ca sĕ spuĭ o istorie.

Impĕratulŭ se uită în tóte părţile şi întrebă: cine'í vorbesce.

Ea 'ĭ respunse: Prea înălţale împĕrate, acuma nu mĕ veḑĭ, déră sĕ maĭ trécă şi mĕ veĭ vedea.»

Impĕratulŭ îĭ ḑise: urmézăţĭ istoria».

Şi ea începu aşia, precum saŭ urmatŭ:

«A fostŭ unŭ împĕratŭ mare şi puternicŭ, şi vĕḑêndŭ că tóte casele din împĕrăţiile vecine aŭ arsŭ, porunci ca sĕ nu se maĭ facă focŭ în ţinutulŭ împĕrăţieĭ séle; şi astŭ-felŭ povesti tótă istoria pe care amŭ spus'o până acumŭ.

Eră împĕratulŭ auḑindŭ totŭ şirulŭ istorieĭ, se necăji pe cumnatele séle, şi porunci ca sĕ le lege pe fie care de códa unuĭ calŭ neînvĕţatŭ şi sĕ le dea drumulŭ cailor orĭ încotr'o vor apuca, şi aşia se şi urmă.

Dupĕ tóte acestea trimise pe Vezirulŭ şi róbele curţiĭ de aŭ scosŭ pe nevasta sa din hasna şi a îmbăiatu-o;

érŭ dupĕ aceea se cunună de a doua óră cu dênsa şi adună copilaşiĭ, şi astŭ-felŭ se veseliră şi făcură o nuntă strălucită de nu aŭ fostŭ, nicĭ nu este, şi nicĭ că s'o maĭ pomeni.

Incălecaĭ p'o şea şi vĕ spuseĭ D-vóstră aşia.

POESII POPULARE

ORAŢIA

ŢINUTA LA NUNTA ŢARANEASCA

I

— Bună diminéţa
Cinstiţĭ socriĭ marĭ!
— Mulţămimŭ dumnévóstră,
Băeţĭ militarĭ!
Dar ce umblaţĭ?
Ce cătaţĭ?
— Ce umblămŭ?
Ce cătămŭ?
La nimenĭ n'avemŭ
Séma sĕ ne dămŭ.
Multe mărĭ amŭ trecutŭ,
Multe ţĕrĭ amŭ bătutŭ;
Şi oraşe şi saté
Depărtate
Amŭ colindatŭ,
Şi nimenĭ séma nu ne-a luatŭ!

Cine sunteţi Dumnévóstră
Sĕ ne luaţi séma nóstră ?
Darŭ fiindu că ne'ntrebaţĭ,
Sĕ ne lăsaţĭ
Cu încetulŭ, cu încetişorulŭ
Sĕ ne dămŭ cuvintele cu adevĕrulŭ;
Că de multe ce suntŭ şi dese
Nu le vomŭ putea spune alese.

II

Tênĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ
De diminéţă s'a sculatŭ,
Facia albă ş'a spălatŭ,
Chică négră-a peptĕnatŭ,
Cu strae nuoĭ s'a 'mbrăcatŭ.
Murgulŭ seŭ a înşelatŭ,
Cu trâmbiţa a sunatŭ,
Mare óste-a adunatŭ:
Douĕ sute de grăniceri,
O sută feciorĭ de boerĭ,
Din ceĭ maĭ marĭ,
Nepoţĭ de ghinărarĭ;
Şi pe la rĕsăritŭ de sóre
Aŭ plecatŭ la vênătóre:
Şi aŭ vênatŭ ţéra de susŭ;
Despre apusŭ,
Până juganiĭ ne-aŭ stătutŭ
Şi potcóvele aŭ perdutŭ.
Atuncĭ ne lăsarămŭ maĭ josŭ
P'unŭ plaiŭ frumosŭ,
Şi alergarămŭ
De vênarămŭ:

Munţiĭ cu bradiĭ
Şi cu fagiĭ,
Cerulŭ cu stelele,
Câmpulŭ cu florile,
Délulŭ cu podgoriile,
Vălcelele
Cu viorelele,
Şi satele
Cu fetele.

III

Cândŭ dete sórele 'n diséră
Eşirămŭ la drumulŭ celŭ mare
Şi deterămŭ d'o urmă de féră,
Stătu tótă óstea 'n mirare!
Uniĭ diseră că e urmă de zînă
Sĕ fiă împĕratuluĭ cunună;
Aşa se maĭ chibzuiră
Şi se găsiră
Alţĭ vênătorĭ,
Maĭ cunoscĕtorĭ,
Şi diseră că e urmă de căprióră,
Sĕ fie împĕratuluĭ soţióră;
Darŭ nunulŭ celŭ mare,
Cu grija 'n spinare,
Călare p'unŭ calŭ
Ca unŭ Duciupalŭ,
Se ridică în scărĭ,
Se umflă în nărĭ
Şi făcu ochiĭ rótă
Peste oştirea tótă;
Şi cândŭ încóce privi,
Aicea zări:

O floricică frumósă
Şi drăgăstósă!
Şi vĕḑêndŭ că nu 'nfloresce,
Nicĭ nu rodesce,
Nicĭ loculŭ nu-ĭ priesce,
Ci maĭ multŭ se ofilesce,
Ne trimise, pe noĭ, şése lipanĭ,
Călărĭ pe şése juganĭ
Cu cómele cănite,
Cu frânele zugrăvite,
Cu unghiile costorite
Şi cu códele împletite,
Ca cu toţiĭ sĕ pornimŭ
Şi la curţile D-vóstră sĕ venimŭ,
Floricica sĕ o luămŭ
Şi la împĕratulŭ s'o ducemŭ.

IV

Pornirămŭ
Şi venirămŭ
Pe facia pămêntuluĭ,
Pe aburiĭ vêntuluĭ:
Bêndŭ şi chiuindŭ,
Din pistóle trosnindŭ.
Caiĭ încurândŭ,
Pe nărĭ flacărĭ lăsândŭ,
Rânchezândŭ
Şi din unghiĭ scăpărândŭ,
Până amŭ sositŭ
Şi v'amŭ găsitŭ.
Acumŭ, orĭ floricica sĕ ne daţĭ,
Orĭ de unde nu, nu scăpaţĭ;

Căcĭ amŭ venitŭ cu târnăcópe de argintŭ
Sĕ scótemŭ floricica din pămêntŭ ;
S'o scótemŭ cu rădăcină,
S'o sădimŭ la împĕratulŭ în grădină
Ca acolo sĕ'mfloréscă,
   Sĕ rodéscă,
Loculŭ sĕ-ĭ priéscă
Şi se nu se ofiléscă.

V

Décă d-vostră, socriĭ marĭ,
Ne credeţĭ nescaĭ tâlharĭ,
Avemŭ şi fermanŭ cu pecetiă
   De la 'mpĕrăţiă ;
Cine sciă carte latinéscă,
Sĕ vie sĕ ni'lŭ citéscă ;
   Earŭ cine nu sciă
      Sĕ nu vie,
Ci ca de focŭ sĕ se păzéscă.
Sĕ ne aduceţĭ, socriĭ marĭ,
Oamenĭ cărturarĭ :
Vr'unŭ popă cu barba désă
Să ne citéscă cartea alésă ;
Sĕ nu fiă cu barba cănită
Sĕ rămâe cartea ne citită;
Orĭ vr'unulŭ cu barba rară
Sĕ ne ţie până 'n séră ;
Ci unulŭ cu barba ca fusulŭ
Sĕ ne dea curândŭ respunsulŭ.
Rĕspunsulŭ nostru este :
   Şése pahare cu vinŭ,
   Şése măhrame de inŭ,

De care se găsescŭ p'aicĭ
Cusute cu fluturĭ şi cu arnicĭ;
Fiă şi cu strămătură
Numaĭ sĕ fiă cu voe bună;
Sĕ fiă şi cu mătase,
Numaĭ sĕ fiă d'aicĭ din casă
De la cinstita mırésă;
Sĕ nu fiă dupĕ la vecine
Sĕ păţimŭ vre o ruşine,
Că atuncĭ va fi cinstea nóstră
Şi ocara dumnévóstră!

VI

Socriĭ marĭ! ascultaţĭ
Şi 'n urechĭ băgaţĭ:
Cândŭ va da sórele 'n deséră
Mare óste vĕ 'mpresóră.
Dacă n'ăţĭ avea bucate d'ajunsŭ
Sĕ vĕ cătaţĭ locŭ d'ascunsŭ:
Sĕ aveţĭ buţĭ cu vinŭ,
Care cu fînŭ,
Boĭ graşĭ,
Claponaşĭ,
Vacĭ lăptóse,
Fete frumóse.
Sĕ maĭ aveţĭ, socriĭ marĭ,
Şi lăutarĭ;
Sĕ vie şi totŭ satulŭ
Ca sĕ se veseléssă 'mpĕratulŭ.
Cândŭ va fi sórele 'n diséră
Mare óste vĕ 'mpresóră:
Sĕ lărgiţĭ casa,

Sĕ 'ntindețĭ masa,
Că vine împĕratulŭ îndată
Cu oștirea luĭ tótă:
O sută cincĭ-ḑecĭ și cincĭ
Din ceĭ maĭ voinicĭ,
Cu fețile alese,
Cu mănicele sumese,
Scobițĭ în măsele,
Gătițĭ, socru mare, pentru ósele tele.

VII

Noĭ amŭ vrea sĕ descălecămŭ,
Dar n'avemŭ josŭ pe ce sĕ ne dămŭ!
Nu suntemŭ ciobanĭ de la oĭ
Sĕ descălicămŭ în noroiŭ;
Nicĭ nescaĭ-va morarĭ bețĭ
Sĕ descălicămŭ prin scaețĭ;
Ci suntemŭ boerĭ marĭ,
Ghinărarĭ
De lângă mare
De unde sórele răsare.
Nouă sĕ ne aducețĭ scaune de argintŭ
Sĕ descălicămŭ aicĭ pe pămêntŭ;
Séŭ sĕ întindețĭ covóre
Sĕ descălicămŭ în privdóre.
La caĭ sĕ dațĭ fînŭ ghisdeĭ verde,
Cositŭ din nọptea sântuluĭ Gheorghe,
Cu roua ne luată,
Cu flórea ne scuturată,
Strînsŭ în sĕrbătorĭ
De douĕ fete surorĭ.
Caĭ noștriĭ sĕ mănânce

Şi din capete sĕ nu mişce;
Caiĭ noştriĭ sĕ bea
Şi din capete sĕ nu dea
Că şi Dumnévóstră
Din partea nóstră
Urechile vi s'orŭ taia.

VIII

Noĭ amŭ descălica
Amŭ maĭ sta
D'amŭ maĭ ura,
Dar n'e frică că v'omŭ înserа;
Şi avemŭ de trecutŭ stâncĭ,
Văĭ adâncĭ,
Munţĭ
Cu bradĭ mărunţĭ
Şi'ntunecoşĭ...
Bine v'amŭ găsitŭ sănătoşĭ
(Pune plosca la gură).
Socru mare! Ce s'a făcutŭ s'a făcutŭ
Nu maĭ e de desfăcutŭ,
Sĕ daĭ numaĭ optŭ boĭ şi şépte vacĭ
Ş'apoĭ sĕ rabdĭ şi sĕ tacĭ.
Ţine socru mare... (îĭ dă plosca)
Ia astă rădăcină uscată,
La şedutŭ crăcanată,
Mare şi spătósă
Ca o bróscă ţestósă!
P'icea lată, p'icea lată,
Ia închină sócre o dată!
Se nu o sĕruţĭ tare
Că şi căciula din capŭ îţĭ sare;

Sĕ o sĕruțĭ maĭ binișorŭ
Sĕ-țĭ pară maĭ dulcișorŭ.
Poftimŭ de bețĭ
Și vedețĭ
Că e rachiŭ de la Pitescĭ
Cândŭ beĭ te'nveselescĭ!
Earŭ nu țuică d'a dumnévóstră,
Zeamă de prune,
Cândŭ beĭ multă
Te umfli'n burtă,
Facĭ burta tobă,
Intri dupĕ sobă
Și staĭ cu greeriĭ de vorbă.
Totŭ urândŭ socriĭ marĭ,
Vedemŭ că toțĭ aŭ rĕmasŭ:
Ceĭ de la spate
Cu gurele căscate;
Ceĭ dinainte
Cu gurile proțăpite.
Aducețĭ dérŭ unŭ vasŭ
Cu prune uscate
Sĕ aruncămŭ în ale gurĭ căscate,
Unŭ putineĭ cu lapte bătutŭ
Sĕ le turnămŭ pe gâtŭ,
O strachină cu póme
Sĕ dămŭ la ale cocóne
Că vedemŭ c'aŭ slăbitŭ de fóme,
Și vr'o câțĭ-va usturoĭ
Sĕ dămŭ pe la ăĭ ciocoĭ,
Fiindŭ c'aŭ poftitŭ pe la noĭ.
Munți 'nalțĭ luminoșĭ,
Bine v'amŭ găsit sĕnătoșĭ!

ORAŢIA VECHIE

ŢINUTA LA DOMNIA NOUA (1).

Măria ta!
Nu te supăra,
Ci fiĭ bunŭ a ne asculta!
Îţĭ vom spune cam multe
    Şi mărunte,
Darŭ totŭ lacrurĭ plăcute,
Sĕ fie dragŭ orĭ-şi-cuĭ sĕ ne-asculte:
O sută de anĭ sĕ domnescĭ,
Pe duşmanĭ sĕ'ĭ biruescĭ,
Pe vrăjmaşĭ sĕ'ĭ pedepsescĭ,

(1) Acéstă oraţiă amŭ împrumutatu-o din piesa *Rĕsvan-Vodă* a D-luĭ Hăjdeŭ.

Pe Turcĭ
Sĕ'ĭ puĭ în furcĭ,
Pe Tătarĭ
Sĕ'ĭ puĭ în parĭ,
Pe leşĭ şi pe Cazacĭ
Sĕ'ĭ daĭ la dracĭ,
Alta sĕ nu le facĭ;
Pe Ungurĭ şi pe Nemţĭ
Totŭ acolo sĕ'ĭ trimeţĭ;
Şi aşa maĭ departe,
Ca toţĭ sĕ'şĭ aĭbă parte;
Şi aşa înainte
Ca toţĭ sĕ'nveţe minte.
Şi aşa rêndurĭ, rêndurĭ
Ca toţĭ sĕ se puĭe pe gîndurĭ!
Darŭ cu Moldoveniĭ teĭ,
Măcarŭ de-orŭ fi şi reĭ,
Măria ta, sĕ fiĭ bunŭ cu eĭ;
Şi de'ĭ vedea uniĭ şi desculţĭ,
Măria ta totŭ sĕ'ĭ asculţĭ;
Căcĭ nordulŭ e cam năzdrăvanŭ:
Face multe pozne 'ntr'unŭ anŭ;
Şi ţéra e camŭ nebună,
Face multe pozne şi'ntr'o lună;
Ba la îndĕmână
Şi'ntr'o sĕptĕ-mână;
Earŭ de nu te'ĭ păzi,
Chiarŭ într'o ḑi
Multe'ĭ auḑi;

Şi de'ĭ ḑice: lasĕ-mĕ sĕ te lasŭ—
O s'o păţescĭ şi'ntr'unŭ ceasŭ..(1)

(1) Acéstă sublimă *oraţiă* noĭ amŭ auḑit'o în Basarabia de la bătrânulŭ boerŭ Vasile Cristea. Lipsa menţiuniĭ despre Muscalĭ demonstră, că ea este anterióră secoluluĭ XVIII; earŭ presinţa Nemţilorŭ se pare a face o allusiă anume la epoca luĭ Mihaĭ Vitézulŭ şi a luĭ Răzvanŭ. Cuvêntulŭ «oraţiă» este o curiósă moştenire juridică de la Romanĭ, care a remas în limba nóstră fără a adopta obicĭnuita finală *ciune*. Până acumŭ ne-aŭ fostŭ cunoscute numaĭ «oraţiile» de căsătoriă, adecă «oro uxorem,» după espresiunea luĭ Terentius; oraţia însĕ, pe care o dăm aci, este cu totulŭ politică. In privinţa formeĭ, confruntéză-o cu acea publicată de D. Fundescu, în *Calendarulŭ luĭ Wartha pe 1866* p 86—89.

B. P. Hăjdeŭ

PACALITURI ȚIGANESCI

I

NICI ELŬ, MICĬ EŬ

Unŭ ţiganŭ, ducêndu-se la unŭ popă sĕ se spovedéscă, dupe ce'ĭ a spusŭ tóte păcatele, popa ĭ-a ḑisŭ:

— Rĕŭ aĭ făcutŭ, nelegiuitule! N'o sĕ veḑĭ nicĭ uă dată faţa luĭ Christos!

— Dacă n'oiŭ vedea eŭ faţa luĭ, n'o se véḑă nicĭ elŭ p'amea, rĕspunse ţiganulŭ.

II

SCUMPŬ, DER FACE

Unŭ ţiganŭ, fiindŭ poftitŭ de naşulŭ seŭ la masă,— care şedea peste treĭ sate,—cum sosi îşĭ legă épa afară de unulŭ din stâlpiĭ tindeĭ de la casă şi intră înăuntru. Masa era pusă şi pe ea o mulţime de bucate ţĕrănescĭ. Insĕ acelea, carĭ făceaŭ pe meseniĭ sĕ se uĭte maĭ cu jindŭ la ele, eraŭ icrele negre.

Ţiganulŭ, cum le vĕḑu, tăbărî pe ele. Bietulŭ naşŭ vĕḑêndŭ că finulu seŭ are sĕ le isprăvéscă maĭ nainte de a gusta din ele, îĭ ḑise:

— Maĭ poftimŭ şi din cele l'alte bucate, fine.

— Lasă, naşule, rĕspunse ţiganulŭ, că suntŭ bune şi astea.

— Suntŭ scumpe, fine: unŭ galbenŭ ocaua.

— Fiă că face! dise ţiganulŭ, grăbindŭ bucăturile.

Dacă vědu naşulŭ că nu póte s'o scóţă la cale cu ţiganulŭ în nicĭ unŭ felŭ, învěţă pe unŭ omŭ se desle ge şi se dea drumulŭ epeĭ, şi apoĭ sě-ĭ spue c'a scăpatŭ, credêndŭ că astŭ-felŭ va apăra de lăcomia ţigănéscă sêrmanele icre.

Aşa se şi făcu.

Omulŭ dete drumulŭ epeĭ şi veni de spuse ţiganuluĭ c'a scăpatŭ. Ţiganulŭ, audind acéstă îmtêmplare, puse mâna pe unŭ codru de pâine şi în ceĭ l'altă mână luă icrele ce maĭ rămăseseră pe talerŭ şi o reteză d'a fuga dupe épă, strigândŭ :

— *Scumpŭ, dér face!*

III

ŢIGANULŬ PĂCĂLITŬ DE ELŬ SINGURŬ

Murindŭ muma unuĭ românŭ şi făcêndŭ pomană, chiămă şi pe unŭ ţiganŭ la masă. Ţiganulŭ însě veni maĭ în urmă, cândŭ se sfîrşise bucatele şi remăsese numaĭ nişte zémă de la varza cu carne.

— Na mě ţigane, dise românulŭ; mănâncă şi tu zéma ce a maĭ remasŭ, că multŭ îĭ plăcea rěposateĭ biată mamă.

— Bine romănico, dise ţiganulŭ, 'mĭ o făcuşĭ! N'o da Dumnedeŭ se móră mama şi sě te chemŭ şi eŭ la pomană totŭ la urmă, şi sě-ţĭ daŭ totŭ astŭ-felŭ de bucate.

Par'că disese într'unŭ ceasŭ rěŭ! Peste câtă-va vreme muri şi muma ţiganuluĭ. Atuncĭ, dupe făgăduială, ţiganulŭ chiămă şi pe românŭ; însě la urmă, cându numaĭ rămăsese nimicŭ.

Voindŭ sĕ-lŭ păcălĕscă totŭ cu vorbele séle, ţiganulŭ îĭ ḑise:

— Aoleo, românico! Venişĭ târḑiŭ, venişĭ târḑiŭ! N'a maĭ rĕmasŭ nimicŭ! Dar mănâncă şi tu astă baligă de vită botezată, ce este colea lângă gardŭ, *că multă îĭ plăcea reposuteĭ biată mama!*

IV

FIĂ CE SPUĬ TU, SE NU FIĂ CE SCIŬ EŬ

Unŭ ţiganŭ îşĭ luă măgarulŭ şi plecă sĕ aducă lemne. Trecêndŭ pe-o potecă, vĕḑu pe marginea uneĭ prăpăstiĭ unŭ stejarŭ de o grosime şi de o înălţime fórte mare.

— P'acesta sĕ-lŭ taiŭ, ḑise ţiganulŭ! Din elŭ potŭ se arḑŭ o sută de ḑile.

Apoĭ legă măgarulŭ de stejarŭ şi începu se taiă la rădăcina luĭ. Stejarulŭ fiindŭ fórte mare, şi povârnitŭ pe marginea prăpastieĭ, îndată ce rămase în câte-va ăşchiĭ se rupse şi căḑu cu unŭ sgomotŭ mare în prăpastie, târêndŭ şi pe măgarŭ cu elŭ!

— Bre! bre! Ḑise ţiganulŭ uĭtându-se dupe măgarŭ şi fluerândŭ! De trăia tata până astă-ḑĭ, vedea şi elŭ măgaru sburândŭ!!

Vĕḑêndŭ că măgarulŭ nu se maĭ vede, bietulŭ ţiganŭ plecă cam tristŭ acasă. Dar pe drumŭ întêlnindŭ pe unŭ românŭ vecinŭ alŭ seŭ, îlŭ întrebâ:

— Măĭ, românico! n'aĭ vĕḑutŭ măgarulŭ meŭ?

— Ba mi se pare că era la tine în bătătură.

— *Fiă cum spuĭ tu*, ḑise ţiganulŭ făcêndu-şĭ curagiŭ, *se nu fio cum sciŭ eŭ!*

înoptândŭ şi intrândŭ în nişte porumbiştĭ, i se făcu frică. Ca sĕ-şĭ facă curagiŭ, neavêndŭ cu cine vorbi vorbia cu traista:

— De fricós'o, că eştĭ cu mine, ḑicea elŭ! Nu-ţĭ fie frică. Etă colo, par'c'arŭ fi singură!

Mergêndŭ maĭ departe. frica se mărea cu crescerea întunecimeĭ. Totŭ i se părea că vede pe cine-va înaintea luĭ. De frică, şi ca sĕ sperie pe celŭ ce i se părea că-lŭ vede în porumbişte, începu se cânte cu glasŭ tare:

«P'o vale adâncă
«Vine ţigănimea tótă.«

IX

DE MĔ RUGAM DE 40, PE CALŬ CĂDÉMŬ

Unŭ ţiganŭ voia sĕ încalece pe épa sea, dar nu putea. Se rugă de sântulŭ Ilie sĕ'lŭ pue călare, se opinti dar se ridică numaĭ puţintelŭ. Se rugă apoĭ de sântulŭ Nicolae, dar nicĭ acestŭ sântŭ nu-ĭ ajută maĭ multŭ de câtŭ celŭ din têiŭ.

— Staĭ, ḑise ţiganulŭ necăjitŭ, că sciŭ eŭ de cine sĕ mĕ rogŭ acumŭ! Amŭ sĕ mĕ rogŭ de ceĭ 45 de mucenicĭ că eĭ aŭ maĭ multă putere.—Sânţĭ 45 de mucenicĭ adaose ţiganulŭ; puneţi-mĕ pe épă că vĕ daŭ o lumânare de 9 parale, la toţĭ.

Se opinti ţiganulŭ şi d'astă dată, cu maĭ multă putere, şi sări tocmaĭ dincolo peste épă

— Eĭ, istoria draculuĭ! strîgă ţiganulŭ; de mĕ rugamŭ numaĭ de 40, pe épă cădémŭ!

X

CIOARA MOARTA 'N DRUMU.

Unŭ ţiganŭ vede o cióră pe unŭ arbore.

- Ce pasere sĕ fie asta? ḑise elŭ. Sĕ-ĭ ḑicŭ cióră,

'mĭ e că sbóră şi dă pe tica de ocară! Sĕ 'ĭ ḑicŭ maĭ bine:

„Porumbos, popos
„Cu cioculŭ covîltiros,
„Cu códa iataganos

Tocmaĭ atuncĭ trecêndŭ unŭ vânătorŭ p'acolo, trage cu puşca în cióră şi o omóră. Ţiganulŭ, cumŭ o vĕḑu că a căḑutŭ josŭ mórtă, se apropie de ea şi începu sĕ o jeléscă astŭ-felŭ:

„Săraca ceva,
„Cum te-a omorâtŭ cineva!
„Eŭ sciŭ cum te chiamă pe tine;
„Dar mĕ păcălescŭ pe mine!

XI

CUM A REMAS ŢIGANULU DE RÎSU ŞI DE OCARA

Unŭ românŭ, unŭ turcŭ ş'unŭ ţiganŭ se duseră la Dumneḑeŭ sĕ céră câte-ceva.

Intră maĭ întêiŭ turculŭ.

— Ce vreĭ turcule? îlŭ întrebă Dumneḑeŭ.

— Bine Dómne!

— De bine sĕ fiĭ.

Intră românulŭ.

— Ce vreĭ române? îlŭ întrebă Dumneḑeŭ.

— Bine Dómne!

— Binele l'a luatŭ turculŭ.

— Darŭ eŭ?

— Darnicŭ sĕ fiĭ.

Intră ţiganulŭ.

— Ce vreĭ ţigane? îlŭ întrebă Dumneḑeŭ,

— Bine, Dómne.

— Binele l'a luatŭ turculŭ.

— Darŭ eŭ?

— Darulŭ l'a luatŭ românulŭ.

— Ce rîsŭ şi ocară o maĭ fi şi asta, Dómne! dise ţiganulŭ, dupe ce se gândi puţinŭ şi se scărpină în capŭ.

— De rîsŭ şi de ocară sĕ fiĭ.

XII

PUŞCA ŞI SCROAFA

Unŭ românŭ furândŭ o scrófă şi unŭ ţiganŭ o puşcă, fură prinşĭ şi duşĭ la zapciŭ. Aducĕndŭ întêiŭ pe românŭ sĕ-lŭ cerceteze, ţiganulŭ se puse la uşe s'asculte ce spune românulŭ ca sĕ scape.

— De ce aĭ furatŭ scrófa, Marine? îlŭ întrebă zapciulŭ.

— N'am furat'o, cocóne, păcatele mele! Deŭ, uĭte amu crescutu-o eŭ de mică, de cândŭ era d'o schiópă!

Îlŭ credu şi-ĭ dete drumulŭ.

Chiămă şi pe ţiganŭ.

— De ce aĭ furatŭ, ţigane, puşca?

— N'amŭ furat-o, deŭ, boerule, n'amŭ furat-o! Amŭ crescutu-o eŭ de mică, cândŭ era d'o schiópă!

XIII

TOCMAI PE TOCMAI

Se încinse o dată o bătălie între o sută de ţiganĭ şi o sută de tătarĭ; tătariĭ daŭ cu puscele şi ţiganiĭ cu măciucile. Cumŭ se 'ntêmplă că unŭ ţiganŭ aruncă o măciucă şi omorî unŭ tătarŭ. Tătariĭ se 'nfuriară maĭ rĕŭ şi omorâră nouă-decĭ şi nouă de ţiganĭ. Alŭ o sutelea se făcu şi elŭ mortŭ şi scăpă.

Ducêndu-se într'unŭ satŭ, unŭ românŭ îlŭ întrebă:

— Ce-aţĭ făcutŭ cu tătariĭ, ţigane?

— Ia! ce sĕ facemŭ? Nicĭ eĭ nicĭ noĭ! Tocmaĭ pe tocmaĭ, românico: de la eĭ a muritŭ unulŭ şi de la noĭ a remasŭ unulŭ.

XIV

DOUĔ-ḌECI DE GÂŞTE

Unŭ boerŭ avea douĕ-ḑecĭ de gâşte şi trimitea totŭ-dé-una unŭ ţiganŭ cu ele sĕ le pască. Boerulŭ însĕ avea obiceiŭ de număra gâştele de câte orĭ pleca şi venea ţiganulŭ cu ele.

O dată ţiganulŭ tăe una ş'o mâncă.

Cândŭ le numĕră boerulŭ găsi numaĭ nouĕ-spre-ḑece.

— Mĕĭ, ţigane, ḑise boerulŭ; gâştele suntŭ numaĭ nouĕ-spre-ḑece.

— Nouĕ-spre-ḑece, boerule!

— Pĕĭ eraŭ douĕ-ḑecĭ, mĕ?

— Ba douĕ-ḑecĭ boerule!

— Pĕĭ suntŭ nouĕ-spre-ḑece!

— Nouĕ-spre-ḑece, boerule.

Vĕḑêndŭ boerulŭ că nu se 'nţelege cu ţiganulŭ, chiămă douĕ-ḑecĭ de ţĕranĭ din satŭ şi-ĭ puse se ia fie-care câte-o gâscă.

Unulŭ remase cu mâĭnile góle.

— Veḑĭ, mĕĭ ţigane, ḑise boerulŭ, că toţĭ ţăraniĭ aŭ câte o gâscă, numaĭ ăsta alŭ douĕ-ḑecilea n'are!

— Apoĭ, batălŭ mama luĭ Dumneḑeŭ, cândŭ eraŭ gâştele grămadă de ce nu s'a repeḑitŭ sĕ ia şi elŭ una?

XV

'ŢI-O DA CELU DE SUSU

Unŭ ţiganŭ ş'unŭ românŭ, furândŭ unŭ boŭ, se duseră amânduoĭ sĕ'lŭ jupóiă.

— Mĕĭ, ţigane, ḑise românulŭ; tu păḑesce colea în potecă că eŭ mĕ ducŭ sĕ'lŭ jupoĭ în crîngŭ. Veḑĭ cândŭ o veni cine-va sĕ'mĭ flueri!

— Bine, românico, bine!

Vĕḑêndŭ ţiganulŭ unŭ omŭ uĭtându-se în tóte părţile, începu sĕ-ĭ strige:

— Mĕĭ! ălŭ boŭ brézŭ-bărlo-brézŭ cauţĭ?

— Ala mĕ, ţigane.

— Încolo sĕ'lŭ cauţĭ, ḑise ţiganulŭ, (arĕtândŭ spre altă parte) încolo, încolo; numaĭ încolo (arătândŭ la loculŭ unde era boulŭ) sĕ nu'lŭ cauţĭ că l'amŭ căutatŭ şi eŭ; nu e acolo.

Păgubaşulŭ se duse dreptŭ unde-ĭ arĕtase ţiganulŭ sĕ nu se ducă şi gâsi boulŭ. Se duse şi ţiganulŭ dupe elŭ şi apropiindu-se de celŭ care 'lŭ jupuia, începu sĕ-ĭ fluere la urechiă strigându-ĭ:

— Avelŭ păgubaşulŭ mo!

Prinḑêndu-ĭ păgubaşulŭ îĭ duse la zapciŭ,

Pe drumŭ românulŭ ḑise ţiganuluĭ:

— Mĕĭ, ţigane, tu eştĭ prostŭ; nu sciĭ cum sĕ vorbeştĭ zapciuluĭ; sĕ mĕ laşĭ pe mine şi tu sĕ te urcĭ în podulŭ caseĭ şi sĕ asculţĭ.

Românulŭ intră la zapciŭ cu păgubaşulŭ, şi ţiganulŭ se urcă în podŭ.

— De ce aĭ furatŭ boulŭ? întrebă zapciulŭ; de ce l'aĭ omorîtŭ?

— De, cocóne, păcatele mele, sărăcuţŭ de maĭca mea Dómne! nu l'amŭ omorătŭ eŭ...... aşa l'amŭ găsitŭ.

— Sĕ'lŭ plătescĭ, hoţule!

— N'amŭ parale, ḑeŭ, cocóne! L'o plăti *celŭ de susŭ!*

Ţiganulŭ, creḑêndŭ că ḑice sĕ'lŭ plătéscă elŭ, strigă din podŭ:

— Ba amândoĭ sĕ'lŭ plătimŭ, că eŭ păzémŭ şi tu jupuiaĭ!

XVI

VORBĂ SĔ FIĔ DĔ'MI O LULEA DE TUTUNŬ

Unŭ ţiganŭ n'avea tutunŭ. Cum sĕ facă elŭ sĕ céră la unŭ românŭ, pe departe, sĕ nu'lŭ înţelégă?

— Mĕĭ, românico, ḑise elŭ; maĭ trăesce épa care a muritŭ astă véră la Crăciunŭ?

— Eştĭ nebunŭ, ţigane? Cumŭ o sĕ maĭ trăéscă dăc'a muritŭ o dată?

— Vorbă sĕ fiă, dă-mĭ o lulea de tutunŭ!

XVII

AVEA ORI N'AVEA

Unŭ ţiganŭ murise, şi, ducêndulŭ la grópă, nevasta luĭ îlŭ jelea aşa:

— Aoleo! aoleo! Ce bine mĕ 'ngrijea! Ce bine mânca! Cine sĕ-ĭ pórte căciula acumŭ?

— Avea fă, orĭ n'avea? o întrebă unulŭ.

— Ba n'avea; darŭ avea de gândŭ sĕ-şĭ ia!

XVIII

D'AR FI 'N VISU

Unŭ ţiganŭ visă într'o nópte că-ĭ a mâncatŭ lupiĭ épa. Se sculă de diminéţă şi vĕḑu că este în coşarŭ. Intr'o ḑi, fiindŭ într'o pădure, lupiĭ îĭ mâncară épa de faciă cu elŭ.

Ţiganulŭ puse mâĭnele la ochĭ şi o reteză d'a fuga acasă, strigândŭ:

— Darŭ fi 'n visŭ! D'arŭ fi 'n visŭ!

XIX

CE VÊNTU BATE!

Unŭ boerŭ trimise pe unŭ ţiganŭ afară sĕ védă ce vêntŭ bate, ce timpŭ este?

Ţiganulŭ, în locŭ sĕ ésă afară, nemeri într'unŭ dulapŭ. Puse mâna înnăuntru şi dete de brânză.

— Aoleo, boerule! dise ţiganulŭ, intrândŭ în casă: afară e întunericŭ besnă şi miróse-a brândă.

— Dérŭ ce vêntŭ bate, ţigane?

— *Criv-austru-băltărez-muntean!*

XX

O SĔ'LŬ BATĂ DUMNEDEŬ

Uneĭ ţigance murindu-ĭ unŭ copilŭ, cândŭ îlŭ ducea la grópă îlŭ jelea aşa:

— Aoleo! aoleo! Par'că 'lŭ vĕdu că se duce 'n Raiŭ, şi o sĕ-ĭ dea Sântulŭ Petre cheile raiuluĭ pe mâna luĭ, şi elŭ fiindŭ micŭ o sĕ le pérdă, şi perdêndu-le o sĕ'lŭ bată Dumnedeŭ pân' l'o lua draculŭ!

GHICITORI ROMÂNE

GHICITORI ROMANE

Pe podurĭ ferecate
Trecŭ miĭ nenumĕrate,
Şi le taie capetele,
Şi le schimbă numele?
(Móra)

In pădure născuĭ,
In pădure crescuĭ,
In oraşŭ m'a adusŭ,
Cerceĭ de urechĭ 'mĭ a pusŭ?
(Cobiliţa)

Şerveţelŭ învĕrgatŭ
Peste mare aruncatŭ?
(Curcubeulŭ)

Susŭ tună, josŭ rĕsună,
Ciorile s'adună?
(Biserica)

La capŭ peptene,
La spate seceră,
La miḑlocŭ pepene?
(Cocoşulŭ)

M'a trimesŭ dómna de susŭ la cea de josŭ
Sĕ ţésă pânza făr'de rostŭ?
(Giamulŭ)

M'a trimesŭ dómna de susŭ
La doamna de josŭ,
Sĕ cósă cusătură
Fără neam de tivitură?
(Hârtia)

Câmpulŭ albŭ, oile negre,
Cin'le paşte le cunóşte?
(Cartea)

Susŭ tună, josŭ rĕsună
Şi la miḑĭlocŭ horă?
(Putineiulŭ)

Douĕ fete ce portŭ salbă,
Úna négră ş'alta albă,
Ne 'ncetatŭ se totŭ gonescŭ
Şi în vecĭ nu se sosescŭ?
(Ḑiua şi nóptea

Ce e dulce şi maĭ dulce
Şi pe talerŭ nu se taie?
(Somnulŭ)

Este unŭ moşŭ bătrânŭ tare,
Duce o miă aracĭ în spinare?
(Ariciulŭ)

Amŭ unŭ grajdŭ plinŭ cu caĭ roşiĭ,
Cândŭ bagĭ pe negru
Iĭ scóte pe toţĭ afară?
(Cărbuniĭ din sobă şi cleştele)

Sâcăita vaĭ-de ea,
Şéde 'ntr'unŭ vêrfŭ de nuia?
(Aluna)

La margine de crîngŭ
Douĕ blănĭ de blidŭ,
Lângă douĕ blănĭ de blidŭ
Douĭ lucefereĭ,
Lângă douĭ luceferei
O móră ferecată?
(Sprîncenile, ochiĭ şi gura)

Găinuşe ciuşe
Trece prin cenuşe?
(Luleaoa)

Naltŭ ca casa
Verde ca mătasa
Amarŭ ca fierea,
Dulce ca mierea?
(Nuculŭ)

Ce şéde în apă
Şi nu putredesce?
(Limba)

Ce şéde în apă
Şi nu se udă?
(Umbra)

Ce nu suntŭ treĭ în lume?
(Scară la cerŭ,
punte peste mare
şi fierulŭ măduvă n'are)

Susŭ copae,
Josŭ copae,
La midĭlocŭ
Carne de óiă?
(Scoica)

Ulceluşe unsă,
In buruenĭ ascunsă?
(Œpurele)

Uĭte-o! Nu-e?
(Scânteia)

Căciula fârtatuluĭ
Pe marginea satuluĭ?
(Sórele)

Ce lucru este în tóte
Şi fără elŭ nu se póte?
(Numele)

Eŭ n'amŭ din natură
Nicĭ limbă, nicĭ gură,
Dar spuĭ la orĭ care
Cusurulŭ ce are,
Şi nu se mâniă,
Ci va sĕ mĕ ţiă!
(Oglinda)

In pădure m'amŭ născutŭ,
In pădare amŭ crescutŭ,
Şi 'n oraşiŭ cândŭ m'a adusŭ
Judecătorŭ amŭ fostŭ pusŭ?
(Băţulŭ)

La trupŭ suntŭ uşorŭ,
Fără aripĭ sborŭ,
Darŭ eŭ nu suntŭ norŭ?
(Gândulŭ)

Trupulŭ îmĭ bagă în casă
Şi capulŭ afară mĭ lasă?
(Cuiulŭ)

Patru fraţĭ, gemenĭ născuţĭ,
Totŭ îmbrăcişaţĭ crescuţĭ,
Orĭ cândŭ îĭ veḑĭ la unŭ locŭ
Inveliţĭ într'unŭ cojocŭ?
(Mieḑulŭ de nucă)

Ce hiară încoronată
Umblă cu gura căscată,
Şi numaĭ cu limba rîmă,
Totŭ răstórnă şi dărîmă?
(Plugulŭ)

Trupulŭ, capulŭ 'mĭ e totŭ una;
P'unŭ piciorŭ staŭ totŭ déuna;
Cămăşĭ amŭ nenumărate
Şi le portŭ totŭ 'mbrăcate?
(Varza)

Suntú albă sulemenită,
Şi urâtă şi iubită:
Vara nu vorŭ sĕ mĕ vadă
Şi érna mĕ 'mbrăţişédă?
(Soba)

Ce flóre e maĭ frumósă
Şi bărbaţiĭ o mirósă,
Numaĭ lorŭ e drăgăstósă?
(Femeea)

Eŭ la orĭ ce casă
Suntŭ slugă alésă;
Eŭ pe ori şi cine
Intîmpinŭ cândŭ vine;
Cândŭ plécă afară
Eŭ îlŭ petrecŭ éră?
(Uşia)

Buturugă uscată,
O ridică încărcată
Şi o dă josŭ descărcată?
(Lingura)

De iute ce suntŭ treĭ abia mĕ ţinŭ;
Din nasulŭ meŭ curge miere şi veninŭ;
Glasŭ nu amŭ, dar sĕ strigŭ, cândŭ suntŭ pusŭ,
Mĕ aude rĕsăritŭ şi apusu!
Eŭ lumea o împăciuescŭ şi îmvrăjbescŭ;
Eú pe toţĭ îĭ bucuru şi îĭ necăjescŭ!
(Condeiulŭ)

Ce pomŭ e acela care
Stă cu ramurile sale
Tóte plecate la vale,
Şi vinele, rădăcina
Îĭ staŭ în susŭ cu tulpina?
(Omulŭ)

Ce nodŭ cu gura se 'nódă
Şi cu mâĭnele nu se desnódă?
(Cununia)

Ḑioa în plimbare
Mereŭ mě pornescŭ;
Nóptea mě punŭ éră
Casa sě păzescŭ?
(Brósca de la uşe)

Cândŭ intru d'o dătă
Umplu tótă casa!
Ḑiua 'mĭ e ruşine;
Nóptea vědŭ maĭ bine?
(Lumânarea)

Subtŭ pădure grămădită
Şéde lumea învelită;
Ḑiua de sóre fugită,
Nóptea du lună pitită?
(Casa)

Este-o fată buburósă
Şéde cu vodă la masă
(Strugurelŭ)

M'a trimesŭ dómna de susŭ
La dómna de josŭ,
Sĕ'ĭ dea vinŭ şi rachiŭ
Totŭ într'unŭ buriŭ.
(Oulŭ)

D'aicĭ pân' la munte,
Totŭ zare mĕrunte.
(Stelele)

D'aicĭ pên' la mare
Totŭ fundurĭ de căldare.
(Moşoróele)

Biserică într'unŭ piciorŭ,
Ghicĭ ciuperca ce e?
(Ciuperca)

La capŭ pajere, la spate seceră
Cocoşu e, nătăraule,
Aĭ priceputŭ măĭ, boule?
(Cocoşulŭ)

NOTTE

NOTTE

Domnulŭ Marinescu, unulŭ din bărbaţiĭ carĭ s'aŭ ocupatŭ peste Carpaţĭ maĭ multŭ cu literatura populară, a publicatŭ în *Albina* din Pesta de la 19—21 Februarie 1871 următórele notiţiĭ prin carĭ dovedesce afinitatea basmelorŭ nóstre cu Mytologia veche.

DESCOPERIRĬ MARI

ÎN POVESTELE (BASMELE) ROMANILORŬ.

A trebuitŭ sĕ daŭ unŭ nume strigătoriŭ: «*Descoperirĭ marĭ,*» următórelorŭ publicărĭ, pentru ca sĕ atragŭ atenţiunea şi a acelora din onor. publicŭ, carĭ nu aŭ datina de a citi «*Foişióra*» şi preste totŭ atenţiunea intiliginţeĭ nóstre, literaţilorŭ românĭ, asupra povestelorŭ poporuluĭ românŭ.

Popórele carĭ făcură ânteiulŭ pasŭ în literatura lorŭ, şi-aŭ adunatŭ povestele lorŭ ca lucrurĭ naţionale de mare preţŭ.

Românulu — ca şi în tóte — şi într'acéstă privinţă,

omŭ tardiŭ — a făcutŭ prea puţinŭ, de şi *Românulŭ e poporulŭ celŭ clasicŭ din Oriente.*

Dincóce de Carpaţî, D-lŭ *B. Em. Stănescu*, (astăḑî Mircea) a începutŭ a culege poveste populare şi sub titlu de «*Prosa populară*», în 1859 a publicatŭ câte-va; —dar de atuncî şî-a perdutŭ tótă energia. (A pornitŭ după altele. Red.)

Dincolo de carpaţî, D-lŭ *I. C. Fundescu* a publicat o broşură de „*Basme, pocsiî, păcăliturî*,“ în anulŭ 1867 promiţêndŭ continuarea.

Intre cele 12 poveste publicate de F. suntŭ câte-va de interesŭ mitologicŭ şi istoricŭ pentru românî, interesŭ de care nicî n'aŭ visatŭ româniî până acuma.

D-lŭ Fundescu şî-a arĕtatŭ opurile ministeruluî de instrucţiune din Bucurescî, ministerulŭ a denumitŭ o comisiune din D-niî *T. Văcărescu şi B. P. Hajdeu*; aceştia daŭ opiniune bună, şi opurile D-luî Fundescu facŭ o cale ḑadarnică pe la Ministerŭ, pentru că e silitŭ apoî sĕ şi le tipărescă însuşî. Sĕraca Românie liberă! de liberă şi liberală ce escî, româniî încă nu ajunseră aşî culege *poesiile şi povestele poporale*, o visterie dintre cele maî marî a unuî poporŭ, *şi deosebî a românilorŭ clasicî*!

Guvernulŭ e românŭ, dispune de milióne şi milióne— dincolo peste Carpaţî, esistă şi academie de sciinţe, etc. şi—nu se face nimica; dincóce—încă avemŭ două, cu a Bucovineî treî asociaţiunî pentru cultură şi literatură, fără sĕ fi făcutŭ vr'una ceva în acestŭ ramŭ.

Ne condamnămŭ înşine la neactivitate şi totuşî pretindemŭ sĕ progresămŭ.

După acéstă posomorîtă întroducere voiŭ lua dea rêndulŭ povestile de interesŭ ale D-luî Fundescu, [1]) le voiŭ

1) Se află în Sibiŭ la Filtsch cu 1 fl. şi 80 cr.

împătăşi în estrase scurte şi precise, şi voiŭ face notele mele, éră la capĕtŭ voiŭ aduce tóte la legătura ce o aŭ între sine. [1]).

POVESTEA I.

FATA DIN DAFINU

O împĕrătésă a remasŭ însărcinată (grea), şi copilulŭ înaintea nascerii cu 6 septămênĭ a plînsŭ în păntece şi ea ĭ-a ḑisŭ: sĕ tacă, că 'ĭ va da banĭ mulţĭ, calŭ cu aripĭ, arme şi pe fata împĕratuluĭ vecinŭ, déră fiindŭ-că copilulŭ nu tăcu, 'ĭ maĭ p'omise pe *Sanda Lusandra*, fata frumósă dv peste 9 ţĕrĭ şi 9 mărĭ, şi atuncĭ copilulŭ tăcu.

Cândŭ se ridică copilulŭ, ceru pe *Sanda Lucsandra* déră mumă-sa 'ĭ spuse că *Sanda Lucsandra* nu e pe lume, ci 'ĭ promise altă fată de împĕratŭ; însĕ copilulŭ nu primi ci a plecatŭ sĕ caute pe *Sanda Lucsandra*.

Se duse şi într'o câmpie frumósă cu florĭ, şi udată de un rîuleţŭ, află unŭ dafinŭ verde, şi-şĭ puse cortulŭ sub elŭ, şi de locŭ auḑi vorbe din dafinŭ, şi pe urmă eşi o fată frumósă cu pĕrulŭ de aurŭ.

Elŭ îĭ declară amorŭ; se amoresară şi adormiră; — căndŭ s'a deşteptatŭ şi e sculatŭ feciorulŭ, lăsă unŭ mănunchiŭ de florĭ în braciulŭ feteĭ şi se duse până dede de unŭ palatŭ de aurŭ şi de topazŭ, şi aci întrebă pe unulŭ că unde şéde *Sanda Lucsandra?*

---

1). Esplicările le basezŭ pe: «*Meyers Neues conv. Lexikon*»,— pe «*Vollständiges Worterbuch der Mythologie aller Nationen*»— Stuttgart 1836; — pe «*Die Götterwelt der alten Völker*», Berlin 1854, şi pe alte opurĭ maĭ micĭ.

Era tocmaĭ Domnulŭ palatuluĭ şi fiindŭ-că 'lŭ vĕḑu frumosŭ şi avea şi elŭ fată, îĭ spuse că *Sanda Lucsandra* e fata sa,—'lŭ duse la ea, şi feciorulŭ peţindu-o. s'a re'nturnatŭ cu ea sĕ se cunune acasă.

Intr'aceea, fata din dafinŭ s'a treḑitŭ şi vĕḑêndu-se înşelată, vru se intre în dafinŭ, déră acesta n'o priimi. Plecândă pe drumŭ, se întălni cu unŭ călugărŭ, schimbară hainele, şi grăbi către o căruţă care venea—copilulŭ cu prefăcuta *Sanda Lucsandra*, Călugărulŭ, (fata din dafinŭ,) dă vorba; împĕratulŭ îlŭ întrébă, şi elŭ povestesce tóte, apoĭ îlŭ ia în trăsură, şi 'lŭ duce la palatulŭ seŭ.

In ḑiua cununieĭ călugărulŭ s'a spânḑuratŭ însĕ împĕratulŭ îlŭ află, îĭ tăiă frănghia şi aci cunósce că e fata din dafinŭ, şi *Sanda Lucsandra* adevĕrată, şi se cunună cu ea, éră pe S. L. cea falşe o trămite îndărătŭ la tatălŭ seŭ. [1])

---

1) *Dafinŭ*, în limba nóstră însémnă unŭ arbore, — greceşte şi aḑĭ în botanica «*Daphne*», unele soiurĭ «*Daphne Laureola*,» nemţesce: Lorbeerbaum; de aci în Banatŭ «*frunḑa de lorbanu*». In Francia e o provincia «Dauphine.

Apollo a iubitŭ pe *Daphne*, fata frumósă a rîuluĭ *Peneios* în Tesalia; însĕ ea nevrêndŭ a sci de amórea luĭ, Apollo 'şĭ spune originea de la *Zeus*; fata nicĭ atuncĭ n'a voitŭ a sci de elŭ ci — fuge; Apolo p'écă dupĕ ea, în câtŭ ea îĭ simte bórea pe grumaḑĭ, şi ea strigá pe tatălŭ-seŭ ca s'o strămute, şi se scape de Apollo. Tatălŭ seŭ îĭ vine într'ajutorŭ şi delocŭ s'a făcutŭ scórţă pe peptulŭ eĭ, éră din pĕrŭ s'a făcutŭ frunḑe, din mâinĭ crenge, şi din picióre rădăcinĭ, şi aşa a statŭ ca unŭ arbore — *Dophne* şi Apollo ĭ-a sărutatŭ frunḑele. (Vollmer în fabul'a 23 înfăţişéḑă tipulŭ Dafneĭ).

Peneios a fostŭ ḑeu de riŭ în Tesalia, născutŭ de la nimfa *Kreusa*. Peneiosŭ a avutŭ fețe pe *Daphne*, *Kyrena*, *Stilbe*. Intre Pleiade încă se află o Daphne, ba încă una şi între nimfele frumóse ale Dianeĭ.

Apollo are comune de *Daphnaeos*, şi Diana de *Daphnaea*.

Leucippus, feciorulŭ luĭ Oemaus, regeluĭ din E'is, a fostŭ rivalulŭ luĭ Apollo pentru Daphne. Dupĕ mitologia luĭ Vollmer: In Autiochiă se arétă Daphinulŭ, carele căndŭ-va a fostŭ fată frumósă· Acestŭ arbore a fostŭ plăcutŭ luĭ Apollo pentru aceea elŭ se numesce şi *Daphnaeos*.

Nimfele la grecĭ şi la romanĭ suntŭ fiinţe Semidine, cari locuescŭ în rîurĭ, arborĭ, dealurĭ etc. Cele din arborĭ se numescŭ «*Dryade*», aşa déră fata din dafinŭ e Driada.

A doua persónă din poveste e «*copilulŭ* sĕŭ *feciorulŭ de împĕratŭ*», fără sĕ se numéscă cu nume. A treia persónă e împĕrătésa.

Feciorulŭ e Apollo, impĕrătésa e *Leto*, (Latona), mam'a sa, care fiindŭ însărcinată de Zeus, a ajuns la *Peneios*, ḑeulŭ de rîŭ, ca sĕ'ĭ dea loc de nascere, de óre ce Juno o persecuta, şi Peneios ĭ-a datŭ locŭ pe insula Delos, unde a născutŭ pe Apóllo şi pe Diana.

Apollo totŭ de o dată e şi ḑeu de sóre. Sórele 'nainte de resărire trămite raḑele séle, semnele de viaţă; aşa Apollo 'nainte de nascere a plânsŭ în păntece, şi mama sa ĭ-a promisŭ calulu cu aripĭ (Pegasos,) care şi alt cum e calulŭ luĭ Apollo.

Acestŭ Apollo se identifica cu *Helios*, adică cu însuşı sórele. In povestele nóstre se identifică cu *Fetŭ Frumosŭ*, pe cum voiŭ documenta în povestele următóre.

A patra persóuă din poveste e *Sanda Lucsandra*.

In acéstă poveste, actulŭ eĭ nu se lovesce cu mitulŭ vechiŭ, ca aiurea, şi pentru aceea aci voiŭ arĕta numaĭ enticitatea eĭ şi deducerea numeluĭ «*Sanda Lucsandra*».

Kassandra a fostŭ una din fetele cele maĭ frumóse ale regeluĭ Priam din Troia; dupĕ Homerŭ era frumósă ca şi Aphrodita de aurŭ;—la cuprinderea Troieĭ, regele Agamemnon şĭ-a făcut'o de sclavă, şi a dus'o acasă la sine.

Apollo a iubitŭ pe Kassandra şi pentru amórea acésta—dupĕ Pausanias—în *Leuctra* i s'a ridicatŭ o templă şi statua, şi aci s'a chiematŭ şi *Alexandra*. Mormêntulŭ eĭ se ḑice a fi între ruinele de la *Mikenae*.

In altă poveste voiŭ dovedi mitulŭ luĭ Apollo cu Kassandra multŭ maĭ desvoltatŭ; aci ḑicŭ numaĭ atâta, că Kasandra e identica cu *Leuctra Alexandra*, şi aḑĭ e identica cu «*Sanda Lucsandra*» din povestea «*Fata din Dafin*».

Étă povestea romană, de pe timpulŭ Troieĭ, adecă de 3300 de anĭ! Étă fontâna pentru mitologia daco-romană!

POVESTEA II.

FĚTU FRUMOSU CU PĚRULŬ DE AURU

A fostŭ odata într'o *pustie* unŭ pusnicŭ, şi petrecea singurŭ între férele pădurilorŭ, şi acestea i se închinaŭ. Intr'o ḑi ducêndu-se la marginea apeĭ ce gurgea pe lângă coliba luĭ, věḑu pe apă unŭ sicriŭ (o ladă), şi auḑi glasŭ dintr'ensulŭ. Pusniculŭ scóse sicriulŭ şi aflà unŭ copilŭ de vr'o două lunĭ, cu scrisóre la grumaḑĭ, din care se vedea că copilulŭ e de fată de împěratŭ şi e aruncatŭ în apă.

Pusniculŭ voia sě-lŭ crescă dérŭ nu avea cu ce, şi rugându-se luĭ D-ḑeŭ, resâri o viţă de viă cu struguri şi copilul mănca.—Când a maĭ crescutŭ copilulŭ, pusniculŭ l'a învěţatn carte, se adune rădăcine de hrănitŭ, şi a vêna.[1])

Intr'o ḑi pusniculŭ spune copiluluĭ că elŭ o sě móră, şi îĭ spune întêmplarea cum l'a aflatŭ pe apă, şi apoi ḑice copiluluĭ, sě nu se sperie căndŭ va veni unŭ leŭ ca sě-lŭ îngrópe.—De moştenire lăsă copiluluĭ unŭ frâŭ de calŭ, şi cândŭ îlŭ va scutura, va veni unŭ calŭ cu aripĭ,—şi 'lŭ va învěţa ce sě facă.

Calulŭ 'lŭ învĕță sĕ mérgă a locui de acu între ómenĭ; pentru acésta copilulŭ scóse din urechia caluluĭ unŭ rândŭ da haine, și sĕ duse într'unŭ orașŭ. [2])

Pe urmă plecară pe tărâmulŭ unorŭ treĭ dîne, și calulŭ îlŭ sfătui sĕ se bage slugă la ele. Dînele 'lŭ primiră și calulŭ spuse, că într'o casă aŭ dînele o baiă, unde la di hotărîtă curge apă de aurŭ și cine se scaldă maĭ întêiŭ capătă pĕrŭ de aurŭ, și dînele aŭ într'o casă 3 rĕndurĭ de haine ce le pădescŭ cu îngrijire

Dînele plecară de acasă la o serbătóre șĭ diseră copiluluĭ, că în chilia cu baia sĕ un intre, însĕ copilulŭ se scăldă și căpătă pĕrŭ de aurŭ, și luândŭ legătura cu hainele, fugi de acolo.

Cum s'a depărtatŭ, casele se cutremurară, și dînele audindŭ se renturnară, — și neaflândŭ copilulŭ și hainele, se duseră dupĕ elŭ, însĕ 'lŭ vĕdură că trece peste hotarulŭ lor.

Dînele cerură sĕ 'șĭ arăte pĕrulŭ și sĕ le dea hainele, dérŭ copilulŭ le reținu pentru simbrie.

II.

Fĕtŭ Frumosŭ se duse în altŭ orașiŭ, și se băgă slugă la gradinarulŭ împĕratuluĭ ca sĕ lucrede în grădină. Impĕratulŭ avea 3 fete, și de trebele împĕrățieĭ uitase sĕ le mărite.

Fetele se vorbiră sĕ ducă fie-care câte unŭ pepene și sĕ 'lŭ pue pe masa împĕratuluĭ, și împĕratulŭ întrebă pe sfatulŭ seŭ ca ce însemnédă acéscă? Sfatulŭ spune că fetele luĭ suntŭ de măritatŭ.

Impĕratulŭ dă de scire în lume că vrea sĕ 'șĭ mărite fetele; vinŭ pețitorĭ mulțĭ; pe cea maĭ mare o mărită dupe unŭ feciorŭ de împĕratŭ, și merge tótă

cuetea de o petrece la casa sa,—numaĭ fata maĭ mică a remasŭ singură.

Atuncĭ *Fĕtŭ Frumosŭ* chiămă calulŭ se îmbrăcă cu hainele numite «*cămpulŭ cu florile*» luate de la ḑîne şi încălicândŭ strică tóte în grădină, şi fata împĕratuluĭ 'lŭ vede cu prĕulŭ frumosŭ, de pe feréstră,

Pe urmă se îmbrăcă în haine de argatŭ şi îndreptă pe cele stricate, şi cândŭ veni grădinarulŭ, totŭ vĕḑu paguba şi se supĕră . Fata împĕratuluĭ bătu în feréstră şi ceru florĭ de la grădinarulŭ şi ducênduile, 'ĭ ḑise fata se nu vateme pe argatŭ, şi 'ĭ dedu unŭ pumnŭ de galbenĭ.

Maĭ tărḑiŭ se mărită şi fata a doua; Fĕtŭ Frumosŭ face érŭ ca maĭ 'nainte şi se îmbracă cu hainele «*ceru cu stelele.*»

Impĕratulŭ rêndui o vênătóre, şi scăpăndŭ de unŭ pericolŭ, ridică unŭ chioşcŭ în pădure, şi la serbarea mântuiriĭ chiămă pe toţĭ boeriĭ şi slujitoriĭ, numaĭ fata împĕratuluĭ rĕmase acasă.

Fĕtŭ Frumosŭ vĕḑêndu-se singurŭ îmbrăcă hainele «*cu sórele în peptŭ, luna în spate şi doĭ lucéfereĭ pe umerĭ*», şi încălecăndŭ strică grădina maĭ de totŭ.

Grădinarulŭ cândŭ veni, a voitŭ sĕ 'lŭ bată, însĕ fata împĕratuluĭ îlŭ rugă sĕ-lŭ ierte, şi 'ĭ dădu 3 pungĭ de galbenĭ. [3])

III.

Fata împĕratuluĭ era totŭ tristă, şi nu voia se iasă din casă, şi împĕratulŭ o îndemnă cu maĭ mulţĭ feciorĭ de împĕraţĭ ca sĕ se mărite însĕ ea nu voia.

Impĕratulŭ chiămă sfatulŭ şi 'lŭ întrebă ce e de făcutŭ? eră acesta a respunsŭ, se cheme pe toţĭ feciorĭĭ de împĕraţĭ şi pe toţĭ boieriĭ, şi pe care 'lŭ va lovi fata cu unŭ mĕrŭ de aurŭ acela se'ĭ fie bărbatŭ.

Impěratulŭ tăcu, însě fata nu a lovitŭ pe nimenĭ cu měrulŭ. Atuncĭ unŭ boierŭ ḑise că sě trécă şi ómeniĭ curţiĭ şi fata lovi pe argatŭ cu měrulŭ de aurŭ.

Impěratulŭ numaĭ de silă 'şĭ dădu fata dupě argatŭ, şi pe urmă ca de milă ia ţinutŭ într'o casă mică, şi'şĭ bătea jocŭ slugile de eĭ.

IV.

Fii de împěratŭ, cari fuseră chiămaţĭ păţira ruşine se mâniară şi începură resboiŭ asupra împěratuluĭ.— Amêndoĭ gineriĭ veniră în ajutorŭ, şi *Fětŭ Frumosŭ* trămise socia la împěratulŭ ca sě-lŭ lase şi pe elŭ la resboiŭ, dérŭ împěratulŭ maĭ tare s'a mâniatŭ, şi dupě multa rugare l'a lăsatŭ ca sě care apă la óste.

Plecândŭ cu toţiĭ, şi *Fětŭ Frumosŭ* a pornitŭ cu o mârţógă sciópă, însě s'a 'nomolitŭ cu ea în noroiŭ şi a remasŭ îndărătŭ.

Atuncĭ veni calulŭ sěŭ, elŭ se îmbrăcă cu hainele «*câmpulŭ cu florile*» şi bătu pe duşmanĭ, apoĭ peri şi se duse la mărţógă. Impěratulŭ credea că D-ḑeŭ ĭ-a trimesŭ ajutorŭ şi se mulţumise, şi întorcênduse věḑu pe *Fětŭ Frumosŭ* la mârţógă, şi abia îlŭ scóseră din noroiŭ batjocorindu-lŭ

Se începe alŭ doilea resbelŭ; *Fětŭ Frumosŭ* face totŭ aşa şi se îmbracă cu hainele «*cerulŭ cu stelele*» —apoĭ se începe alŭ 3 resbelŭ, şi *Fětŭ Frumosŭ* repeţeşte tóte şi se îmbracă cu hainele «*cu sórele în peptŭ, luna în spate şi doĭ lucéfereĭ pe umerĭ*». Fětŭ Frumosŭ se aruncă din munte şi trăsni între duşmanĭ şi 'ĭ tăiă ca pe oĭ. Impěratulŭ fiindŭ de aprópe, 'ĭ dădu marama ca sě se lege la o mână ce săngera— şi se întórseră cu toţiĭ acasă.—[4])

V.

Impĕratulŭ cădu la bólă grea de ochĭ. Doctoriĭ şi filosofiĭ cariĭ citea pe stele nu'ĭ putea ajuta; dér unŭ bĕtrânŭ îĭ dise în visŭ, că daca se va spăla la ochĭ cu lapte de capră roşie, va vedea.

Ceĭ doĭ ginerĭ plecară dupe capre roşiĭ, apoĭ se duse şi *Fĕtŭ Frumosŭ* şi găsindŭ le mulse, apoĭ se îmbrăcă în haine de ciobanŭ şi le eşi înainte. Ceĭ doĭ gineriĭ cerură sĕ le vêndă lapte, pentru banĭ, dérŭ *Fĕtŭ Frumosŭ* ceru sĕ i se facă luĭ robĭ şi sĕ-ĭ pue pecetea luĭ pe eĭ.

Gineriĭ se învoescŭ, necredêndŭ nicĭ o urmare, şi ducŭ laptele la împĕratulŭ, însĕ nu ajută nimicŭ.

Fata mică duce laptele căştigatŭ de *Fĕtŭ Erumosŭ* şi în 3 dile împĕratulŭ se însătoşédă.

Impĕratulŭ a datŭ ospeţŭ mare de bucurie, şi atuncĭ *Fĕtŭ Frumosŭ* scóte marama şi se arată că elŭ l'a ajutatŭ în resboiŭ, şi dovedeşte că gineriĭ 'ĭ suntŭ luĭ robĭ.

Toţĭ poftiră sĕ se arate în hainele frumóse şi *Fĕtŭ Frumosŭ* făcu acésta, şi aşa era de măndru şi strălucitorŭ, în câtŭ la sóre te puteaĭ uita dér la elŭ ba.

Atuncĭ împĕratulŭ îĭ predete împĕrăţia, şi fata se bucură de bărbatulŭ sĕŭ.

NOTTE

1) Rottek Tom. I. p. 158 şi 159 ḑice, că a fostŭ unŭ periodŭ eroicŭ şi miticŭ în istoria grecilorŭ, şi anume de la Ioachu până la Heraclide şi că mitele istorice suntŭ mestecate cu mite astronomice şi fisice.—Acestŭ periodŭ e cu 2400 până la 1500 de anï înainte de Christos. Din acestŭ periodŭ suntŭ povestele române ce le esplicŭ.

In povestea scésta suntŭ maï multe mite vechï grecescï şi tóte se referéḑă la Heliosŭ—Apolo—Sóre.

Apollo a însărcinatŭ pe *Kreusa*, fata luï Erechten, regeluï din Atina, care născândŭ copilulŭ, l'a învelitŭ în haine ţesute de dênsa, şi la pusŭ într'unŭ sicriaşŭ (lădiţă) şi Apollo a rugatŭ pe Hermesŭ (Mercuriŭ), de a dusŭ lădiţa la *Delos*, insula santita luï Apollo. Kreusa s'a măritatŭ pe urmă dupĕ regele Xuthos şi acesta neavêndŭ prunci maï mulţï anï, s'a dusŭ cu nevasta la Delphi ca prin oraculŭ se întrebe pe ḑeulŭ pythianu (Apollo) pentru sfatŭ. —Oraculul le a respunsŭ că nu vorŭ avea prunci, şi sĕ adopteḑe pe pruncul acela, pe care 'lŭ vorŭ întâlni în ambitulŭ templeï.

Xuthos şi Kreusa a întâlnitŭ la templu pe unŭ copilŭ, pe carele *Pythia* (preotulŭ luï Apollo,) l'a aflatŭ pe apă ca fĕtŭ de curêndŭ născutŭ şi pe care l'a crescutŭ sub scutulŭ ḑeuluï Apollo. Xuthos cu bucuriă l'a priimitŭ, şi la numitŭ «*Jon*»—carele vine înainte. —Kreusa nu s'a învoitŭ şi vrêndŭ sĕ-lŭ otrăvéscă, X. a persecutat'o şi *K.* a fugitŭ sĕ scape la altarulŭ luï Apollo. Acesta poruncește preotuluï ca se aducă lădiţa în care s'a aflatŭ copilulŭ şi atuncï K. recunósce că e alŭ sĕŭ şi 'lŭ primesce.

Mitulŭ se potrivesce cu nascerea luï *Fetŭ Frumosŭ*, însĕ nu şi numele.—Darŭ in povestea acésta suntŭ mite şi despre alţï pruncï aï luï Apollo,—şi pentru esplicarea caluluï suntŭ de lipsă urmatórele: (Dr. W. Wollmer: „Mith. aler Nationen şi Dr. Mundt „Die Gotterwelt" p. 284.)

2) Apollo, feciorulŭ luï Jupiter de la Leto,—a iubitŭ pe Koronis, fata regeluï Phlegias din Tesalia, în oraşulŭ Dotion.

Unŭ tînăr din Tesalia încă a fostŭ amantele eï şi a sărutat'o. Corbulŭ, paserea plăcută a luï Ap. ï-a spusŭ, şi Ap. de măniă a săgetat'o de mórte.—Ea atuncï îï spune că a omorîtŭ pe doï, pentru că a omorîtŭ şi pe pruncul sĕŭ din pântece. Ap. vré sĕ o invie, dar nu póte, ci scóte prunculŭ din pântece şi l'a dusŭ

la Chiron centaurulŭ (jumĕtate omŭ, jumĕtate calŭ,) carele 'lŭ preda feteĭ sal blondine *Ocyron* ca sĕ-lŭ grijéscă. Acestŭ copilŭ a fostŭ *Asclepios*—Aesculap.

Acestŭ Chiron a fostŭ crescătorulŭ eroilorŭ din anticitate şi scóla luĭ s'a numitŭ „*Academia cavalerescă din Grecia.*—E născutŭ de la Saturnŭ, (carele s'a strămutatŭ în calŭ,) şi *Phylera*, pentru acésta e jumĕtate calŭ. Elŭ a învĕţatŭ tóte ce se potŭ invĕţa în o viaţă, elŭ a învĕţatŭ pe Aesculap, a făcutŭ instrumentele musicale luĭ Apollo. etc. Muierea luĭ Chiron e nimfa *Chariclo*, fata luĭ Apollo.—Fata Ocyron a remas grea de Apollo, şi de ruşine s'a rugatŭ de deĭ sĕ o strămute, şi eĭ aŭ strămutat'o în calŭ, care adĭ e pe cerŭ ca constelaţiune.

Acestŭ centaurŭ — Chiron e calulŭ din povestea ce învăţa la tóte pe *Fetŭ Frumosŭ*—(Ovidiu Meth Libr. II. versu 600,675).

3) Povestea trece érŭ în altŭ mitŭ despre altŭ feciorŭ alŭ luı Apollo. Povestele, tóte ce le voiŭ esplica, coprindŭ în sine tóte mitele despre Apollo, şi despre unii feciorĭ aĭ luĭ. Uneorĭ mitulŭ vechiŭ e întregŭ, alte orĭ resfiratŭ în maĭ multe poveste, nascerea luĭ *Fĕtŭ Frumosŭ* vine în maĭ multe forme, adecă F. Frumosŭ representa pe toţĭ feciorіĭ luĭ Apollo, sub numele sĕŭ.

Serbătórea pomenită în poveste la care saŭ dusŭ dinele şi legătura de vestminte ce le-a dusŭ *Fetŭ Frumosŭ*, se esplică.

In *Boetia* şi în *Epidaurŭ* a fostŭ serbătórea de sóre, numită *Daphneforea* în onórea luĭ Apollo. Daphneos e connume a luĭ Apollo. (In o poveste *Fĕtŭ Fr.* se nasce de la împĕratulŭ *Dáfinŭ*—Apollo). La acea serbătóre, poporulŭ mergea în procesiune lungă, condusŭ de unŭ «*Copilŭ frumosŭ*»,—numitŭ Daphneforeos la templa luĭ Apollo.—Copilulŭ purta pĕrŭ sburătorŭ, coróna pe capŭ, şi vestmêntŭ pomposŭ. Unulŭ din némurile aprópe (cu Apollo) purta o bâtă lungă şi ducea o rudă cu globurĭ, ce însemna sórele, luna şi planetele, 365 de cununĭ de dafinŭ spĕndurаŭ de pe ruda şi acelea însemnaŭ dilele anuluí şi le depunea la altariulŭ luĭ Apollo.

Serbătórea s'a introdusŭ în următorulŭ modŭ. Locuitoriĭ din Aenia aŭ aşedatŭ Theba, şi beliduceluĭ, de aci i s'a arĕtatŭ în visŭ unŭ copilŭ frumosŭ, carele ĭ-a adusŭ îmbrăcaminte şi armătura frumósă, dicênduĭ că cu acestea va invinge, numaĭ sĕ ţină serbătórea totŭ la 9 anĭ pentru Apollo.

Beliduccle a învinsŭ,—şi a introdusŭ serbătórea.

Aceste 3 dine aŭ aştŭ-felŭ de vestminte; într'altă poveste sunt 3 fete de împĕratŭ. După totŭ studiulŭ, nu potŭ afirma ceva po-

sitivŭ, însă tóte mitele cu *F tŭ Er.mosŭ* se întorcŭ pe lânga *Apollo*—sóre,

Fiindŭ-că în acéstă poveste se ḑice că ḑinele suntŭ mai frumóse de câtŭ ḑînele munţilorŭ şi câmpielorŭ, trebuia sĕ fie ḑîne de cerŭ şi le credŭ a fi *Hesperidele*. Hesperia, fata lui Herperos —Luciferu (stéua de sóre), s'a măritatŭ după Atlas şi a născutŭ Hesperidele, 3 fete—dupĕ unii 7 fe e.—cari au păzitŭ mĕrulŭ (luna de aurŭ.)

4) De unde vine, filologice, numele de *Fetŭ Frumosŭ?*—Nu insémnă nici fĕtulŭ aflatu în lădiţă. nici fĕtulŭ scosu din pântece, ci e *Phaeton*, unŭ feciorŭ a lui Apollo, de la Oceanid'a *Klimme* (Ovidiu Lib. II. versurile Prime).

Fetŭ Frumosŭ, o persónă grandiósă în mitologia daco-romana o personificaţiune de eroŭ, cândŭ representa pe Apollo şi Hercules în faptele séle, o personificaţiune de ḑeŭ. de sóre, cândŭ se luptă ca şi Semheracles—ḑeŭ de sóre din Egipetŭ, cu cele 12 zodii din calea sórelui, şi constelaţiuni. (O poveste îlŭ arată în acestŭ modŭ) E o personificaţiune a puterii, căldurei de sóre ce se luptă cu smeu,—titanii, şi cu vercolacii.—ciclopii,—ţărele personificate ale pămêntului şi aerului.

Cu acestea am vrutŭ sĕ întroducŭ on. publicu—per tangentem—în esplicările viitóre, la poveştele cele-l-alte despre *Fetŭ Frumosŭ* ca sĕ atragŭ atenţiunea, celorŭ ce pricepŭ şi sciŭ a preţui descoperirile aceste de interesŭ prea mare pentru *mitologia nóstră daco-română*, carea e însemnată la poporŭ, dérŭ are sĕ se nască acu şi în literatură!

Nu amŭ cuvinte de a glorifica destulŭ poporulŭ românŭ, carele 'şi numĕră anii istoriei sale de nainte de nascere ; pentru că prin aceste mite numĕră anii istoriei şi părintilorŭ sĕi din *Italia*.

Aeneas cândŭ a descălecatŭ în Italia, a adusŭ şi pe *penaţi* ḑeii de casă a familiei cu sine, éră Traianŭ cândŭ a descălecatŭ cu protopărinţii noştrii în Dacia, a adusŭ pe toţi ḑeii gintei române cu noi! Aceştia neaŭ ţinutŭ de nu am peritŭ dupĕ atâtea vécuri atâtea viscole şi atâtea juguri!

«Aspice Romule pater,
Gaudete quirites,
Vestra ista est gloria!»

DR. AT. MARICNESCU.

TABLA DE MATERII

BASMELE

POEŞII POPULARE

PĂCĂLITURI ŢIGĂNESCI

